

Torsdagen den 11 mars

Kl. 12.00–17.12

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2020/21:540

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:540 Andelen svenskar med låg ekonomisk standard

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 25 mars 2021.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 10 mars 2021

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2020/21:121 till finansutskottet

Skrivelse

2020/21:108 till justitieutskottet

Redogörelse

2020/21:OSSE1 till utrikesutskottet

EU-dokument

COM(2021) 93 till arbetsmarknadsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 5 maj.*

COM(2021) 108 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 5 maj.*

§ 3 Svar på interpellation 2020/21:504 om försvarsmaktens ansvar för sina miljöskulder

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Ilona Szatmari Waldau har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att Försvarsmakten ska ta sitt ansvar för såväl den uppkomna föroreningen av Uppsala kommuns vattentäkt som övriga platser där Försvarsmaktens verksamhet åstadkommit miljöskulder.

Jag vill börja med att säga att Uppsala Vatten och Avfall AB har stämt staten genom Försvarsmakten. Parterna kommer att mötas i tingsrätten. Jag som statsråd och del av regeringen bör inte kommentera pågående rättsprocess.

Regeringen ser allvarligt på spridningen av högfluorerade ämnen, så kallade PFAS, i vår miljö. Regeringen anser det viktigt att Försvarsmakten har hög ambitionsnivå när det gäller att minimera miljöeffekterna av sin verksamhet. Regeringen gav myndigheten i uppdrag att under 2020 bland annat ta fram en handlingsplan för områden som har förorenats av högfluorerade ämnen, så kallade PFAS.

Enligt myndighetens instruktion ska Försvarsmakten, med beaktande av de krav som myndighetens uppgifter enligt instruktionen ställer, ta miljöhänsyn i sin verksamhet i fred. Inom ramen för detta miljöarbete ska Försvarsmakten bidra till att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

För att åstadkomma detta har Försvarsmakten bland annat antagit en egen miljöpolicy och egna miljömål för Försvarsmaktens verksamhet. Försvarsmaktens verksamhet prövas i förekommande fall enligt miljöbalkens bestämmelser.

Skyldigheten att avhjälpa miljöskador regleras bland annat i miljöbalken. Vidare framgår det av förordningen med instruktion för Försvarsmakten att Försvarsmakten, utöver vad som följer av miljöbalken och i den utsträckning myndighetens resurser medger, ska avhjälpa föroreningsskador, bland annat i enlighet med myndighetens inventering av förorenade områden som orsakats av tidigare militär verksamhet.

Miljöbalken reglerar också hur ansvarsfördelning ska göras när flera verksamhetsutövare är ansvariga för en skada.

Det är alltid den som vidtar en åtgärd eller bedriver en verksamhet som kan orsaka eller har orsakat en förorening som är ansvarig för att förhindra eller åtgärda en föroreningsskada i skälig omfattning. I den mån Försvarsmakten har orsakat en skada har myndigheten således att vidta åtgärder i enlighet med den reglering som jag nyss nämnde.

Anf. 2 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! För snart tio år sedan, sommaren 2012, upptäcktes att en av Uppsalas vattentäkter hade för höga halter av PFAS. PFAS, som står för perfluorerade och polyfluorerade ämnen, är extremt långlivade och mycket svårnedbrytbara.

De höga halterna upptäcktes tack vare att Livsmedelverket gjorde en studie av blodprov som togs från förstagångsfödorskor mellan åren 1996 och 2011. I studien upptäckte man en förhöjd halt av PFAS i flera kvinnors blod. Genom att jämföra kvinnornas bostadsadresser kunde man konstate-

ra att det var i vissa bostadsområden i Uppsala som blodproven visade dubbelt så höga halter av PFAS.

Uppsala kommun valde då att stänga flera brunnar, och en vattentäkt hölls stängd i flera år. Men i en växande kommun som Uppsala är det i längden inte hållbart att hålla en viktig vattentäkt stängd, så sedan 2015 renas vattentäkten med aktivt kol till en kostnad som 2015 beräknades till 12 miljoner om året. Denna kostnad läggs nu på Uppsalabornas vattenräkning.

Akademiska sjukhuset har en egen vattentäkt, som man valde att stänga 2012. Den har inte återöppnats, utan sjukhuset tar nu det kommunalt renade vattnet.

Fru talman! Uppsala tar sitt dricksvatten från Uppsalaåsen. Den går genom staden från norr till söder och passerar Försvarmaktens område Ärna, där PFAS har använts. Området ligger strax norr om Uppsala tätort, och där har Försvarmakten under lång tid bedrivit militär flygverksamhet. I sin verksamhet har Försvarmakten använt brandskum som innehåller PFAS.

Uppsala kommuns undersökningar pekar ut Försvarmaktens verksamhet vid Ärna som ansvarig för föroreningarna av PFAS i vattnet. Bland annat har man kunnat se att halterna blir högre direkt söder om Ärna, och inom området finns förhöjda halter i grundvatten, spillvatten och dagvattnet.

Uppsala Vatten och Avfall AB har under flera år fört en diskussion med Försvarmakten om situationen och hur Försvarmakten kan ta sitt ansvar enligt principen att förorenaren ska betala för de åtgärder som krävs för att återställa. Men någon sådan uppgörelse med Försvarmakten har inte kommit till stånd.

Med hänvisning till försiktighetsprincipen i 2 kap. miljöbalken uppmanade Uppsala kommun tidigt Försvarmakten att sätta in åtgärder för att minska spridningen av föroreningar från sitt område, vilket inte gjorts.

Det är anmärkningsvärt att Försvarmakten mot bakgrund av det mångåriga användandet av PFAS vid Ärna, flygflottiljens placering och gjorda undersökningar inte visat någon vilja att ta sitt ansvar för den miljöskuld som verksamheten orsakar Uppsala kommun och dess invånare.

Uppsala kommun valde till slut att via sitt bolag Uppsala Vatten och Avfall AB stämna Försvarmakten. Denna åtgärd är givetvis olycklig då detta borde ha varit löst för länge sedan.

Jag förstår och har full respekt för att försvarsministern inte kan diskutera en pågående tvist i domstolen. Men jag har två frågor som ministern ändå borde kunna svara på.

Anser ministern att det är försvarbart att en tvist mellan två offentligt finansierade verksamheter måste gå till domstol?

Försvarmaktens hållning är att utsläppen av PFAS i Uppsala är pre-skriberade och att Försvarmakten därför inte ska behöva ta ansvar för utsläppen. Är detta förenligt med det ministern nu anför om att i den mån Försvarmakten har orsakat en skada har myndigheten att vidta åtgärder?

Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Tack för att jag får lägga mig i denna interpellationsdebatt, som min partikamrat Iona har initierat här i riksdagen! Det är en viktig fråga som rör vårt dricksvatten.

Jag vill backa bandet lite. Jag kommer in på detta område från försvarspolitik. För att gå tillbaka till grunderna: Vi lever i ett samhälle i en värld med ökande klimatförändring. Det är uppenbart för oss alla – vi lever med det nästan varje dag. Många av de krig och konflikter vi ser i världen har klimatförändringen som en av sina grunder.

Nu arbetar vi mycket med totalförsvarsuppbyggnad. Vi håller på och bygger upp det civila försvaret igen och försöker bredda synen på vad som är säkerhetshot i vårt samhälle. Där är dricksvattnet ett av våra mest grundläggande behov som människor. Om det är något man ska försvara i sitt samhälle är det kanske dricksvattnet man ska förvara först, för utan rent dricksvatten kommer vi ingenstans.

Detta är ett gemensamt ansvar för hela samhället och något som Försvarsmakten som stor myndighet i Sverige har ett ansvar för, men absolut inte det enda eller största ansvaret. Jag såg att det i dag är en lång intervju med Försvarsmaktens hållbarhetschef i tidningen Alltinget. Jag har inte hunnit läsa den än, men jag vet att Försvarsmakten är aktiv och tar ett stort ansvar.

Jag tycker att det är viktigt att vi hela tiden backar tillbaka och ser till klimatförändringen och civila kriser och hot men att vi också tänker på klimat- och miljöfrågorna i Försvarsmakten som en del av folkförankringen. Om man inte är ett gott exempel som myndighet och inte sköter sig på de områden som jag tror att många människor tycker är viktiga, till exempel dricksvatten, riskerar folkförankringen tyvärr att minska. Det gäller att ha en hög trovärdighet för hela verksamheten.

Jag vill med mitt inledande inlägg ge en uppmaning till försvarsministern. Det är väldigt många bra ord. Jag tycker att regeringen är duktiga på detta område i sina planer och ord, men det gäller att också se till att myndigheterna går till handling. Detta är svåra saker, men vi håller inte på med det här för att det är lätt. Mycket av det vi gör är faktiskt svårt, men det är också detta som gör att det är lite lockande att vara politiker eller hög myndighetschef. Det handlar till stor del om att lösa en uppgift, och det har Försvarsmakten att göra.

Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tycker att engagemanget i dessa frågor är fullt rimligt, precis som interpellanten, som jag förstod det, tycker att det är fullt rimligt att jag inte går in på det aktuella domstolsärendet. Det blir så att jag kommer in på det bakvägen om jag går in på dessa frågor – om det är rimligt att gå till domstol och om det är förenligt med Försvarsmaktens ambitioner – men detta avser jag inte att göra. Ärendet hanteras nu på tingsrättsnivå, och jag kan inte kommentera den processen.

Det jag däremot vill säga är att det finns ett stort antal identifierade objekt i Sverige som inte har med Försvarsmakten att göra. Försvarsmakten är bara en delmängd i detta. Det är totalt 80 000 identifierade objekt som har koppling till PFAS och den typen av föreningar i olika grad. En mindre del handlar om sådant som är försvarsmaktsrelaterat. Regeringen gav ett uppdrag att upprätta en handlingsplan som skulle presenteras den 1 juni 2020 för de områden som förorenats med PFAS. Det handlar bland annat om sådant som är flygbasrelaterat, flygflottilsrelaterat och skjutfältsrelaterat.

Det finns problem med ämnet. Det beror på att Försvarmakten, framför allt flygvapnet, har ett starkt behov av att kunna eliminera en brand väldigt fort för att kunna rädda flygföraren eller hindra att ammunition exploderar. Där har man behov av att kunna gå in i en flygkropp och kyla ned både materiel och bestyckning. Det finns inte medel på marknaden i dag som uppfyller de krav som Försvarmakten har när det gäller släckkapacitet. Däremot deltar Försvarmakten i projekt för att kunna få fram andra typer av metoder. När det gäller övningsverksamheten har den lagts om så att man använder enbart vatten i samband med övningar.

Försvarmakten har satsat cirka 150 miljoner kronor på olika utredningar och efterbehandlingsprogram sedan 2012. Man arbetar aktivt och hittar alternativ, och man följer Naturvårdsverkets kvalitetsmanual när det gäller efterbehandling av förorenade områden. Fram till 2025 finns det en planering för hur man avser att hantera PFAS-förorenade områden. Det är ett arbete som redan pågår, och planeringen kan sammanfattas i åtta punkter som är tydligt knutna till Naturvårdsverkets råd och riktlinjer.

Det handlar om efterbehandling av PFAS-förorenade områden, utredning och planering för infrastruktur som möjliggör övningsinsatser, funktionstest av räddningsfordon som kan genomföras på platser med en lämplighet som gör att risken för spridning av PFAS-ämnen kan minimeras, fördjupning av de vetenskapliga grunderna, nya reningssätt och behandlingsmetoder och ersättning av dagens släckmedel.

Det gäller den typen av punkter. Försvarmaktens ambition är att gå i den riktningen, men det är som man säger: Detta är svåra saker, och resultaten kommer inte med omedelbar verkan.

Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Som försvarsministern nämnde har regeringen gett Försvarmakten i uppdrag att redovisa en handlingsplan för förorenade PFAS-områden. Försvarmakten konstaterar att det saknas kommersiellt tillgänglig, hållbar och miljöeffektiv teknik för att till skäliga kostnader rena och sanera PFAS-förorenade områden. Man konstaterar också att det i dag finns metoder för rening av vatten med kolfilter men att det är en mycket kostsam och icke hållbar process om den genomförs i större skala.

Samtidigt är det precis denna kostsamma och icke hållbara process som Uppsala kommun tvingats ta till för att kunna försörja Uppsalaborna med vatten under riktvärdet för PFAS. När ingen sanering görs där marken primärt är förorenad, det vill säga försvarets mark, måste metoden användas vid vattentäkten i stället.

I sin handlingsplan konstaterar också Försvarmakten att den har krav på ökad militär förmåga enligt gällande försvarsbeslut. I kommande försvarsbeslut förväntas det kravet kvarstå, liksom att myndigheten förväntas växa. Det innebär ökade utgifter hänförliga till Försvarmaktens kärnverksamhet. Försvarmakten hänvisar alltså i princip till att den inte kan ta ansvar för miljöföroreningar på grund av att anslaget behövs till att utöka kärnverksamheten, det vill säga militären. Det blir ännu tydligare när Försvarmakten i handlingsplanen hänvisar till skäliga kostnader. Enligt min mening kan man inte använda ord som skäliga kostnader när det gäller klimat- och miljöskulder.

En intressant sak i sammanhanget är att PFAS i dricksvattnet upptäcktes i Uppsala 2012, vilket fick fler att ta prover och upptäcka att de hade samma problem, ofta kopplat till försvarets brandövningar med PFAS-produkter. Försvarsmakten nämner just 2012 som det år då PFAS-förorenade områden kunde kopplas till Försvarsmaktens verksamheter. Ändå ifrågasätts det att det är Försvarsmakten som ligger bakom den ökade halten av PFAS i Uppsala. Det är något som inte riktigt går ihop.

Fru talman! Regeringen gav också Försvarsmakten i uppdrag att senast i februari i år redovisa bland annat vilka vidtagna och planerade åtgärder som finns för dessa områden och hur myndigheten kan öka takten i arbetet och hur Försvarsmakten har tänkt hantera eventuellt framtida krav på skadestånd enligt de regler som gäller för skadestånd.

Jag konstaterar att ministern i sitt svar inte nämner Försvarsmaktens redovisning som lämnades för bara ett par veckor sedan. Kanske är det för att han inte ger svar på frågan utan snarare visar att Försvarsmakten kommer att fortsätta att ducka och undvika att åtgärda förorenad mark.

I sitt svar säger ministern däremot att regeringen ser allvarligt på spridningen av högfluorerade ämnen, så kallade PFAS, i vår miljö. Regeringen anser att det är viktigt att Försvarsmakten har en hög ambitionsnivå när det gäller att minimera miljöeffekterna av sin verksamhet.

Men trots regeringens höga ambition – jag instämmer i att det är en hög ambition – tillåter man ändå Försvarsmakten att smita undan från sitt ansvar för PFAS. Det finns ingen hög ambitionsnivå vare sig i handlingsplanen eller i redovisningen.

Vad är Försvarsmakten och regeringen beredda att göra för att Försvarsmakten ska ta sitt ansvar? Då menar jag inte specifikt för Uppsala, även om jag förstås önskar att tvisten kunde göras upp utanför domstol och dras därifrån. Det som jag undrar är: Vad tänker man göra på alla de platser där försvarets övningar ökat halten av PFAS?

Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag vill såklart instämma i allt det som min partikamrat Ilona Szatmari Waldau säger, att det är viktigt att gå från ord till handling i dessa frågor.

Jag noterar att det i Försvarsmaktens handlingsplan mot PFAS står att man ska ha en vision till år 2030. Jag tycker att det är lite för långt bort när det gäller dessa frågor. Detta är livsviktiga frågor som rör nedsmutsning av vårt dricksvatten. Jag skulle därför önska att man kunde arbeta lite snabbare, men jag förstår att detta är väldigt svåra frågor.

Jag är glad över att Försvarsmakten i denna handlingsplan är väldigt tydlig med att man vill göra detta tillsammans med det omgivande samhället. Försvarsmakten är inte en forskningsmyndighet i sig när det gäller dessa frågor. Men det finns väldigt många andra delar av vårt samhälle som är mycket duktiga på att göra just denna forskning. Det känns bra att man är tydlig i sin handlingsplan om att detta är någonting som man vill göra och göra tillsammans med dem som är experter. Man vill vara en aktiv part och kanske driva vetenskapen framför sig för att faktiskt säga att det är på allvar nu att någonting blir gjort.

Jag är också glad över att det i denna handlingsplan står att man ska arbeta med en infrastruktur runt sina övningsplatser som gör att dessa problem inte kommer att fortsätta. Jag tror att det är en otroligt viktig fråga att följa upp och ställa krav på både Försvarsmakten och Fortifikationsverket att de redan från början ser till att den fysiska infrastruktur som finns är sådan att man kan göra den rening som behövs och att man kan se till att man inte gör de utsläpp som får dessa konsekvenser.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill påminna om att skyldigheten att avhjälpa miljöskador regleras i bland annat miljöbalken.

I instruktionen till Försvarsmakten står det att Försvarsmakten ska, utöver vad som följer av miljöbalken och i den utsträckning myndighetens resurser medger det, avhjälpa föroreningsskador bland annat i enlighet med myndighetens inventering av förorenade områden som orsakats av tidigare militär verksamhet.

Det finns få andra myndigheter, om ens någon, som har ett liknande krav på sig. Jag tycker att det är väldigt viktigt att känna till att det är på det sättet, så att man har det i åtanke när man bedömer Försvarsmaktens insatser.

Jag tycker att det i debatten finns en underton av att Försvarsmakten saknar vilja, intresse och ett effektivt arbete kring detta. Det är en uppfattning som jag inte delar.

Under åren 2010–2020 har man åtgärdat 280 så kallade mindre utsläpp. Fortifikationsverket har under samma tid tagit initiativ till 63 efterbehandlande åtgärder. Detta gäller PFAS-området. Jag upprepar också det som jag sa inledningsvis om att man har undersökt ett sjuttio-tal platser med flygflottiljer, flygbaser och skjutfält. Det pågår alltså ett aktivt arbete.

Den handlingsplan som jag redogjorde lite översiktligt för bedömer jag inte bara som några ord, utan detta är väldigt ambitiösa bitar. Det gäller exempelvis punkt 3 om att fortsätta efterbehandla Försvarsmaktens PFAS-förorenade områden utifrån Naturvårdsverkets råd och riktlinjer och enligt miljöbalken där det är miljömässigt motiverat till skäligena kostnader.

Man kan naturligtvis alltid diskutera vad som ligger i orden skäligena kostnader. Men inriktningen är att man ska ta tag i detta enligt Naturvårdsverkets råd och riktlinjer och att aktivt på vetenskaplig grund eftersöka nya renings- och efterbehandlingsmetoder för att öka möjligheterna att på ett hållbart och ansvarsfullt sätt efterbehandla Försvarsmaktens PFAS-förorenade områden.

Det är väl en mycket tydlig inriktning och ambition om vart man är på väg i detta sammanhang, att aktivt på vetenskaplig grund eftersöka nya alternativa släckmedel och släckmetoder för att öka möjligheterna för Försvarsmakten att på ett hållbart och ansvarsfullt sätt ersätta dagens släckmedel som innehåller PFAS-ämnen. Detta försöker man jobba med i samverkan med andra myndigheter och samhällsaktörer.

Jag menar att man från Försvarsmakten har en väldigt tydlig ambition att jobba med dessa frågor och ta ansvar i dessa sammanhang. Men man måste ha släckmedel för att snabbt kunna eliminera en brand, kunna rädda en flygförare, kunna stoppa ett läge där ammunition riskerar att explodera och också kunna gå in i en flygkropp och kyla ned både materiel och bestyckning.

Det finns alltså en bakgrund och en orsak till att vi har detta medel. Detta är ingenting som man använder sig av bara för att man vill det utan det är därför att det är brist på alternativ. Det är därför som dessa punkter som jag har redogjort för, och som är en del av denna plan, är så viktiga och tydliga i ambitionen. Prata inte ned det som görs, utan understöd det i stället!

Anf. 8 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Det var en intressant avslutning, att vi inte ska prata ned handlingsplanen.

Men jag tycker att handlingsplanen, om än ambitiös, är vag. Man har sikte på år 2030, och man pratar mer om sina andra uppgifter än om PFAS. Det är inte bara jag som kritiserar detta. Om vi kollar vad som skrivs i tidningar kan vi se att det är väldigt många olika organisationer i många olika kommuner som är kritiska till denna handlingsplan som de menar inte ger tillräckligt underlag för att se att Försvarsmakten kommer att göra någonting.

När det gäller den redovisning som kom i februari vet jag att försvarsministern så sent som i går svarade på en skriftlig fråga. Det var ungefär samma svar som jag har fått. Jag vet också att till och med riksdagsledamöter som tillhör regeringspartierna har varit ute och kritiserat den för att vara alldeles för vag, eftersom det inte redogörs för vidtagna och planerade åtgärder.

Jag tror därför att försvarsministern kanske också behöver lyssna lite grann på sina egna partikamrater och regeringskollegor som jobbar med miljöfrågor för att kunna få en mycket kraftigare ansats från Försvarsmakten.

Visst är det jätte viktigt att släcka bränder i flygplan. Men det får inte ske på bekostnad av vårt dricksvatten. Dricksvattnet är otroligt viktigt, som Hanna Gunnarsson sa i sitt inlägg. Vi behöver ett rent dricksvatten, både för att kunna försörja oss i fredstid och i eventuell krigstid. Vi kan inte använda PFAS.

Jag vill avsluta med en ytterligare komplikation i detta ärende genom att gå tillbaka till Uppsala där Försvarsmakten nu också skyller på Trafikverket. Nu vill man alltså att en annan statlig myndighet ska ta ansvar och kostnader för sanering. Det vill jag också höra ministerns reflektion över.

Anf. 9 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Den handlingsplan jag refererar till gäller myndighetens arbete och ambitioner fram till 2025, och där är det åtta punkter relaterat till detta. När det gäller det jag redogjorde för nyligen – att aktivt eftersöka alternativa släckmedel och släckmetoder och att på vetenskaplig grund hitta nya renings- och efterbehandlingsmetoder, samt resonemanget om infrastruktur och att följa Naturvårdsverkets råd och riktlinjer – tycker jag faktiskt att det ligger en väldigt konkret bakgrund i allt detta. Men det visar också hur komplext och svårt det här är.

Jag tänker som sagt inte gå in i ärendet när det gäller tingsrätten, och jag går in i det om jag börjar kommentera frågan om Trafikverket och de olika positioneringarna i en rättsprocess. Det gör jag därför inte.

Självklart är det bra att en sådan här debatt förs, och det är också bra att det finns andra aktörer som är med i den här typen av diskussioner. Det

kan sammantaget leda till större ansträngningar i samhället som helhet för att hitta de alternativa släckmetoderna. Det är alltså inte ett helt enkelt arbete att komma dithän, men all opinionsbildning ser jag i grunden som positiv. Sedan måste även den andra sidan av saken fram, och där är det så att jag inte delar uppfattningen att man inte tar den här frågan på allvar inom Försvarsmakten. Det gör man nämligen.

Slutligen: Man har gjort åtgärder i en lång rad objekt, och man har satsat en hel del pengar. Man lägger ned jobb på utredningar. Det är ett arbete som kommer att fortsätta, och det är också regeringens uppfattning. Vi kommer att följa upp det i förhållande till Försvarsmakten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2020/21:410 om sjukersättning efter skönhetsoperationer

Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Caroline Nordengrip har frågat mig om jag anser att det är rimligt att en person som självmant planerar ett icke-medicinskt motiverat kirurgiskt ingrepp ska ges rätt till ersättning från företag och samhälle på grund av svåra gränsdragningsfrågor. Hon har vidare frågat hur jag och regeringen följer frågan samt om jag och regeringen är beredda att utreda kostnaderna för kirurgiska ingrepp som inte är medicinskt motiverade och återkomma till riksdagen med förslag på hur man skulle kunna få bukt med problematiken.

Det är centralt för sjukförsäkringens legitimitet att rätt ersättning ges till rätt person. Samtidigt är det inte alltid enkelt att definiera vad som är rätt ersättning till rätt person.

Den 31 januari 2008 beslutade regeringen om kommittédirektiven *Översyn av begreppen sjukdom och arbetsförmåga samt en enhetlig bedömning av arbetsförmåga* (dir. 2008:11). Utredningen skulle bland annat beskriva och analysera begreppet "sjukdom" ur sjukförsäkringens perspektiv. Av direktiven framgår att det i olika sammanhang hade framförts stark kritik mot att personer som frivilligt och av högst personliga skäl väljer att låta sig opereras, till exempel i form av så kallade skönhetsoperationer av olika slag, därefter har rätt till av arbetsgivaren eller försäkringen betald sjukfrånvaro. Utredningen tog sig namnet Arbetsförmågeutredningen.

Arbetsförmågeutredningen föreslog i sitt slutbetänkande 2009 (SOU 2009:89) att rätten till sjuklön och sjukpenning vid plastikkirurgiska operationer endast ska omfatta rekonstruktiv kirurgi orsakad av medfödda deformiteter, utvecklingsrubbnings, trauma, infektion eller sjukdom. Det innebär att även vissa operationer som bekostades av landstingen, numera regionerna, exkluderades. I de svenska indikationerna för operationer inom den offentliga vården fanns även sociala faktorer och klädproblem med, vilket enligt utredningen gjorde avgränsningen svår mot de tillstånd som borde ersättas inom sjukförsäkringen. Utredningen ansåg att man måste avgränsa rätten till ersättning utifrån renodlat medicinska skäl.

Så långt vad gäller exakt vilka ingrepp som ska anses vara medicinskt motiverade och där ersättning ska kunna utgå vid nedsatt arbetsförmåga –

det finns förstås fler frågor att ta ställning till i sammanhanget, såsom den ekonomiska tryggheten vid en längre tids sjukfrånvaro på grund av komplikationer.

Jag utesluter inte framtida ändringar vad gäller rätten till ersättning vid sjukfrånvaro orsakad av vissa kirurgiska ingrepp. Däremot är det inte aktuellt med några sådana ändringar just nu.

Anf. 11 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag har sedan mitt riksdagsinträde årligen motionerat om att icke-medicinska ingrepp, eller så kallade skönhetsoperationer, inte ska ge rätt till sjukpenning. Det har jag gjort eftersom det, precis som statsrådet anförde, är centralt för sjukförsäkringens legitimitet att rätt ersättning ges till rätt person.

Skönhetsoperationer kan ge rätt till sjukpenning oavsett om de är medicinskt betingade eller inte. Enligt rättspraxis ska arbetsförmågan hos en person som har genomgått en operation bedömas utifrån det sjukdomstillstånd som råder före och efter ingreppet och inte utifrån anledningen till operationen. Detta skapar en stor ekonomisk belastning på både arbetsgivare och skattekollektivet. Det är utgifter som rimligtvis borde täckas av den enskilde när denne väljer att utföra ett icke medicinskt betingat ingrepp som medför att arbetsförmågan blir nedsatt.

Rätten till sjukpenning gäller bland annat anställda, egenföretagare, aktiebolagsägare och arbetssökande. Enligt bedömningar gjorda av Svensk Förening för Estetisk Plastikkirurgi utförs omkring 25 000 plastikkirurgiska ingrepp per år, och ingreppen beräknas öka med cirka 20 procent per år. Det ska tilläggas att detta inte är färsk siffror, så viss ökning har redan skett. Det utförs även många operationer i utlandet, då det är betydligt billigare för kunden. Dessa syns inte i statistiken, men precis som vid operationer som utförs i Sverige har den opererade rätt att tillfriskna på arbetsgivarens och skattebetalarnas bekostnad.

Det vanligaste ingreppet som görs är bröstförstoring, och detta ingrepp innebär sjukfrånvaro i ungefär en månad. När det gäller anställda betalar arbetsgivaren sjuklön under de första 14 dagarna, förutom den första dagen som är karensdag. Därefter betalas sjukpenning från Försäkringskassan. Det handlar alltså inte om några småsummor som företagare och skattebetalare står för när det gäller det vi kallar skönhetsoperationer.

Däremot ser jag det som självklart att komplikationer efter ingrepp ska ge rätt till sjukpenning, eftersom det inte är något planerat eller självvalt.

Att det kan vara så svårt att göra gränsdragningen ställer jag mig lite frågande till. Om man önskar utbetalning av sjukpenning utan att först ha blivit remitterad till ingreppet av en läkare bör bedömningen från Försäkringskassan inte vara särskilt komplicerad. Jag kan även se att det exempel på en svår gränsdragningsfråga som statsrådet tar upp, nämligen sociala faktorer och klädproblem, utan problem skulle kunna motivera remittering för ingrepp om läkaren anser att det är faktorer som utgör stora svårigheter i vardagen för patienten. Det skulle då rimligen vara underlag för sjukpenning.

Som jag nämnt tidigare ökar antalet icke-medicinska ingrepp med cirka 20 procent per år, och kostnaden för arbetsgivare och skattebetalare kommer att öka i snabb takt. Statsrådet uppgav i svaret att det inte är

aktuellt med några ändringar just nu. Frågan har dock inte utretts sedan 2009, och min fråga till statsrådet blir därför: Är statsrådet och regeringen beredda att se över möjligheten att göra en ny utredning om omfattningen och kostnaden till följd av icke-medicinska ingrepp, då dessa har ökat rejält sedan 2009?

Prot. 2020/21:92

11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Caroline Nordengrip, för frågan!

I förarbetena till nuvarande lagstiftning uttalas beträffande sjukdomsbegreppet att utvidgningar av sjukförsäkringens ersättningsområde kan ske genom att domstolarna skapar eller ändrar rättspraxis eller genom att riksdagen fattar beslut om att ändra regelverket. Vad som avses med sjukdom har under lång tid successivt utvecklats genom praxis.

Exempel på hur sjukdomsbegreppet har utvidgats i praxis är den utveckling som skett beträffande synen på sorg, trötthetstillstånd och operativa ingrepp. När det gäller operativa ingrepp har praxis efter hand utvecklats så att anledningen till ingreppet inte tillmäts någon betydelse när det gäller att bedöma sjukdomstillståndet efter ingreppet. Bedömningen ska i stället göras utifrån det tillstånd som det operativa ingreppet har medfört. Det är så praxis ser ut i dag.

Som jag nämnde i svaret ansåg Arbetsförmågeutredningen att rätten till ersättning måste avgränsas utifrån renodlat medicinska skäl. Regeringen utesluter inte framtida ändringar vad gäller rätten till ersättning vid sjukfrånvaro orsakad av vissa kirurgiska ingrepp. Däremot är det inte aktuellt med några sådana ändringar just nu.

Varför det då, fru talman? Jo, av den enkla anledningen att vi har en akut situation i svensk sjukförsäkring. Vi har många som utförsäkras trots att de fortfarande är sjuka. Vi har allvarliga problem med att tryggheten inte finns där för många långtidssjuka. Detta har uppmärksammats under pandemin med anledning av den situation som väldigt många med långtidscovid möter, men det är ju i verkligheten ett problem som vi har haft i ganska många år. Sjukförsäkringens sviker medborgarna i vårt land, och samhällskontraktet bryts när människor inte får rätt till ekonomisk trygghet vid sjukdom.

Prioriteringen från oss i regeringen är att laga den sjukförsäkring som har gått sönder och att utifrån de förslag som vi redan har på vårt bord, framför allt utifrån de betänkanden som lagts på regeringens bord om en tryggare sjukförsäkring, vidta åtgärder för att öka tryggheten vid sjukdom och säkerställa att människor inte blir utförsäkrade när de bör ha rätt till ekonomisk trygghet. Det handlar bland annat om situationer där människor inte har hunnit slutföra sin behandling eller rehabilitering. Då är det ju otroligt viktigt att man får behålla sin sjukpenning och får möjlighet att avsluta vårdinsatsen eller rehabiliteringen.

För oss är denna del en prioritet. Vi har snabbbehandlat förslaget om att ändra lagstiftningen för prövning vid dag 180 i sjukfallet. Detta har ju passerat den här kammaren, och den 15 mars träder lagstiftningen i kraft.

Vi har också en rad andra konkreta förslag på förbättringar och förstärkningar av sjukförsäkringens som ligger på vårt bord och som vi vill driva igenom under det här året. Det rör bland annat prövningen vid dag 365 och begreppet ”normalt förekommande arbete”. Det handlar också om hur vi ska kunna sätta tydligare fokus på rehabilitering och om särskilda

regler för äldre som är nära pensionsåldern och som är i ett läge där de kan utförsäkras trots att deras möjligheter att göra en total omställning på arbetsmarknaden är mycket små.

Dessa frågor är prioriterade, och min bedömning är att det är rätt att sätta fokus på att förstärka sjukförsäkringen. Jag utesluter dock inte att den fråga som Caroline Nordengrip tar upp kan komma att behandlas i ett senare skede. Detta är en fråga som definitivt behöver tittas närmare på.

Vi har en utredning, som Caroline Nordengrip nämnde, men den är ju lite gammal. Detta är en fråga som vi behöver titta närmare på.

Anf. 13 CAROLINE NORDEGRIP (SD):

Fru talman! Det är glädjande att höra att statsrådet tycker att detta är en fråga som inte är helt oviktig och som bör tittas lite närmare på, även om jag som sagt anser att det är en lite mer brådskande fråga för att säkerställa sjukförsäkringens legitimitet.

Jag skulle vidare vilja ta upp och fråga statsrådet lite mer om gränsdragningarna för sjukpenning och rätten att bli sjukskriven.

Om jag förstår det rätt sjukskriver läkaren vid behov den sökande patienten. Givetvis ska en icke arbetsför person bli sjukskriven; det är självklart. Vidare blir sjukskrivningen från läkaren, vilket statsrådet givetvis är väl insatt i, ett underlag till Försäkringskassan för eventuell sjukpenning. Sedan tar Försäkringskassan beslut utifrån detta underlag tillsammans med andra underlag som kan behövas för att göra en korrekt bedömning av rätten till ersättning.

När man har gjort en Schönhetsoperation är det ganska uppenbart att man inte är arbetsför, och Försäkringskassans slutsats blir då att sjukpenning ska betalas ut. Med detta vill jag ha sagt att alla bedömningar för utbetalning av sjukpenning är individuella.

Jag vill gärna fråga statsrådet: Kan statsrådet och regeringen se att det skulle vara bra att se över hur man kan hitta en väg att neka sjukpenning – precis som statsrådet nämnde är det många som blir utförsäkrade – i de fall där det är helt uppenbart att personen frivilligt och av högst personliga skäl har valt att genomgå så kallade Schönhetsoperationer?

Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Detta är en fråga som vi behöver titta närmare på för att kunna besvara. Det underlag som vi har till vårt förfogande är ju underlaget från Arbetsförmågeutredningen, som ändå är över tio år gammalt. Detta är alltså en frågeställning som regeringen behöver titta närmare på och ha underlag kring för att kunna besvara.

Min bedömning är att de frågor som är mest aktuella och akuta just nu är de frågeställningar som handlar om att säkerställa att människor inte utförsäkras trots att de inte hunnit avsluta sin vårdinsats eller rehabilitering. Många människor blir i dag av med sjukpenningen trots att de inte ens fått möjlighet att påbörja en behandling eller vårdinsats. Detta har att göra med de väldigt kantiga och restriktiva regler som finns vad gäller rätten till sjukpenning vid dag 180 och dag 365 i sjukfallen.

Vad gäller dag 180 kommer ändringen, tack och lov, att träda i kraft den 15 mars. Det är glädjande att vi kunde få en majoritet i den här kamraren för att ändra dessa regler. Jag gör dock bedömningen att det är

väldigt viktigt att vi också jobbar med de andra lagförslag som ligger på regeringens bord.

Caroline Nordengrip tog upp en viktig fråga som handlar om legitimiteten för sjukförsäkringen. Vi har ett väldigt stort intresse av att försvara och upprätthålla legitimiteten och förtroendet för våra socialförsäkringar, däribland sjukförsäkringen.

Det finns flera olika aspekter som måste beaktas. En aspekt är att den som är sjuk måste få rätt till den försäkring som personen dessutom har betalat in till. En annan aspekt är att vi måste bekämpa fusk och organiserad brottslighet i våra socialförsäkringar; detta är en väldigt viktig del av arbetet med att upprätthålla förtroendet för inte minst sjukförsäkringen. En tredje aspekt är att vi måste ha ett regelverk som motsvarar det allmänna rättsmedvetandet, alltså den vilja som finns i breda folkgrupper i vårt samhälle.

Alla dessa aspekter är otroligt viktiga för att vi ska kunna upprätthålla legitimiteten. Jag skulle ändå vilja understryka att utförsäkringarna, i kombination med fusk och organiserad brottslighet i sjukförsäkringen och i socialförsäkringarna generellt, är väldigt akuta frågor som måste hanteras här och nu och som förtjänar att prioriteras av oss.

Detta utesluter inte att vi senare också får möjlighet att titta närmare på den frågeställning som Caroline Nordengrip tar upp i denna interpellation. Vad det allmänna försäkringssystemet ska täcka och inte täcka är också en viktig etisk frågeställning för politiken. Detta är frågor som förtjänar uppmärksamhet och ett bredare analysarbete.

Anf. 15 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Det känns som att det är ganska lågt hängande frukter, för det är ganska solklara fall.

Precis som statsrådet nämnde är det många som blir av med sin sjukpenning, och siffran ökar ganska kraftigt. Jag kollade på Riksrevisionens rapport *Vägen till arbete efter nekad sjukpenning*. Den visar att antalet avslag på ansökningar om sjukpenning har ökat kraftigt, 36 000 avslagsbeslut togs 2019. Siffran när det gäller de som gjort icke-medicinska ingrepp ligger inte jättelångt därifrån, men då får man sjukpenning på arbetsgivarens och skattebetalarnas kostnad utan att man ifrågasätts.

För legitimiteten i systemet tycker jag att det borde vara enklare att helt enkelt inte behöva betala ut de här pengarna. Jag tror inte att skattebetalarna har lust att betala för det här, om jag ska vara ärlig.

Jag måste ändå fråga statsrådet: Tycker statsrådet verkligen att det är rimligt att man ska ge ersättning till personer som själva har valt icke-medicinska ingrepp eller så kallade skönhetsoperationer?

Anf. 16 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Caroline Nordengrip, för interpellationen!

Återigen: Svaret på frågan kan ges först när vi har ett bredare analysunderlag. Men jag uppskattar att frågor som rör sjukförsäkringen, rätten till sjukpenning och legitimiteten för våra socialförsäkringar diskuteras och tas upp i den här kammaren.

Det är ett engagemang i den här kammaren som krävs för att vi ska återupprätta tryggheten vid sjukdom och återupprätta människors förtroende för vår sjukförsäkring. Då är det rimligt att det finns en bredare debatt

också om frågeställningar som inte har varit föremål för de utredningar som just nu ligger på regeringens bord.

Jag vill tacka för interpellationen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2020/21:438 om analys av omvårdnadsbidraget

Anf. 17 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Linda Lindberg har frågat mig om jag anser att intentionerna gällande reformen om omvårdsbidraget fallit väl ut och, om inte, om jag avser att vidta några åtgärder, om jag avser att agera gällande otydligheten kring användandet av normalt föräldraansvar samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att bedömningarna ska bli mer likvärdiga över landet.

Som nämns i interpellationen har jag i tidigare svar på riksdagsfrågor konstaterat att reformens syfte inte varit att skärpa kraven eller att spara pengar utan i stället att skapa enklare och tydligare regler för ersättningar till barn och vuxna med funktionsnedsättning. Reformen avsåg att öka transparensen, förutsebarheten och likformigheten i besluten och att skapa bättre förutsättningar för uppföljning av den enskildes behov. Arbetet med reformen genomfördes i samarbete och nära dialog med funktionshindersrörelsen.

Det har funnits en bred politisk enighet om att stödet som gavs genom handikappersättningen och vårdbidraget behövde reformeras och moderniseras. Dessa förmåner hade i mångt och mycket varit oreformerade sedan 70- och 80-talen. Förslagen om de nya förmånerna, omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning, röstades också igenom i riksdagen med bred majoritet.

Omvårdnadsbidraget ger numera rätt och möjlighet för båda föräldrar att beviljas ersättning samt att fördela den sinsemellan. Kopplat till förmånen finns också en rätt att förkorta normal arbetstid även efter att barnet fyllt åtta år. Respektive förälder har rätt till en förkortning av arbetstiden med 25 procent, vilket underlättar för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning att kombinera omvårdnaden av barnet med en anställning.

Enligt uppgifter i bland annat medier har föräldrar till barn med funktionsnedsättning fått sänkta eller indragna bidrag efter reformeringen av vårdbidraget och handikappersättningen till det nya omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen.

Eftersom det inte var intentionen att ersättningen skulle bli lägre, vare sig till följd av en besparing eller hårdare krav, är regeringen angelägen om att förstå av vilka anledningar ersättningsnivåerna sänks. I november beslutade regeringen om ett uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, att utvärdera reformen. För att snabbt kunna få en första bild av vad som kan vara bakomliggande skäl till signaler om sänkta nivåer vid övergången till omvårdnadsbidraget bad regeringen ISF om en delredovisning, den delredovisning som interpellanten hänvisar till i sina frågor.

ISF har i sin förstudie granskat 34 ärenden. Resultaten är att betraktas som indikationer inför den fortsatta utvärderingen, som ska redovisas till

regeringen den 30 november i år. Regeringen utesluter inte några åtgärder om det visar sig att lagens intention inte uppfylls och förutsätter att vi har riksdagens stöd om åtgärder krävs.

För att minska risken att hushåll kan stå utan beslut eller utbetalning med anledning av långa handläggningstider gav regeringen Försäkringskassan, från och med den 1 juli 2020, möjlighet att förlänga vårdbidrag i väntan på beslut om omvårdnadsbidraget. För att stärka handläggningen och korta handläggningstiderna för omvårdnadsbidraget och merkostnadsersättningen har vidare Försäkringskassan fått extra medel i budgetpropositionen för 2021 för dessa förmåner.

Jag fortsätter att följa utvecklingen noga, då det för regeringen är särskilt viktigt att säkerställa att familjer med barn med funktionsnedsättning får det bidrag som de är berättigade till.

Anf. 18 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Tack till statsrådet som har tagit sig tid att svara på min interpellation!

Jag hoppas att vi kan ha en saklig och bra debatt för dem som lyssnar och är intresserade av våra tankar kring omvårdnadsbidraget och inte minst hur vi resonerar kring de familjer som faktiskt har blivit drabbade. Jag tänker då dels på de långa handläggningstiderna, dels på de ekonomiska konsekvenserna för familjerna.

Jag hörde statsrådet nämna i sitt interpellationssvar att det var stor enighet om beslutet. Jo, fru talman, det krävdes ju en majoritet i riksdagen för att reformen skulle kunna bifallas när den sjösattes 2019. Men att det var stor enighet om förslaget vet jag inte riktigt om jag kan hålla med om, för flera partier hade ju olika synpunkter på förslaget när det behandlades.

Från vår sida lyfte vi bland annat upp att man tog bort den schablonsumma för blinda och hörselskadade som de tidigare haft automatisk rätt till men som nu måste ansökas om inom merkostnadsersättningen.

Vi efterfrågade också bland annat en konsekvensbeskrivning, främst rörande handikappersättningen. Nu i efterhand kan man se att det kanske skulle ha gjorts en lite bredare konsekvensanalys inför förändringarna.

Även flera remissinstanser hade faktiskt också en del synpunkter. Försäkringskassan flaggade ganska tidigt för att tiden för övergången var alldeles för snävt satt men även för att kostnaderna skulle komma att öka betydligt vid genomförandet.

Precis som statsrådet säger har man korrigerat överföringen, så att även det gamla bidraget fortfarande går att söka för att de långa handläggningstiderna inte ska påverka familjerna i alldeles för hög grad.

Det är bra att regeringen har tagit till sig av önskemålen; det var ju klokt gjort. Men det är lätt att stå här och vara efterklok i dag och tycka att man hade kunnat skjuta på reformen en aning, så att Försäkringskassan hade kunnat hinna med.

Det som jag tror till stor del har fallerat här är att man har givit myndigheten uppdrag som av olika anledningar inte är helt genomförbara.

Det är för mig oerhört viktigt att reformer och förändringar, i synnerhet inom socialförsäkringsområdet, är genomförbara och i enlighet med det som lagen säger. Då tänker jag på såväl arbetsmiljön för personalen inom Försäkringskassan som på den enskilda individen som drabbas. Här kan jag se att regeringen brister i flera avseenden. Man ger Försäkringskassan

ofinansierade uppdrag och snäva tidsramar, vilket som sagt drabbar både personal och dem som är i behov av socialförsäkringssystemets stöd.

Jag och statsrådet har tidigare pratat om legitimiteten, vilket jag noterade att det talades om tidigare i debatten också, och att ett av våra största arbeten är att värna att vi har en god legitimitet och ett högt förtroende för våra myndigheter. Det behöver vi stötta och bygga vidare på.

Att ge uppdrag och uppgifter som inte är genomförbara är egentligen ett direkt självskadebeteende från regeringens sida, fru talman. Så kan det nog vara i detta fall. Det behöver inte nödvändigtvis bara vara lagen som brister, utan felan kan också ligga i att det finns brister i förutsättningarna, genomförandet, tolkningen och tillämpningen av lagen.

Jag har inte fått något direkt svar på min fråga om statsrådet anser att reformen har fallit väl ut. Frågan är därför igen: Anser statsrådet att reformens intentioner har fallit väl ut, och tror statsrådet att det hade blivit ett annat utfall i dag om man givit Försäkringskassan lite bättre förutsättningar i form av tid och resurser att använda för genomförandet?

Anf. 19 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för interpellationen och för engagemanget i de frågor som rör våra socialförsäkringar!

Regeringens uppgift är att återupprätta människors förtroende för våra socialförsäkringar och att vända den negativa trend som har varit i delar av socialförsäkringarna. Den har inneburit att vi har fått alltmer restriktiva bedömningar av rätten till de olika förmånerna, vilket i praktiken har fått effekten att tryggheten för människor med långvarig sjukdom och människor med funktionsnedsättning har blivit svagare. Det är en trend som har hållit i sig sedan 2008 och som behöver vändas.

Det är regeringens inriktning på politiken i den del som rör socialförsäkringarna att återupprätta tryggheten för långtidssjuka och för funktionsnedsatta och att i nära dialog med de organisationer som företräder funktionsnedsatta och patienter utveckla lagstiftningen och styrningen av Försäkringskassan så att enskilda individers behov sätts i fokus.

Orsaken till att regeringen och riksdagen valde att reformera de tidigare förmånerna och införa det nya regelverket med omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning var att det fanns ett behov av att modernisera regelverket. På så vis gav vi Försäkringskassan förutsättningar att sätta individens behov i fokus, göra individuella bedömningar och gå från en schabloniserad till en mer individualiserad prövning som utgår från de behov som varje enskild individ har.

I samband med varje reform uppstår risker. Så är det. Det är klart att vi kan sitta och inte göra någonting alls åt de olika lagar som reglerar våra socialförsäkringar, men ambitionen är ju att agera och vända den negativa trenden och skapa trygga och hållbara försäkringar för svenska medborgare. Då måste vi också våga reformera där vi ser brister.

I samband med reformeringen uppstår risker som innebär att de syften som lagstiftaren har inte alltid behöver bli resultatet om vi inte är på bollen och är beredda att justera och identifiera brister i reformen och helt enkelt ta tag i de problemen.

Vi – riksdag och regering – genomförde de här reformerna under förra mandatperioden, och nu ser vi att vi har en ny tillämpning av de nya förmånerna. Det finns, som jag beskrev i svaret och som interpellanten också

nämnde, indikationer på att de här förmånerna blir mer restriktiva. Så fort de indikationerna kom fram valde regeringen att ta tag i frågan. Vi gav då den inspektionsmyndighet som vi har på socialförsäkringsområdet, ISF, i uppdrag att följa utvecklingen inom rättstillämpningen och rapportera till regeringen under det här året. Om vi ser några brister, om vi ser att Försäkringskassan i rättstillämpningen agerar på ett sätt som hamnar i konflikt med den intention som regering och riksdag hade, då justerar vi helt enkelt lagen. Vi är beredda att göra det.

Vår utgångspunkt är, som jag också sa i svaret, att riksdagen kommer att samarbeta för att vi ska justera lagen om vi ser att det finns problem med tillämpningen.

Vi har varit väldigt noga med – och det har jag understrukit sedan dag ett som socialförsäkringsminister – att regeringens ambition inte är att den här reformeringen ska leda till att människor får restriktivare bedömningar. Det är inte heller riksdagens ambition. Märker vi nu genom ISF:s utvärdering att så blir fallet – ja, då måste vi agera snabbt och justera lagstiftningen.

Sedan vill jag säga att Försäkringskassan är en myndighet med stark ekonomi. Vi kan återkomma till den frågan i mitt nästa inlägg. Det är inte så att Försäkringskassan har en svag ekonomi, utan frågan är snarare hur tillämpningen av våra förmåner ser ut.

Anf. 20 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Faktum är ändå att Försäkringskassan har efterfrågat mer pengar för att så att säga kunna bemästra reformförändringarna. Regeringen har tillskjutit medel, men man menar att det trots allt inte räcker. Statsrådet är medveten om att Försäkringskassan i regeringens senaste regleringsbrev uppmanas att återkomma med en handlingsplan för handläggningstiderna nu i mitten av februari, vilket man också såklart har gjort.

Man kan konstatera att i januari 2021 var handläggningstiden för omvårdnadsbidrag i genomsnitt 267 dagar och för merkostnadsersättningen 307 dagar. Det är i runda slängar nio månader.

Myndigheten tror att man ska vara i balans och ha en handläggningstid på 90 dagar vid utgången av 2023. Det är ganska lång tid, kan jag tycka. Även om belopp fås retroaktivt kan det vara förödande för familjer att vänta så lång tid på besked och utbetalning från Försäkringskassan.

Försäkringskassan arbetar febrilt med att försöka få ned handläggningstiderna, men man tycker att man arbetar i uppförsbacke. Precis som statsrådet nämnde tidigare riktades det i höstas högljudd kritik mot att flera familjer faktiskt har fått sänkta ersättningar och att det inte har blivit enligt regeringens intentioner. Enligt Försäkringskassans egen statistik som SVT har tagit del av har cirka var tredje familj fått sänkta bidrag eller står helt utan ekonomiskt stöd.

Statsrådet säger själv att syftet inte har varit att skärpa kraven eller spara pengar utan i stället att skapa enkla och tydliga regler för ersättningar. Reformen avsåg att öka transparensen, förutsebarheten och likformigheten i besluten och skapa bättre förutsättningar.

Jag kan spontant fråga mig om man verkligen tycker att det har blivit enklare och mer transparent. Jag vet inte om jag kan hålla med om det i nuläget.

I ISF:s rapport står det att man anser att kraven för att beviljas omvårdnadsbidraget har stramats åt och att trösklarna och beskrivningarna för de olika nivåerna är höga. Då har vi alltså skärpta krav.

ISF lyfte också i remissomgången att det fanns vaga beskrivningar som skulle kunna medföra tolknings- och tillämpningsproblem, och det visar sig nu i förrapporten att så också har skett. Exempelvis har barn med liknande problematik fått olika ersättningsnivåer utan att Inspektionen för socialförsäkringen har kunnat se att andra faktorer skulle ligga till grund för de olika besluten. Alltså brister vi i likformigheten i besluten.

ISF poängterar också att det finns en otydlighet och variation när det gäller hur man förhåller sig till begreppet föräldraansvar och jämförelsen med barn i motsvarande ålder och att detta också används för att motivera bedömningar som ger en lägre ersättningsnivå. Det finns alltså flera uppdagade problem som faktiskt strider mot det som statsrådet säger om att det inte var meningen.

Jag måste därför fråga igen: Avser statsrådet att titta på otydligheten när det gäller främst användandet av normalt föräldraansvar? Och vad anser statsrådet om att bedömningarna varierar så kraftigt över landet?

Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Linda Lindberg ska få ett svar: Ja. Vi avser att följa det här noga. Det är också av det skälet som vi har gett Inspektionen för socialförsäkringen uppdraget att kontinuerligt nu följa och utvärdera tillämpningen av det nya regelverket. Det var också mot den bakgrunden som vi förlängde möjligheten att förlänga det tidigare bidraget, alltså för att människor inte ska fara illa och vi ska få möjlighet att utvärdera och granska de nya tillämpningarna och vidta de åtgärder som krävs.

Vi kommer att vidta de åtgärder som krävs för att människor ska ha trygghet utifrån det syfte och de målsättningar som har satts upp i lagstiftningen för omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. Det är regeringens och riksdagens skyldighet att säkerställa att de mål och syften som har fastslagits i den här kammaren också följs. Behövs justeringar av lagstiftningen kommer vi att bidra till att genomdriva dem.

Det om regelverket! Jag kan försäkra Linda Lindberg och alla som lyssnar på den här debatten att vi är väldigt noggranna. Vi följer utvecklingen noga och är beredda att agera för att justera det som behöver justeras.

Sedan har vi handläggningstiderna. Jag vill återkomma till att Försäkringskassan har en stark ekonomi. De har efterlyst mer resurser för att specifikt jobba med att få ned handläggningstiderna, som är en viktig fråga för regeringen. Därför har de tillförts mer resurser 2021 och har också fått i uppdrag att tydligt arbeta med att sänka handläggningstiderna för denna förmån.

Vi kan inte vara nöjda med dagens handläggningstider, som Linda Lindberg refererar till. Vi kan inte acceptera att föräldrar och familjer utsätts för detta svåra läge. Vi vet att det finns människor som påverkas ekonomiskt väldigt negativt av de långa handläggningstiderna. Även om de kompenseras retroaktivt för uteblivna inkomster är det här en väldigt svår situation för många som inte har sparkapital eller förutsättningar att hantera ekonomin.

Vi måste hålla fokus på frågeställningen. Vi kommer att göra det i dialogen med Försäkringskassan. Jag hade för några dagar sedan en första dialog med Försäkringskassans nya styrelse och underströk då verkligen behovet av att fokusera på frågan om handläggningstiderna för dessa förmånstyper. Vi kommer att fortsätta att hålla en dialog med Försäkringskassan och säkerställa att de resurser som man fått för det här året används effektivt för att minska handläggningstiderna. Vi måste också vara beredda att vidta ytterligare åtgärder om vi märker att handläggningstiderna fortsätter att vara problematiska.

En viktig komponent i socialförsäkringen är att utbetalningen sker när den enskilde har behov av den. Detta problem har vi haft de senaste åren i flera förmånstyper, inte bara i Försäkringskassans verksamhet utan även inom Pensionsmyndigheten. Långa handläggningstider har blivit ett stort problem för många individer med en utsatt ekonomi. Vi har därför lagt mycket fokus på de här frågorna i styrningen av båda dessa myndigheter. Vi har även tillfört extra resurser till myndigheten i fråga.

Jag är övertygad om att dessa åtgärder, vår målstyrning och de utökade resurserna kommer att leda till att handläggningstiderna minskar, men det måste ske i en snabb takt för att vi ska vara nöjda. Vi måste sätta människors behov i fokus.

Anf. 22 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Det känns ändå tryggt att höra att statsrådet är väldigt angelägen om att få ned handläggningstiderna.

Jag tycker personligen att det är oacceptabelt att man ska behöva vänta i över nio månader. Vi talar här om familjer som ofta har en tuffare vardag än andra. Det är oerhört viktigt att det vi diskuterar i dag rättas till.

Ofta verkar folks besvikelse rikta sig mot Försäkringskassan när det är långa handläggningstider eller strul. Men egentligen borde ilskan landa på regeringen, inte på Försäkringskassan. Jag vill lyfta fram det, för Försäkringskassan får nog emellanåt onödigt mycket kritik.

I flera regleringsbrev har regeringen sagt till Försäkringskassan att exempelvis sjukpenningtalen inom sjukförsäkringen ska hållas låga. Då blir det såklart fler avslag. Så enkelt är det. Måhända var den tidigare reformen gammal, vilket statsrådet nämnde i interpellationssvaret. Han sa att den hade några år på nacken. Men vad var problemet med den? Var det mest att den var gammal och att man tänkte att man ville göra någonting nytt? Detta skulle jag vilja få svar på.

I dag finns nästan 36 000 ansökningar om omvårdnadsbidrag i kö, och 19 000 ansökningar om merkostnadsersättning väntar på beslut från Försäkringskassan. Dessa siffror är från januari 2021. Man tror att det kommer att ta ytterligare tre år innan man har kommit i kapp i problematiken med långa handläggningstider. Även om Försäkringskassan har fått 3 miljoner kronor extra klarar man inte av att lösa problemet. Därför blir mina allra sista frågor till statsrådet: Var den gamla reformen verkligen så dålig att det var värt detta? Vad har egentligen blivit så mycket bättre för den enskilde?

Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för interpellationen och frågorna! Jag gläder mig över att socialförsäkringarna får mer uppmärksamhet här i

kammaren. Under en lång period vände kammaren socialförsäkringarna ryggen och drev igenom alltmer restriktiva regler för dem, med effekten att människors trygghet skadades. Det är glädjande att vi nu ser en annan trend i kammaren och att vi får frågor om hur vi i socialförsäkringarna kan förstärka tryggheten för människor. Det är precis den riktning som vi vill ha för socialförsäkringspolitiken.

Jag har fokuserat på den frågeställning som Linda Lindberg tog upp i slutet, det vill säga varför man under den förra mandatperioden valde att jobba med denna fråga och tillsammans med riksdagen drev igenom reformen. Det som tydligast sticker ut i dokumenten från både regering och riksdag är viljan att sätta det individuella behovet i fokus. Detta ska vi självklart välkomna.

Om både regering och riksdag är överens om att man i de olika förmånerna, i socialförsäkringarna, ska sätta individens behov i fokus krävs mer individualiserade bedömningar. Det krävs mindre av schablonisering och en större grad av individuell anpassning av förmånstyperna. Detta är väldigt bra. Men det är uppenbart att en sådan omreglering också skapar risker, vilket jag var inne på. Man får helt enkelt oönskade effekter i rättstillämpningen.

Jag utgår från att det engagemang som vi har sett i dagens interpellationsdebatt finns kvar om vi noterar att ändringar behövs. Då skulle vi kunna ha ett samarbete mellan regering och riksdag så att regelverken justeras på så sätt att vi uppnår det syfte som regering och riksdag fastställde i samband med reformeringen och skapandet av de två nya förmånstyperna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:467 om stärkta pensionsavsättningar

Anf. 24 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Julia Kronlid har frågat mig varför regeringen under lång tid motsatt sig att stärka pensionsavsättningarna och om vi kommer att utreda Sverigedemokraternas förslag att inom ramen för arbetsgivaravgifterna växla en lägre allmän löneavgift mot högre pensionsavsättning.

Rimliga och goda pensioner för våra äldre är ett grundläggande krav i ett välfärdssamhälle. Ett första steg har tagits i och med inkomstpensionstillägget som ger en välbehövlig höjning för personer som har jobbat ett helt arbetsliv men med relativt sett låg lön.

Regeringen ser emellertid att mer behövs för att förbättra den ekonomiska situationen för pensionärer, och därför har frågan om att pensionsavgiften måste höjas hamnat högt på regeringens agenda och kommer att hanteras i Pensionsgruppen i närtid. Pensionsgruppen är överens om att det behövs åtgärder för långsiktigt höjda pensioner, och i pensionsöverenskommelsen från 2017 ingår att avgiftsnivån ska ses över. Det arbetet pågår och inbegriper bland annat att ta fram analyser av olika metoder samt en omfattande konsekvensanalys.

Väsentligt när en höjning av pensionsavgiften ska genomföras är metoden och finansieringen, vilket behöver analyseras, och konsekvenser

behöver utredas innan beslut kan fattas. Regeringen har sedan 2014 tagit viktiga steg mot högre pensioner genom höjning av garantipensionen och bostadstillägget, sänkning av skatten för pensionärer, samt att en enighet om premiepensionens reformering har träffats. I september kommer första utbetalningen av inkomstpensionstillägget, vilket är ett viktigt steg för bättre pensioner. Nästa steg är att höja pensionsavgiften så att inbetalningarna in i pensionssystemet kan öka och Sveriges pensionärer kan få en tryggare ekonomi.

Anf. 25 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet Shekarabi, för svaret!

Pensionerna i Sverige har under lång tid varit alldeles för låga, och många av våra pensionärer lever under existensminimum. Pensionärer får i dag ut en skamligt liten andel av slutlönen i sin pension när de har arbetat och slitit ett helt liv.

Enligt en utredning som vi har gjort kommer exempelvis en genomsnittlig 80-talist som träder in på arbetsmarknaden vid 25 års ålder och arbetar fram till att han eller hon är 67 år och har en slutlön på 30 000 kronor per månad att få en inkomstpension på enbart 13 600 kronor. Det motsvarar bara drygt 45 procent av slutlönen, vilket är långt ifrån målbilden om minst 80 procent. Detta är inte acceptabelt.

Regeringen har kortsiktigt försökt lappa och laga i ett trasigt pensionsystem med hjälp av pensionstillägget. Eftersom vi välkomnar varje extra krona till pensionärerna har vi inte motsatt oss eller försökt stoppa det tillägget. Men det har inneburit en stor besvikelse för dem som tjänar minst, som bara fick 25 kronor extra i månaden – två liter mjölk ungefär. Tillägget fick också en hel del kritik från en rad remissinstanser.

Vi har framfört att det här inte är en långsiktig lösning, även om den tillfälligt kan ge några extra slantar i pensionen. En mer långsiktig lösning skulle vara att stärka pensionsavsättningarna, vilket också Pensionsmyndigheten framhållit i sitt remissvar.

Vi har därför en tid föreslagit att regeringen ska utreda möjligheten att växla mellan högre pensionsavsättningar och lägre allmän löneavgift inom arbetsgivaravgifterna för att uppnå högre pensioner och samtidigt undvika att företagarna drabbas av högre skatter. Resultatet skulle då bli att samma person kan få en lika hög eller högre pension utan att den generella pensionsåldern hela tiden behöver höjas. Alla har ju inte samma möjlighet att arbeta långt upp i åldern, speciellt inte de med slitsamma yrken.

Regeringen har dock motsatt sig vårt förslag om utredning, och samtliga partier i Pensionsgruppen röstade ned ett sådant förslag i riksdagen då det var uppe för behandling förra riksmötet. Det fick heller inte stöd i år av socialförsäkringsutskottet. Däremot – och det var positivt – framkom i betänkandet och debatten något som också statsrådet Shekarabi har lyft fram i sitt interpellationssvar här i dag, nämligen att det pågår en analys och att det nu har påbörjats ett arbete inom Pensionsgruppen. Statsrådet har också uttalat i medier att pensionsavsättningarna behöver stärkas. Det gläder mig att regeringen sent omsider börjar vakna i den här frågan.

Den första fråga jag skulle vilja ha svar på är: Om det nu funnits en överenskommelse sedan 2017 om att titta på pensionsavsättningarna i Pensionsgruppen, som inte är särskilt transparent för allmänheten och oss övriga i riksdagen, varför påbörjas detta arbete först nu? Ni socialdemo-

krater har dessutom suttit i regering i snart två mandatperioder. Är det kanske så att ni inte är eniga i Pensionsgruppen om det här? Är det därför det tar så lång tid, eller varför har det dröjt så länge?

Den andra fråga jag vill ha svar på är: Om det nu pågår utredningar och analyser när det gäller att stärka pensionsavsättningarna, kommer dessa utredningar att hållas bakom stängda dörrar i Pensionsgruppen, eller kommer det att bli en offentlig och transparent utredning med delbetänkanden och presskonferenser, så att vi alla kan följa utredningen, som vi är intresserade av, och se vilka möjligheter det finns och vilka alternativ som sedan kommer att ligga på bordet för beslut om att stärka pensionsavsättningarna?

I debatten som vi hade här i riksdagen för en väldigt kort tid sedan sa kollegor från både Socialdemokraterna och Miljöpartiet att anledningen till att de inte röstade för vårt förslag var att detta redan pågår. Men eftersom det vi efterfrågar är en offentlig utredning, inte bara samtal bakom lyckta dörrar i Pensionsgruppen, och eftersom statsrådet nu säger att detta pågår undrar jag: När kommer utredningen? När får vi läsa om den? När kommer det rapporter? När kommer regeringen att gå vidare med detta?

Anf. 26 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Julia Kronlid för frågorna.

Jag kanske ska upplysa dem som följer debatten om vad Pensionsgruppen är, eftersom vi inte beskrivit det. Pensionsgruppen är en grupp där de partier som ställer sig bakom pensionsöverenskommelsen från 90-talet ingår. Besluten i Pensionsgruppen gäller vårt pensionssystem och fattas i konsensus. Det har att göra med långsiktigheten i pensionsfrågorna. Det är önskvärt att få långsiktigt hållbara beslut, eftersom det här gäller ett system som behöver vara hållbart över tid. I Pensionsgruppen ingår ett antal partier, och de har olika ingångar. Beslut fattas efter förhandlingar när konsensus nåtts i någon fråga.

Regeringens ingång i pensionsfrågan är att avgifterna måste höjas. Vi ser ett behov av att förstärka inbetalningarna till pensionssystemet med syftet att höja pensionerna. Pensionerna i vårt land är för låga för många löntagargrupper. Stora grupper som har slitit ett helt yrkesliv med relativt låga löner, varav många i LO-kollektivet, har för låga pensioner i dag. De behöver få högre pension. Vi behöver ha ett ordentligt arbete för att långsiktigt höja pensionerna.

Men detta behöver kompletteras med pensionshöjningar här och nu för de befintliga pensionärerna. Vårt svar på för låga pensioner kan inte vara att vi om 20, 30 eller 40 år kan få en pensionshöjning om vi långsiktigt ökar inbetalningarna till pensionssystemet, utan även de befintliga pensionärer som sitter med låga pensioner i dag och som har varit med och byggt upp vårt land och vår välfärd förtjänar en pensionshöjning.

Mot den bakgrunden drev regeringen i Pensionsgruppen förslaget om införande av ett pensionstillägg som innebär en pensionshöjning här och nu för befintliga pensionärer. Efter en lång tid av förhandlingar nådde vi konsensus i Pensionsgruppen i den frågan. Partierna kom överens om att pensionstillägget skulle införas. Det har nu röstats igenom i kammaren och kommer att börja betalas ut i september månad. Det är väldigt bra.

Men vi ser inte det här som ett slutmål. Vi gör samma bedömning – pensionerna är för låga. Det kommer att finnas ett behov av att höja pensio-

nera även efter införandet av pensionstillägget. Den metod som regeringen gärna vill se och som vi driver i förhandlingarna i Pensionsgruppen är att avgiften ska höjas, åtminstone till den nivå som utlovades i samband med pensionsreformen på 90-talet: 18,5 procent. Den ökningen av inbetalningen till pensionssystemet ska användas till pensionshöjningar.

Det här är en process som är igång. Sedan en tid tillbaka görs det olika typer av utredningar och analyser, så att vi får rätt underlag på vårt bord. Självklart kommer Pensionsgruppens arbete också att behöva diskuteras externt. Normalt när Pensionsgruppen når en överenskommelse remitteras alla förslag som ska bli verklighet, detta i enlighet med beredningskravet i svensk grundlag.

Det är viktigt att vi har en öppen och transparent debatt om pensionerna. Både Julia Kronlid och jag vet att pensionsfrågan är en av de frågor som engagerar svenskarna mest och som folk är oroliga för. Folk är oroliga för att få för låg pension den dag de blir pensionärer. Det finns ett missnöje bland befintliga pensionärer. Det är därför det är oerhört viktigt att pensionstillägget blir verklighet i september. Det är viktigt att vi också tar nästa steg och höjer pensionerna genom en avgiftshöjning. Men självklart måste frågan utredas noga, eftersom det rör en väldigt viktig del av vårt pensionssystem. Förändringen måste vara hållbar över tid, eftersom pensionsfrågan kräver långsiktighet på grund av sin natur.

Anf. 27 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Shekarabi för svaret.

Jag blir ändå inte helt klok på hur det ligger till. Det är positivt att regeringens ingång i gruppen är att man vill stärka pensionsavsättningarna. Där är vi helt överens. Men det som jag fortfarande funderar över är: Varför börjar det talas högt om det här först nu? Vi har föreslagit en sådan här utredning under lång tid. Förslaget har röstats ned. Sedan 2017 har det funnits med att man ska titta på det här, men det är först nu vi får höra att man faktiskt tittar på det.

Nu blir jag fortfarande inte klar över om det bara är regeringen som vill att Pensionsgruppen ska titta på det här eller om Pensionsgruppen är överens om att det är viktigt att titta på. Det kanske är så att Pensionsgruppen inte är överens. Jag vet inte, eftersom jag inte sitter där. Jag vet inte om statsrådet kan svara på det i dag eller inte, men det skulle vara intressant att veta.

Skulle då regeringen kunna tänka sig att gå fram med ett förslag om att stärka pensionsavsättningarna med stöd av oss? Vi tycker ju att det här är bra. Vi sitter inte med i Pensionsgruppen och kan därför inte lägga vår röst där, men vi skulle kunna lägga vår röst på det här i riksdagen. Det beror såklart på hur det är utformat. Vi vill inte att det ska öka skattetrycket på företagen, men vi stöder uppfattningen att pensionerna måste höjas och att pensionsavsättningarna måste stärkas.

Jag förstår naturligtvis att det är bra med långsiktighet och att regering och oppositionspartier behöver föra parlamentariska samtal för att vi ska kunna få långsiktiga lösningar. Det är någonting som jag önskar även inom sjukförsäkringen; det skulle vara väldigt viktigt för att det inte ska variera så mycket. Men det blir ändå ett problem när det tar bort en del av den offentliga debatten om pensionerna, vilket jag tycker att det har gjort. Jag ställer mig positiv till att statsrådet här i dag säger att vi ska ha en mer

offentlig debatt. Jag tycker verkligen att det behövs. Jag tycker att det blir orimligt om saker ska låsas till Pensionsgruppen när det finns stöd av andra partier som inte sitter där. Det blir en sorglig utveckling.

Frågan är åter: Varför har det dröjt så länge innan man börjat tala om pensionsavsättningar? Vi har talat om det tidigare men har inte fått gehör. Nu börjar man äntligen tala om det. Men varför har det dröjt så länge?

Statsrådet lyfter fram att det här är någonting som tar väldigt lång tid. Ja, och därför hade det varit ännu viktigare att de här utredningarna satts igång redan när regeringen kom till makten för snart åtta år sedan. Vill man att ett träd ska växa upp i tid måste man börja med att plantera det, så att det kan börja växa. Det är det som kan ge effekt. Det är alltså kanske lite sent att börja tala om detta nu. Det skulle ha gjorts mycket tidigare. Varför dröjde det så länge innan regeringen började tala om vikten av att stärka pensionsavsättningarna?

Nu är det akut. Vi ser hur PRO, många olika organisationer och pensionärer runt över landet protesterar högljutt. När de kommer fram till pensionen får de extremt lite i pension.

Pensionsgruppen har också höjt pensionsåldern. Det är något som vi har varit kritiska till. Alla har inte samma förutsättningar. En del slits ut mycket snabbare när de är inom vissa yrkesgrupper.

Det gäller till exempel busschaufförer eller barnskötare. De kan inte jobba så långt upp i åldern. Det har också kommit fram på senare tid att besvikelsen även där har blivit stor. De får inte så mycket som de kanske trodde av att jobba lite längre också i låglönejobben.

De reformer som Pensionsgruppen har kommit fram till har inte varit tillräckliga. Nu behöver mycket mer göras. Det börjar nu bli akut. När kan vi förvänta oss att se utredningen och förslagen som vi längtar efter så att pensionerna kan höjas på riktigt?

Anf. 28 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Julia Kronlid!

Julia Kronlid behöver inte övertyga mig eller regeringen om att pensionsavgiften behöver höjas. Det är en av våra mest prioriterade frågor i pensionsfrågan. Vi har drivit den frågan länge och senast i samband med de förhandlingar som var i Pensionsgruppen 2017.

Då kunde vi åtminstone få med de övriga partierna om att det ska göras en översyn av avgiftsfrågan. Det är den översyn som görs nu och som kommer att läggas på Pensionsgruppens bord under året.

Vi ser ett behov av ökade inbetalningar till pensionssystemet. Det är de ökade inbetalningarna som leder till möjligheterna att på sikt kunna höja pensionerna, men det är inte svaret på hur pensionerna ska höjas här och nu.

Svaret på det är pensionstillägget som regeringen har drivit igenom i Pensionsgruppen och som också riksdagen ställt sig bakom. Nu under september månad börjar utbetalningarna av det tillägget.

Det är inte så att vi har suttit passiva. Garantipensionen höjdes förra året. Taket i bostadstillägget höjdes. Nu i september börjar utbetalningarna i pensionstillägget. Vi driver aktivt frågan om att fortsätta att höja pensionerna.

Pensionsfrågan hanteras på ett speciellt sätt. Regeringen agerar utifrån den maktindelning som vi har i vår grundlag. Men pensionsrelaterade frågor hanteras i Pensionsgruppen för långsiktighetens skull.

De sex partier som ingår har ambitionen att fatta besluten i konsensus för att kunna vårda pensionsöverenskommelsen och därmed långsiktigt hållbara inslag i och ramar för pensionssystemet.

Det kan aldrig sättas i motsatsförhållande till behovet av en allmän politisk debatt om pensionerna. Det vill jag uttrycka. Det finns ett stort behov av att debattera pensionsfrågan i svensk politik.

De olika politiska partierna i kammaren behöver definitivt förklara sin syn på pensionsfrågan och sin syn på behovet av höjda pensioner. Vi behöver ha en debatt.

Jag kan beklaga att detta är den första interpellationen som jag har som socialförsäkringsminister om pensionshöjningar. Det kan man kanske tycka är en bra sak om man inte gillar interpellationer.

Jag ser ett behov av att vi får en debatt i kammaren om pensionshöjningar och att alla partier tvingas delta i den debatten och delge sina tankar om hur pensionerna ska höjas. Mer ansvarsutkrävande behövs i pensionsfrågan.

För vår del är detta en otroligt prioriterad fråga. Vi kommer att kämpa dag och natt för att vi ska ta de steg som behövs för att pensionerna ska höjas också på lång sikt efter att pensionstillägget genomförs i september månad.

Vi är skyldiga våra medborgare pensionshöjningar. Det handlar om alla dem som har varit med och byggt samhället, och som möjliggjort våra framsteg i samhället som finansierat välfärden. Alla de människorna förtjänar en anständig pension.

Genomsnittspensionen för kvinnor i Sverige är 11 800 kronor före skatt. Det är en för låg nivå. Det är för låga pensioner. Nu kommer många att få en pensionshöjning genom pensionstillägget i september.

Men fler steg måste följa efter den höjningen så att vi kommer upp i nivåer som är anständiga, som människor kan vara nöjda med och som motsvarar de berättigade förväntningar på nivåerna av pensionerna som svenska folket har.

Anf. 29 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi är överens om två saker, statsrådet Shekarabi: pensionerna är för låga, och de måste höjas. Det är bra så långt. Frågan är bara hur snabbt det ska gå, varför det inte har skett tidigare och på vilket sätt det ska göras.

Jag vill fortfarande ha svar. Jag känner mig lite förvirrad. I min debatt med dina kollegor från Socialdemokraterna och Miljöpartiet förra veckan, tror jag det var, lyfte vi fram ett yrkande. Vi vill se en utredning om att stärka pensionsavsättningarna.

Jag ifrågasatte varför det röstades ned och fick till svar: Det är för att vi är överens, och de här utredningarna pågår redan. Det pågår alltså inte bara ett samtal där regeringen tycker vi ska stärka pensionsavsättningarna. Det pågår någon form av utredning. Det framgår också i svaret att det pågår analyser.

Det gäller konsekvensanalyser av vad olika finansieringslösningar innebär. Skulle det vara möjligt att kunna få se dem eller inte? Det är min

fråga. Jag är väldigt intresserad. Det borde väl någonstans göras transparent. Är det först när Pensionsgruppen har kommit överens som vi får se dem, eller går det att få se dem tidigare?

Jag har fått till svar att precis det som Sverigedemokraterna efterfrågar redan pågår. Det är en utredning som att stärka pensionsavsättningarna och att växla det med lägre löneavgift för att inte öka skattetrycket på företagen. Jag är fortfarande väldigt intresserad av att se de utredningar som jag har fått information om faktiskt görs.

Statsrådet lyfte även fram att man har höjt garantipensionen. Det är väldigt positivt. Vi har i vår budget lyft fram att vi vill öka den med ytterligare 800 kronor. Det är beklagligt att många som har tagit stort ansvar för hem och familj och som tidigare inte haft samma möjligheter att delta i arbetslivet lever på fattigdomsgränsen.

Det vill vi absolut vara med om att förändra. Jag förväntar mig ytterligare stärkningar av garantipensionen från regeringen, ytterligare reformer och en offentlig transparent debatt. Jag ser fram mot fler debatter med statsrådet om pensionsfrågorna.

Anf. 30 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Julia Kronlid! Jag ser fram emot fler debatter om pensionsfrågan. Det behövs.

Vi behöver ha en mer offentlig och mer transparent diskussion om hur pensionerna ska höjas. Det är viktigt att alla partier deltar i den debatten. Vi är oerhört tydliga med vad som är regeringens mål. Vi har inte väntat på processen med pensionsavgiftshöjningen.

Vi har varit med och drivit igenom en höjning av garantipensionen, en höjning av taket i bostadstillägget och nu införandet av ett pensionstillägg som innebär en höjning av pensionerna för de grupper som har slitit och kämpat i ett yrkesliv men som har låga pensioner. Pensionerna för den grupp som träffas som mest kommer att höjas med drygt 7 000 kronor om året. Det är bra. Det är välbehövliga höjningar av pensionerna. Men vår inriktning är att mer behöver göras.

Jag kan försäkra Julia Kronlid om att vi tar den här frågan på största allvar. Det handlar om legitimiteten för det svenska pensionssystemet. Det handlar om privatekonomin för våra pensionärer som har slitit, kämpat och byggt upp vårt samhälle.

När Pensionsgruppen har ett underlag som den vill gå vidare med finns ett beredningskrav. Det innebär att då remitteras de förslagen. Då kommer alla att få ta del av de underlag och analyser som vi får i den här frågan.

Det pågår just nu ett brett arbete på Socialdepartementet där den här frågan belyses. Den fråga som Sverigedemokraterna inte har gett svar på är hur det ska finansieras. Jag fick ett besked i dag om att man inte vill höja arbetsgivaravgiften. Men hittills har man inte kunnat ge en bild av hur finansieringen ska göras.

Vi vill ha gedigna underlag som också löser frågan om finansiering så att det blir verklighet, så att det verkligen blir en höjning av pensionerna. Jag kommer att fokusera på den frågan från regeringens sida. Det är en viktig del av regeringens agenda.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 31 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Julia Kronlid har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska gapet mellan läkarens, Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens olika bedömningar. Julia Kronlid har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att människor på grund av myndigheters olika bedömningar samt andra byråkratiska regler får sin sjukpenninggrundade inkomst nollställd.

Covid-19-pandemin har tydliggjort brister i sjukpenningens regelverk. Att det finns problem i sjukförsäkringen, särskilt vid bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete vid dag 180 i rehabiliteringskedjan, uppmärksammade dock regeringen redan före pandemins utbrott. Därför tillsattes utredningen om en trygg sjukförsäkring med människan i centrum. Utredningen har lämnat förslag om en mer flexibel rehabiliteringskedja och om hur Försäkringskassans prövning av arbetsförmåga kan bli mer begriplig.

Utifrån utredningens förslag har regeringen lämnat en proposition till riksdagen med förslag som syftar till att åstadkomma en mer flexibel rehabiliteringskedja. Detta innebär att bedömningen av arbetsförmågan mot normalt förekommande arbete efter dag 180 ska kunna skjutas upp om övervägande skäl talar för att den försäkrade kommer att återgå i arbete hos arbetsgivaren senast dag 365.

Det innebär att den som är sjukskriven får bättre förutsättningar att hinna genomgå den vård, behandling och rehabilitering som behövs för att kunna återgå i arbete. Det bedöms gynna samarbetet mellan Försäkringskassan, arbetsgivare och hälso- och sjukvård. Ändringarna föreslås träda i kraft den 15 mars 2021. Regeringen arbetar aktivt med de övriga förslagen och avser att återkomma.

För att förhindra att människor förlorar sin sjukpenning har regeringen infört ett tillfälligt stopp av bedömningarna mot normalt förekommande arbete efter dag 180 till dess att lagändringen träder i kraft. Stoppet gäller retroaktivt från och med den 21 december 2020.

Till följd av den kritik som utredningen framförde gällande bristande utredningar och beslutsunderlag har regeringen gett ett uppdrag till Försäkringskassan om att förbättra kvaliteten i handläggningen av sjukpenningärenden. Uppdraget avser ärenden där sjukpenning nekas på grund av att den enskilde bedöms ha arbetsförmåga i ett normalt förekommande arbete.

Jag delar Julia Kronlids uppfattning att det behövs ökad samsyn mellan läkarens, Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens olika bedömningar. För att åstadkomma det har regeringen gett särskilda uppdrag till berörda myndigheter.

Regeringen har gett Försäkringskassan och Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att samarbetet och dialogen mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården förbättras. Myndigheterna arbetar nu med tre utvecklingsområden. Det första området handlar om försäkringsmedicinska underlag, information i läkarintyg och Försäkringskassans utredningsskyldighet. Det andra området handlar om hur försäkringsmedicinskt beslutsstöd kan utvecklas och bättre användas. Det tredje området handlar om

strukturer och arbetsformer för en bättre dialog mellan hälso- och sjukvården och Försäkringskassan.

Regeringen har också gett Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag att vidareutveckla sin samverkan i syfte att förhindra att individer förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst i anslutning till övergången mellan myndigheterna. Detta uppdrag har getts mot bakgrund av Riksrevisionens rapport, som Julia Kronlid hänvisar till, liksom slutbetänkandet från den nationella samordnaren för en välfungerande sjukskrivningsprocess.

Människor som drabbas av sjukdom ska kunna lita på sjukförsäkringen och samhällets stöd. Utgångspunkten är att sjukförsäkringen ska ge alla som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom trygghet. Ingen ska falla mellan stolarna på grund av bristande samarbete mellan myndigheterna.

Anf. 32 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för det mycket effektivt upplästa svaret! De lagändringar som statsrådet nämner är någonting vi välkomnar. Vi har länge efterfrågat en förändring i dag 180, och vi ser fram emot att fler förslag läggs på bordet utifrån den statliga utredning som har gjorts.

Fru talman! I tisdags gjorde jag ett inlägg i sociala medier där jag bad om exempel från verkligheten på just den problematik som jag lyfter i min interpellation: människor som av Försäkringskassan bedöms vara till 100 procent friska och arbetsföra får av Arbetsförmedlingen eller läkare en helt annan bedömning. De skrivs då in på Arbetsförmedlingen med förhinder och förlorar sin sjukpenninggrundande inkomst.

Responserna på detta har varit helt överväldigande. Jag fick läsa en berättelse om en mamma som drabbats av psykisk ohälsa och svår värk. Hon har av Försäkringskassan bedömts vara helt frisk men av Arbetsförmedlingen bedömts vara för sjuk för att arbeta. En pappa berättade om sin dotter med funktionshinder som av Försäkringskassan bedömts kunna arbeta 100 procent. Men när hon gör det kräks hon, svimmar och börjar prata osammanhängande.

En person skriver följande, som jag har fått godkänt att läsa upp i en något nedkortad version.

Hej! Min dotter har varit psykisk sjuk sedan 15 år tillbaka. Hon har varit sjukskriven av läkare med avbrott för tre föräldraledigheter. Under våren 2018, när hon ansökte om sjukpenning efter graviditetsledigheten, blev hon över en natt friskförklarad av Försäkringskassan. De ansåg henne vara 100 procent frisk trots att läkaren hade sjukskrivit henne på 100 procent i läkarintyget. Hon uppmanades att ställa sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen eftersom hon av naturliga skäl inte hade någon anställning.

Dottern anmälde sig som arbetssökande dag ett. Under inskrivnings-samtalet uttryckte Arbetsförmedlingen att de inte visste vilket jobb hon skulle kunna ta. Hon behövde ju mer vård, ansåg handläggaren på Arbetsförmedlingen och kodade om henne till "förhindrad att ta ett jobb".

Dottern gjorde tillsammans med mig, hennes ombud, allt som stod i vår makt för att hon skulle kodalas tillbaka till "aktivt sökande" för att skydda hennes SGI. Arbetsförmedlingen gav inte vika, för de ansåg henne för sjuk. Denna handling gjorde att när det var dags för en ny ansökan om

sjukpenning ansåg Försäkringskassan att hon inte hade skyddat sin SGI och nollade den därför. Hon mår psykiskt dåligt och har tappat livsglädjen. Hon har även suicidtankar.

Så skriver alltså den här personen. Det är ohållbart att människor i dag ska hamna i kläm i den här typen av situationer med så oliklydande bedömningar från olika myndigheter.

Fru talman! Det är naturligtvis välkommet med de direktiv som statsrådet redogör för i sitt interpellationssvar för att lösa denna problematik, bland annat att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att vidareutveckla sin samverkan för att just förhindra att människor förlorar sin SGI. Men jag är osäker på om man verkligen går till botten med problematiken med det här.

En grundläggande utgångspunkt måste vara att en person som av Arbetsförmedlingen bedöms ha förhinder och inte vara anställbar och av läkare bedöms vara så sjuk att den inte kan arbeta också får samma bedömning av Försäkringskassan och får rätt till ersättning. Vice versa ska naturligtvis Försäkringskassans bedömning gällande en persons arbetsförmåga helt, eller åtminstone delvis, överensstämma med Arbetsförmedlingens bedömning av arbetsförmåga. Kan statsrådet Shekarabi instämma i att det är så här det borde fungera?

Vi i Sverigedemokraterna har under lång tid föreslagit att sjukskrivna och långtidsarbetslösa bara ska behöva vända sig till en enda myndighet. Det kanske är den enda rimliga lösningen långsiktigt i de fall som rör långtidsarbetslösa och sjukskrivna att det som gäller dem ska slås ihop till en myndighet. Många, många regeringar har försökt att lösa samverkansproblemen mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, och hur goda ambitioner statsrådet än har tror jag att det är väldigt svårlöst.

Vi anser även att systemet med SGI och regelverket kring nollning måste utredas från grunden så att en person som har arbetat under lång tid inte ska kunna nollas på det här sättet. Vi har lagt fram förslag till regeringen att i stället utreda om detta borde grunda sig på något slags snitt av den inkomst man har haft.

Skulle statsrådet kunna tänka sig att utreda någon form av sådan lösning för att människor inte bara ska slitas bort från sin SGI och bli totalt utlämnade?

Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman och Julia Kronlid! Regeringens högsta prioritet i socialförsäkringsfrågor är att laga den sjukförsäkring som har gått sönder.

Bristerna i sjukförsäkringen i dag innebär stora skador för tryggheten i vårt samhälle. Människor som drabbas av långtidssjukdom eller som har en funktionsnedsättning går miste om ekonomisk trygghet och hamnar i en osäkerhet. De omfattas inte av det skydd som rimligen ska omfatta dem.

Det är mot den bakgrunden vi nu driver på för att förändra och reformera sjukförsäkringen. Riksdagen har röstat igenom ändringen av regelverket för dag 180, och den ändringen kräver i kraft om några dagar, den 15 mars.

I väntan på att ändringen träder i kraft har regeringen satt stopp för utförsäkringar dag 180, och nu jobbar vi intensivt med att driva igenom de övriga förslag som vi har fått på vårt bord av utredningen om en tryggare sjukförsäkring. Det gäller bland annat ändrade regler för dag 365.

Det handlar också om den viktiga frågan att ersätta begreppet ”normalt förekommande arbete” med ”angivet normalt förekommande arbete”. Vi kan inte ha en situation där människor bedöms mot fiktiva jobb, vilket också gör att Försäkringskassans beslut inte blir begripligt för människor.

Allt det där är helt avgörande förändringar som krävs för att vi ska återupprätta tryggheten vid sjukdom.

Det problem som Julia Kronlid har, fru talman, är att hennes parti, som det nu utpekats i samhällsdebatten, har valt en väg att samarbeta med två partier som inte nöjer sig med den här trasiga sjukförsäkringen utan som vill gå ännu längre och försämra skyddet i sjukförsäkringen. De föreslår nu nya begränsningar, restriktioner och avdrag i sjukförsäkringen som gör tryggheten vid sjukdom ännu svagare.

Det är vackra ord och även bra ställningstaganden om en sjukförsäkring som måste återupprättas. Men hur ska det kunna gå med två partier som har en helt annan syn och som faktiskt i den här kammaren, nu under de senaste åren, till och med har föreslagit besparingar i sjukförsäkringen? De har i sina officiella dokument som har lagts fram i den här kammaren inte bara nöjt sig med de försämringar som har drivits igenom i sjukförsäkringen sedan maktskiftet 2006, utan de vill se ytterligare försämringar av sjukförsäkringen.

Det budskap som bör spridas i den här kammaren är: Nej, vi ska inte gå i den riktningen. Vi ska tvärtom vända trenden i sjukförsäkringen och återupprätta tryggheten för de sjuka. Då krävs det att vi prioriterar de här frågorna. Då krävs det att vi är beredda att erkänna att den trygghet som finns i dag inte är i nivå med den befogade förväntansbild som finns i vårt samhälle.

Därför behöver vi tänka om och tänka rätt. Pandemin har gett oss nya insikter om vad bristerna i sjukförsäkringen innebär i vårt samhälle. Men i ärlighetens namn: Dessa brister fanns redan innan pandemin. Det är alltså väldigt bra att vi nu tar steget och reformerar 180-dagarsregeln. Dock är det betydligt fler ändringar som måste drivas igenom för att tryggheten vid sjukdom ska återupprättas.

Anf. 34 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Det är ingen hemlighet att det finns frågor inom sjukförsäkringen där jag inte är överens med Moderaterna och i vissa delar inte heller med Kristdemokraterna. Men det finns också delar där vi faktiskt har varit överens. Till exempel har vi i Sverigedemokraterna och Moderaterna drivit på regeringen ganska hårt för att personer som tillhör en riskgrupp ska få ersättning utan en massa glapp i utbetalningarna, som det har varit. Vi har också varit överens om att det måste göras mycket mer för dem med psykisk ohälsa, som inte borde drabbas av de hårda tidsgränserna utan borde få en mer individuell anpassning i sjukförsäkringen.

Sedan är det ju så att vi är ett socialkonservativt parti. Vi är inget renodlat högerparti. I välfärdsfrågor ligger vi längre åt vänster. Därför behövs vi i en sådan här sammansättning, som en garant för att välfärdsfrågorna helt enkelt inte tar en alltför stor högersväng. Det är ingen utveckling som jag vill se.

En fråga som jag skulle vilja ställa till statsrådet Shekarabi är varför den rödgröna regeringen har stramat åt sjukförsäkringen så extremt. Det är ju regeringens direktiv till Försäkringskassan om att få ned antalet sjuk-

dagar som har gjort att Försäkringskassan har stramat åt bedömningarna något hiskeligt.

Under Alliansens tid fanns det flera brister i olika tidsgränser och olika bedömningar som gjordes. Men det var lättare att få sjukersättning, och det var inte lika många som utförsäkrades vid dag 180. Det har ökat lavinartat sedan Socialdemokraterna kom till makten. En del skriver till mig och säger att det aldrig har varit så illa som det är nu. Till och med Alliansen var snällare än Socialdemokraterna – det finns människor som upplever det så nu. Det fanns absolut brister i sjukförsäkringen under Reinfeldts regering; det håller jag med om. Men det har inte blivit bättre för att Socialdemokraterna kom till makten.

Därför undrar jag: Kommer nu statsrådet, som har den enorma förmånen att kunna påverka myndigheterna Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, att gå ut med tydliga direktiv om att det överordnade målet är individens välmående, ekonomiska trygghet, möjlighet till rehabilitering och möjlighet att återgå, på sin nivå, till arbete igen – inte att spara pengar och få ned antalet sjukdagar?

Detta är otroligt viktigt. De direktiv och signaler som kommer från regeringen påverkar dessa myndigheter jättemycket. Sedan finns det säkert också brister som behöver ses över inom Försäkringskassan, hur de här ärendena sköts och så vidare. Och det behöver också göras lagändringar – där är vi helt eniga.

Där har jag också en fråga. Statsrådet pratar här om dag 365. Vi har ett yrkande om detta i en motion som snart kommer att behandlas – vi hade första beredningen i dag. Det finns en möjlighet att ett sådant tillkännagivande bifalls och går igenom. Det finns ju ett stöd i riksdagen för detta. Vi är för en sådan förändring vid dag 365. Vi har ett yrkande om detta i vår motion. Vänstern är för det. Miljöpartiet sitter i regeringen tillsammans med er och är för det. Det finns en majoritet. Vänta inte! Lägg fram propositionen i morgon! Eller väntar ni kanske på Liberalernas och Centerns stöd? Är det där ni inte är överens? Vill ni kanske inte få igenom en sådan proposition med vårt stöd? Vad är problemet?

Vi har också ett yrkande om detta med angivet arbete. Det finns också i vår motion, det vill säga att regeringen ska gå fram med de här förslagen från utredningen. Utredningen är bra. Det finns många bra förslag. Det här med normalt förekommande arbete säger vi nej till. Det vill vi inte ha längre, för det har orsakat otroligt mycket problem. Det här med angivet arbete är bra, även om vi skulle kunna tänka oss att gå lite längre. Det har vi också ett yrkande om. Att rehabiliteringspenningen ska göras mer flexibel har vi också ett yrkande om.

Dessa yrkanden kommer snart att behandlas i kammaren. Jag hoppas att vi kan vara överens om dem. Jag ser också fram emot propositionen, för det finns stöd i riksdagen. Ni behöver inte vänta.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Prot. 2020/21:92

11 mars

Svar på
interpellationer

Frågestund

§ 8 Frågestund

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av miljö- och klimatminister Per Bolund, kultur- och demokratiminister Amanda Lind, statsrådet Anna Hallberg och statsrådet Per Olsson Fridh.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Miljö- och klimatminister Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Nytt klimatmål för svensk export

Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Sverige ska bli klimatneutralt, men vi ska också bidra till att minska utsläppen globalt. Ju mer fossilfritt stål, skogsprodukter, el och mineral som Sverige kan exportera, desto mer minskar utsläppen globalt. Kort och gott: Svensk export kan bidra till att minska världens klimatutsläpp. Därför vill Moderaterna se ett nytt klimatmål för att styra mot och maximera klimatnyttan av svensk export.

På miljö- och jordbruksutskottets sammanträde i dag lade vi fram ett förslag om att ge Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett mål just för svensk exports klimatpåverkan. Vi vill också att Naturvårdsverket ska beräkna den globala klimatpåverkan av exporten på samma sätt som man i dag gör för konsumtionen och för utsläpp här i Sverige. Kunskap om exportens klimatbidrag och ett mål kan bli en styråra i vår klimatpolitik, så att vi gör rätt saker.

Min fråga till Per Bolund är: Är regeringen beredd att ge detta uppdrag till Miljömålsberedningen?

Anf. 37 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Jessica Rosencrantz, för frågan! Vi har anledning att vara stolta över att vi ofta har klimatsmarta industriprocesser och att vi har en industri som har investerat och som bygger nya tekniska lösningar som vi nu ser att världens länder är väldigt intresserade av. Det var med ganska stor stolthet som jag noterade att Ursula von der Leyen i sitt tal om State of the European Union lyfte fram ett enda exempel på industriinvesteringar, och det var Hybritprojektet i Sverige. Det visar någonstans hur långt fram Sverige ligger.

Självklart ska vi också vara stolta över att vi hjälper andra länder att nå sina klimatmål. Detta är något som vi vet att Miljömålsberedningen redan arbetar med. De tittar på konsumtionsbaserade utsläpp men också på vilken effekt svensk export har. Jag skulle alltså säga att det uppdraget redan är lagt på Miljömålsberedningen.

I Miljömålsberedningen har alla riksdagspartier, inklusive Moderaterna, en plats. Och ledamöterna har där full frihet att själva spela in idéer och förslag i Miljömålsberedningens arbete.

Prot. 2020/21:92

11 mars

Frågestund

Anf. 38 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Uppdraget till Miljömålsberedningen är att man ska undersöka möjligheten att införa ett mål för de konsumtionsbaserade utsläppen. Därutöver kan man titta på exporten, som det står.

Då är min väldigt tydliga fråga till statsrådet: Uppfattar statsrådet att det redan i dag är inom Miljömålsberedningens mandat att föreslå ett mål för klimatnyttan av svensk export? Är man beredd att ge ett tilläggsdirektiv om det inte ligger inom mandatet för Miljömålsberedningen?

Anf. 39 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Miljömålsberedningen har ett ganska fritt och öppet mandat. De har också i bred politisk samsyn kommit med väldigt viktiga medskick. Jag tänker till exempel på den havsutredning som nu kom med förslaget om att vi ska ha en havsmiljölag. Jag ser fram emot att ta det beslutet vidare.

Jag anser att Miljömålsberedningen har alla möjligheter att titta både på konsumtionsbaserade utsläpp och på exportens betydelse och vilken roll den kan spela i att minska Sveriges fotavtryck men också andra länders fotavtryck.

Invandringen och våld mot tågpersonal

Anf. 40 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi har under en längre tid kunnat ta del av nyheter om hot och våld mot tågpersonal. Situationen har blivit så allvarlig att SJ överväger att över huvud taget inte låta tåg stanna i Kumla på grund av omfattande hot och våld på just den sträckan.

Från regeringens sida kan man såklart säga: Det har alltid varit så att tåget inte stannar i Kumla. Det är en gammal svensk tradition. Eller så kan man säga som det är: Detta är till stora delar ett invandringsrelaterat nytt problem i vårt land. Det är samma typ av motsättningar som utspelar sig när det gäller polis, ambulanspersonal, socialtjänstpersonal och andra företrädare för det offentliga Sverige.

Min fråga till statsrådet Per Bolund är om han anser att det över huvud taget finns en gräns för hur omfattande invandringsrelaterade problem Sverige kan acceptera. Hur omfattande problem kan Sverige acceptera innan Miljöpartiet och regeringen slår in på en restriktiv och ansvarstagande linje utifrån Sveriges och svenska folkets perspektiv?

Anf. 41 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Självklart är det oacceptabelt med hot och våld mot tjänstemän, oavsett vilken verksamhet det är. Det kan vara blåljuspersonal eller tågpersonal på SJ eller personal i andra sammanhang. Självklart ska den typen av hot och våld motarbetas. Det är också anledningen till att vi har ett väldigt aktivt arbete med att skärpa lagstiftningen när det gäller till ex-

empel hot mot blåljuspersonal, men det handlar också om att stärka rättsväsendet och polisen. Där har vi ett högt satt mål om att ha 10 000 fler polisanställda just för att kunna ingripa mer resolut mot alla former av brottslighet.

Däremot är regeringens och även min linje att vi ska motverka all brottslighet och inte specificera om det är brott som begås av människor som är födda i Sverige eller brott som begås av människor som inte är födda i Sverige. Det är inte det väsentliga. Självklart ska all brottslighet beivras oavsett vem som har begått brotten.

Anf. 42 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Det är just detta som är problemet. Man är relativt välvilligt inställd till att bekämpa symtomen på problemen men inte själva grundorsaken, nämligen att vi har haft en ansvarslös migration som har skapat enormt utanförskap i vårt land. Kriminaliteten gro och fortsätter gro under tiden som Miljöpartiet och regeringen liberaliserar migrationspolitiken ytterligare.

Min fråga är om det över huvud taget finns någon gräns. Finns det en gräns för när Miljöpartiet och regeringen kan börja tänka om när det gäller migrationspolitiken i Sverige?

Anf. 43 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Den frågan tycker jag är fullständigt fel ställd och dessutom ganska häpnadsväckande. Det som det borde finnas en gräns för är ju sådana generaliseringar som Adam Marttinen och Sverigedemokraterna gör. Man drar alla människor med en viss bakgrund över en kam och hävdar att det bara är människors bakgrund som är orsaken till kriminalitet. Adam Marttinen och Sverigedemokraterna bör minnas att det är en ytterst liten bråkdel av människor med utländsk bakgrund som någonsin förekommer i brottsliga sammanhang.

Varför ger Adam Marttinen och Sverigedemokraterna sig själva rätten att dra alla dessa människor över en kam?

Ett språkcentrum för meänkieli

Anf. 44 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Trots att det har gått 21 år sedan riksdagen beslutade att Sverige skulle ratificera ramkonventionen om skydd av nationella minoriteter känner enligt en färsk undersökning bara var fjärde svensk till att judar, romer, sverigefinnar, samer och vi tornedalingar är erkända som nationella minoriteter.

Demokrati, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter kan aldrig tas för givna – inte i Sverige, inte i Europa och inte i världen. Minoriteters rätt till skydd måste ständigt försvaras och upprätthållas.

Som statsrådet väl känner till är den språkbytesprocess som gör att många minoritetsspråkiga varken kan förstå eller tala sitt minoritetsspråk obönhörlig. Därför anser Centerpartiet att insatser som revitaliserar minoritetsspråken är fullständigt avgörande och mycket brådskande.

Min fråga till Amanda Lind är därför: När avser regeringen att återkomma med förslag på inrättande av språkcentrum för meänkieli i Övertorneå?

Prot. 2020/21:92

11 mars

Frågestund

Anf. 45 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Linda Modig, för frågan! Jag vill börja med att säga att jag delar synen på att språkrevitaliseringsprocessen är en väldigt allvarlig fråga som vi behöver ta på stort allvar. Både Sveriges riksdag och regering har ett ansvar för våra nationella minoriteter och minoritetsspråken.

Det är också därför som regeringen har höjt ambitionen i minoritetspolitiken. Det finns förslag på hur vi skulle kunna utveckla språkcentrum för alla nationella minoritetsspråk, och de förslagen har varit ute på remiss. Vi har också tagit fram förslag på handlingsprogram för de nationella minoritetsspråken. Dessa är ute på remiss just nu.

Jag ser framför mig att vi kommer att ha ett bra och samlat underlag för vilka steg som vi ska kunna ta framöver för att stärka de nationella minoritetsspråken. Det är ytterst en fråga om mänskliga rättigheter.

Anf. 46 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Precis som regeringens egen utredning har konstaterat måste vi göra ett omtag i minoritetsarbetet. Vi måste ha mindre byråkrati, mer verkstad och en högre växel i det minoritetspolitiska arbetet.

Det är positivt att regeringen vidtar många åtgärder, inte minst när det gäller de sannings- och försoningskommissioner som finns. Det är som förre landshövdingen i Norrbotten Ragnar Lassinantti brukade säga: Den person som inte kan sin historia riskerar att gå vilse.

De flesta av oss är ändå besjälade av framtiden, eftersom det är där resten av våra liv ska utspela sig. Vilka konkreta åtgärder avser statsrådet att vidta?

Anf. 47 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! En konkret åtgärd som är väldigt viktig och som Linda Modig är inne på är tillsättandet av en sannings- och försoningskommission när det gäller tornedalingar, kväner och lantalaiset. Vi har också tillskjutit medel i år för att stärka de nationella minoritetsbiblioteken, något som är en viktig pusselbit i hur vi kan jobba med att stärka minoritetsspråken.

Förslag på handlingsprogram är som sagt ute på remiss, och vi har förslagen på språkcentrum. Jag ser fram emot att jobba vidare med Centerpartiet i dessa frågor.

Ytterligare bistånd under pandemin

Anf. 48 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Pandemin slår hårt. Redan har över 2 ½ miljon människor dött av själva viruset, och ytterligare över 2 ½ miljon människor har dött av samhällenas hantering av pandemin.

De sistnämnda bor till större delen i världens fattigaste länder. Inte nog med att fler har dött av svält, brist på vård och graviditeter – mäns våld,

även sexuellt, mot kvinnor och barn har ökat i isoleringen. Färre barn får utbildning. Den ökade fattigdomen har lett till fler barnäktenskap och barngraviteter. MR-aktivister, journalister och politiker har fängslats och till och med torterats och dödat i pandemins namn.

Vår internationella solidaritet behövs mer än någonsin förr. Då räcker det inte att flytta runt pengar inom biståndsbudgeten, utan mer måste till. När avser statsrådet Per Olsson Fridh att införa ett additionellt bistånd för att visa att Sverige även under en pandemi står i solidaritet med världens befolkning?

Anf. 49 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Tack, Yasmine Posio, för frågan!

Mycket riktigt har covid-19-pandemin inneburit ett mycket, mycket svårt år för världen, inte bara inom hälsofrågorna. Det har också inneburit en ökad rättighetskris och en ökad socioekonomisk kris där hittills över 50 miljoner människor har tryckts ut i extrem fattigdom. Våld mot kvinnor har ökat, och riksdagsledamoten nämner fler saker som är en direkt konsekvens av att pandemin nu sprider sig över världen.

I det svåra läget har pandemin också drabbat OECD:s medlemsländer hårt. Som en effekt av detta har väldigt många länder nu aviserat neddragningar i sitt bistånd och utvecklingssamarbete. De blickar inåt i stället för att blicka utåt.

Det gör inte Sverige. Vi har stått upp för vårt enprocentsmål, och vi har möjliggjort för Sverige att även fortsättningsvis vara solidariskt med resten av världen. Med en svensk ekonomi som trots allt går lite bättre ökar också svenskt bistånd, och det gör att vi mitt i pandemin kan fortsätta att vara solidariska med världens fattiga.

Anf. 50 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Inga extra medel till att få bukt med pandemin, alltså. Då är det ju ännu viktigare att regeringen stöttar förslag som gör att vi kan få mer för pengarna.

Ett sådant förslag är att under pandemin tillfälligt häva patentet så att fler aktörer kan massproducera vaccin till ett lägre pris. Det kostar ingenting men gör att vi kan få fram det antal doser som behövs så att inte bara den rika delen av världen vaccineras.

Kommer statsrådet Per Olsson Fridh att trycka på för att vi snabbt ska få vaccin som räcker för hela världens befolkning?

Anf. 51 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Tack för denna uppföljningsfråga!

Med ett enprocentsmål och en växande svensk bni blir det också extra medel i det svenska biståndet liksom extra medel till att stötta dem som drabbas av konsekvenserna av pandemin.

Sverige har gått in i den globala mekanismen Covax. Vi har tillsammans med EU:s medlemsländer i EU tillsammans stått för 2,2 miljarder euro för att få ut vaccin också i de fattigaste länderna, en utrullning som vi nu ser hända där 300 000 doser levereras före halvårsskiftet. Det skapar stor nytta och resultat här och nu för smittspridningen.

Anf. 52 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Läget gällande förvaring av kärnbränsle är kritiskt. Mellanlagret i Oskarshamn är fullt om två och ett halvt år. Senast i sommar krävs ett beslut av regeringen att påbörja byggnation av slutförvar i Forsmark, annars blir det förödande konsekvenser då kärnkraften behöver stänga ned om ett par år.

I dag har försvarsutskottet haft möte med expertmyndigheter och berörda kommuner. Då säger man att regeringen behöver fyra yttranden för att fatta beslut. Strålsäkerhetsmyndigheten säger att de tillstyrker ansökan. Även Oskarshamn säger ja, liksom Östhammars kommun. Mark- och miljödomstolen har tillstyrkt alla delar utom kopparkapseln, där man kräver att SKB lämnar kompletterande dokumentation till regeringen.

Jag har ett glädjande besked: Det kom alldeles nyss ett pressmeddelande från SKB och framför allt från Strålsäkerhetsmyndigheten, där man säger att man ger grönt ljus till det sättet.

Frågan är därför: När kommer beskedet från regeringen?

Anf. 53 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Mikael Oscarsson, för en otroligt viktig fråga! Det här är ju ett av de största miljöbesluten som fattas under vår generation och kanske många generationer. Det handlar om slutförvar av ett av de farligaste ämnen som mänskligheten känner till. Det är också ett beslut som brygger över 100 000 eller kanske till med hundratusentals år, och beslutet behöver därför tas på det allvar som frågan förtjänar.

Det är kanske den största miljöprövningen som ska göras i Sveriges historia. Där har vi som sagt haft en ganska lång process. Myndigheter har gjort sina bedömningar, och domstolarna har haft sina processer. Det har också kommit synpunkter på att man behöver fördjupa kunskapsunderlaget och få mer information. Under resans gång kommer det löpande mer information, till exempel nu i form av den här rapporten från Strålsäkerhetsmyndigheten.

Vi kommer att fortsätta att följa frågan. Det pågår fortfarande en del processer, till exempel Esbosamråd med angränsande länder, och vi kommer såklart att ta in all information i den takt som den kommer.

Anf. 54 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det viktiga budskapet i dag från berörda myndigheter är att nu finns alla besked. Nu finns alla underlag. Då är frågan som jag tror att både kammaren, svenska folket och industrin ställer sig: Vem tänker statsrådet lyssna till om han inte lyssnar på regeringens egna expertmyndigheter? Vad är det mer som krävs?

Kom också ihåg de här kommunalråden och kommunstyrelsens ordförande som vädjar och vill ha en tidsplan. När kommer tidsplanen? När kommer beskedet?

Anf. 55 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det här är en fråga som regeringen prioriterar och tar på det allvar som den förtjänar. Men det finns ett skäl till att lagstiftningen

har sagt att det är regeringen som avgör den här frågan. Annars skulle frågan ha avgjorts på myndighetsnivå.

Detta gör att regeringen ska göra en samlad genomgång av det material som samlats in – ett väldigt omfattande material.

Vi kommer självklart att ta del av Strålskyddsmyndighetens rapport. Men den kom som sagt i dag, så regeringen har av naturliga skäl inte hunnit ta ställning till den än.

Det pågår som sagt också ett Esbosamråd.

Jag oroas lite grann av Kristdemokraternas inställning att man ska fatta beslut innan man ens har fått underlag från myndigheterna.

Svenskt bistånd till statliga aktörer i Belarus

Anf. 56 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Sverige har länge varit en av världens främsta biståndsgivare till Belarus, framför allt fokuserat på demokratistöd till ett oberoende civilsamhälle. Men svenskt bistånd har också gått till statliga aktörer under årens lopp, något som till exempel organisationen Östgruppen varit mycket negativ till. Ett exempel på detta är Raoul Wallenberg Institute i Lunds samarbete med det statliga belarusiska universitetet BSU.

Efter övergreppen och våldet i samband med valet beslutade den dåvarande biståndsministern att frysa ett antal pågående insatser där statliga aktörer var involverade. Det var ett mycket bra beslut, men frågan jag vill ställa till statsrådet är följande:

Mot bakgrund av alla problematiska biståndsinsatser som förekommit, hur säkerställer ni att de begångna misstagen inte upprepas?

Anf. 57 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Tack, Maria Nilsson, för frågan!

Bristerna i Belarus vad avser respekt för mänskliga rättigheter och demokrati är sedan länge väldigt allvarliga och väl kända. Ändå har situationen kraftigt försämrats sedan valet. Samtidigt ser vi i Belarus en mycket modig befolkning som trotsar en repressiv regim och fortsätter protestera och kämpa för en bättre morgondag.

Biståndet till Belarus syftar ju till att stödja dessa gruppers förutsättningar att befria sig från förtryck och skapa ett annat Belarus. I det arbetet har det tidigare ansetts – och anses det delvis fortfarande – vara viktigt att vi kan samarbeta med vissa delar av det offentliga Belarus där det finns möjligheter till förändring. Men efter valet konstaterade vi att de förutsättningarna har förändrats. Därför har också flera projekt avbrutits.

Det som gäller nu är att vi fortsätter bevaka situationen och föra dialog med människor på marken.

Anf. 58 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på min fråga! Jag delar naturligtvis statsrådets analys av situationen i Belarus.

Det kan ju inte uteslutas, även om vi alla hoppas på en annan utveckling, att Lukasjenko med stöd av Vladimir Putin kan sitta kvar som illegitim president ytterligare ett antal år. Jag hoppas verkligen att statsrådet

stämmer in i ställningstagandet att det då vore ytterst olämpligt att återuppta finansiering av projekt som kan kopplas till statliga aktörer.

Prot. 2020/21:92
11 mars

Frågestund

Anf. 59 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Ja, svenskt bistånd syftar inte till och ska inte direkt gå till stödjande insatser som stärker förtryckande och repressiva regimer som den i Belarus.

Gränsrestriktionernas följder för arbetspendlare

Anf. 60 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Hallberg.

De gränsrestriktioner som har införts med anledning av coronapandemin har drabbat oss som bor i gränsregionerna väldigt hårt, inte minst dem av oss som arbetspendlar. De har behövt fundera på om de kommer att kunna ta sig till sitt arbete och om de kommer att få någon lön den här månaden. En del har till och med hastigt ordnat tillfälligt boende på ena eller andra sidan gränsen för att vara säkra på att kunna ta sig till jobbet.

De som inte har fått komma till sitt arbete, vem ska ersätta dem? Jag noterar att ersättningsfrågan för dem som arbetspendlar till Norge verkar vara löst, men stora hinder kvarstår för andra. Ett aktuellt exempel är finländare som går en arbetsmarknadsutbildning på Utbildning Nord i Övertorneå och har svårt att ta sig över gränsen till Sverige på grund av 48-timmarsregeln.

Min fråga till statsrådet är därför vilka initiativ regeringen har tagit med anledning av de gränsproblem som framför allt arbetspendlare möter.

Anf. 61 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Ida Karkiainen, för frågan!

Ja, det nordiska samarbetet har ställts inför stora utmaningar det senaste året. Vi har bjudit in våra medborgare och företag att verka och bo vid våra gränser, och de problem som nu har uppstått tror jag ingen har kunnat förutse.

Vad vi har gjort är att föra en otroligt nära dialog med respektive nordisk regering för att lösa problem med gränshinder. Vi har undanröjt över 30 gränshinder, stora som små, men det är ganska många kvar. Framför allt är problematiken när det gäller stora gränshinder kvar, särskilt när det gäller arbetspendling.

Vad vi gör nu är att föra dialog med den finska regeringen. Vi har rätt ut de stora frågorna med den norska regeringen de senaste veckorna, och vi fortsätter dialogen med den finska regeringen.

Vad jag också behöver göra som nordisk samarbetsminister är att fortsätta driva det förslag jag haft om att stärka vår dialog innan vi fattar beslut som påverkar våra gränsmedborgare.

Anf. 62 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det är glädjande att man har den ambitionsnivån och det engagemanget i de här frågorna. Jag tror att det behövs för framtiden.

Mer specifikt, förs det diskussioner om att utarbeta strategier för de nordiska gränssamhällena så att till exempel arbetspendlare inte ska råka lika illa ut som de har gjort nu?

Anf. 63 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Ja, vi har en vision att Norden ska bli världens mest integrerade och hållbara region.

För att nå den visionen behöver vi ha strategier och handlingsplaner. Det finns sådana på plats, men de är för att vara där 2030. Det är för långt fram för att vi ska kunna lösa problemen för våra medborgare här och nu, i vardagen.

Vad vi har gjort är att bryta ned strategierna till taktiska samtal om hur vi löser fråga för fråga just nu. Det är det vi håller på med för närvarande, bland annat när det gäller just Finland och gränsen uppe i Tornedalen.

Klimatbistånd till fattiga länder

Anf. 64 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! På nyheterna häromdagen kunde vi höra att möjligheten att begränsa den globala uppvärmningen till en och en halv grad blir allt mindre.

Utsläppen minskar inte, och världens länder gör inte tillräckligt mycket. Den kommentaren kommer från Markku Rummukainen, Sveriges representant i FN:s klimatpanel. Han berättar också att skillnaden mellan en och en halv grad och två grader i höjning handlar om hundratals miljoner fler människor som påverkas av klimatförändringar.

Nyligen har också Bidens administration beskrivit klimatförändringarna som världens största hot mot mänskligt liv och säkerhet.

Vi vet redan att världens fattiga drabbas hårdast av klimatförändringarna, och vi vet att vi i Sverige och många andra utvecklade länder lever långt över de tillgångar planeten har. Men vi vill ju inte att andra länder i sin utveckling ska slå in på de ohållbara vägar som vi nu måste styra bort från.

Jag undrar vilka insatser Sverige gör inom biståndet för att stötta fattiga länders klimatomställning.

Anf. 65 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Tack, Camilla Hansén, för frågan!

Sedan 2014, när Miljöpartiet bildade regering tillsammans med Socialdemokraterna, har det klimatmarkerade biståndet ökat med tre och en halv gång. Då jämför jag åren 2014–2019. Sedan dess har det fortsatt öka – bara mellan 2018 och 2019 ökade klimatbiståndet med 20 procent.

Vi i Sverige är ofta den största givaren per capita till de stora globala fonderna för minskad klimatpåverkan, för klimatanpassning och för att bevara biologisk mångfald och fungerande ekosystem i världen.

Vi är också en stor givare till och stöttare av det som kallas nationally determined contributions, NDC:er, det vill säga de planer som varje land gör för att leva upp till Parisavtalet. Där stöttar vi de allra fattigaste länderna.

Det här gör vi med sikte på de mest utsatta människorna – ofta kvinnor och ofta i småskaligt lantbruk i kustnära samhällen, som drabbas hårdast av klimatförändringarna. Med dem i fokus kämpar vi för klimatet och mot klimatförändringarna.

Prot. 2020/21:92

11 mars

Frågestund

Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

I måndags den här veckan var internationella kvinnodagen, så jag skulle vilja uppmärksamma kvinnor i utvecklings- och biståndsarbetet.

Kvinnor är särskilt utsatta när det gäller klimatförändringar, i konflikter och genom direkt diskriminering.

Statsrådet har blivit utsedd till champion för den globala rörelsen She Decides, som handlar om att flickor och kvinnor ska ha makt över sina kroppar, sina liv och sin framtid. Hur bidrar Sveriges insatser i världen till att nå de målen?

Anf. 67 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Ja, jag är väldigt stolt över att ha blivit champion för She Decides.

Vi ser att bara som en konsekvens av covid-19-pandemin har våldet mot kvinnor ökat med nästan en tredjedel globalt sett. Vi ser att tvångsgifte med unga flickor har ökat i takt med att fattigdomen brett ut sig, och vi ser att utträngningseffekterna på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter är tydliga världen över när vi nu stänger ned samhällen och brottas med covid-19.

Att i det läget stå upp för en feministisk utvecklingspolitik tycker jag känns väldigt självklart, och det gör mig väldigt stolt.

Utvisningar och stopp för bistånd

Anf. 68 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Per Olsson Fridh.

Svensk utrikespolitik ska ta sin utgångspunkt i svenska värderingar och svenska intressen. I svenska intressen ligger exempelvis att upprätthålla den reglerade invandringen och att en person som har fått ett utvisningsbeslut också ska lämna Sverige. Ett nej måste vara ett nej.

Både Migrationsverket och Polismyndigheten pekar på att verkställigheten till ett flertal länder försvåras av att länderna vägrar att ta emot sina egna medborgare. Det är länder som samtidigt också får bistånd från Sverige.

Om ett land genom att inte medverka till att ta emot sina egna medborgare är med och skapar ett växande skuggsamhälle i Sverige, är det också rimligt att Sverige omprövar biståndet till det landet. Jag är övertygad om att de flesta människor anser detta fullt rimligt och att det är konstigt att så inte redan sker. Är regeringen beredd att stoppa biståndet till länder som vägrar att ta emot sina egna medborgare som har blivit utvisade från Sverige?

Anf. 69 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Svensk biståndspolitik syftar till att förbättra förutsättningarna för människor som lever i fattigdom och under förtryck. Att dra in stöd till människor som lever i fattigdom, som kämpar med att få ihop sin vardag, få tillgång till skola till sina barn och mat på bordet, för att tvinga länder att ta emot medborgare som inte vill tillbaka, som har sökt asyl och fått avslag, är kontraproduktivt och lönlöst.

Vi behöver möta grundorsakerna till att allt fler människor söker sin flykt i världen. Antalet människor på flykt har dubblats de senaste tio åren. 80 miljoner människor på den här planeten är nu flyktingar inom sitt lands gränser eller utanför sitt lands gränser. Då måste vi möta grundorsakerna, det vill säga få bort fattigdomen. Att minska stödet som ska gå till att minska fattigdomen är kontraproduktivt, och det kommer regeringen inte att medverka till.

Anf. 70 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Låt mig säga det uppenbara; det finns givetvis en viss typ av bistånd där korrupta regimer bara hade blivit glada om Sverige slutat dela ut detta. Det gäller exempelvis stöd till människorättsförsvarare och demokratikämpar. Men det är knappast det stödet man ska börja med.

Det måste givetvis ske en prövning i varje fall för att komma fram till vad som är effektivt. Om regeringen vägrar att ens göra den prövningen kan man inte annat än konstatera att regeringen inte ser de stora problem som Sverige har med återvändande.

Anf. 71 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Magdalena Schröder går lite vilse i frågan. Det är klart att vi ska ha en ordnad migrationspolitik, och ett nej på en asylansökan innebär att man inte längre ska vara kvar i landet. Men att villkora detta mot andra utsatta människors och fattiga människors möjligheter till försörjning, till kvinnors rätt till utbildning och till säkra aborter i världen är inte särskilt produktivt. Det är tvärtom kontraproduktivt.

Jag är glad att Magdalena Schröder vill värna det viktiga demokrati-biståndet, men det långsiktiga stödet till hälsa och utbildning och mot klimatförändringar får vi inte heller glömma bort.

Demokrativillkor för statligt stöd

Anf. 72 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! För två veckor sedan valde Göteborgs stad att inte dela ut kommunalt bidrag till studieförbundet Ibn Rushd. Göteborg är därmed den största kommunen som har stoppat utdelning av skattemedel. Detta är på grund av att Ibn Rushd har samarbetat med högst tvivelaktiga aktörer. Till exempel har man lokalt samarbetat med Bellevuemoskén, som länge har förknippats med islamistisk extremism. I Malmö samarbetade studieförbundet bland annat med den islamistiska organisationen Millî Görüş, vars företrädare ofta uttryckt sig rasistiskt.

Ledande terrorforskare och akademiker har även pekat ut Ibn Rushds kopplingar till Muslimska brödraskapet. Regeringen har länge hänvisat till att demokratikrav ska införas, men det är inget vi har sett susen av.

När kommer regeringen att säkerställa att extremister inte tar del av våra skattemedel?

Prot. 2020/21:92

11 mars

Frågestund

Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Angelika Bengtsson för frågan.

När det kommer till demokrativillkor i bidragsgivningen från staten finns redan sådana i dag. Det handlar inte om att vi ska ta fram något nytt som inte finns, utan det handlar om att det finns en process för att förstärka, förtydliga och skapa långsiktiga förutsättningar för vårt civilsamhälle att verka. Men redan i dag, fru talman, finns möjlighet att med utgångspunkt i de demokrativillkor som redan finns pröva statligt stöd till olika civilsamhällesorganisationer.

Just när det gäller studieförbunden är det ett annat statsråd som är ansvarig för de frågorna. Men även där har granskningar gjorts, och det sker ett utvecklingsarbete inom Studieförbundssverige. Jag vill vara tydlig i kammaren med att naturligtvis ska inga statliga medel gå till extremism eller verksamheter som vilar på odemokratisk grund.

Anf. 74 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Om det finns demokratikrav på plats i dag, varför kan extremister återkommande ta del av skattemedel?

Regeringens senfärdighet är farlig för vårt land, och det är sorgligt att man inte inser det själv. När kommer regeringen att säkerställa att extremister inte tar del av våra skattemedel?

Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Som Angelika Bengtsson vet sker ett arbete med att införa förtydligade och långsiktiga demokrativillkor. Men för att vi ska införa dem krävs det att de har möjlighet att tillämpas. Det är därför vi tittar på personuppgiftsvillkoren, och vi utreder möjligheten att inrätta en särskild funktion som Säpo har efterfrågat så att vi ska kunna skärpa granskningarna ytterligare.

Men jag vill återigen påminna om att det i dag redan finns demokrativillkor, och Sverigedemokraternas eget ungdomsförbund har tidigare fallit på demokrativillkoret när det gäller bidragsgivning.

Beslut om slutförvar av kärnavfall

Anf. 76 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Min fråga är till miljö- och klimatminister Per Bolund, och den handlar om vårt kärnavfall.

Jag har under många år följt min grannkommun Östhammars långvariga och ihärdiga arbete med att vara dels kärnkraftskommun, dels förstudiekommun till hanteringen av utbränt kärnbränsle. Kommunens hela organisation berörs och engageras i denna komplexa fråga, och kommunen behöver få besked. Och Clab är snart fullt, som vi hörde tidigare.

Regeringens egen expertmyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, har sagt att ansökan uppfyller de krav som lagstiftningen ställer för att fatta beslut. Men ministern verkar inte lika säker, enligt en artikel i UNT i början av mars.

Vilka studier återstår för att regeringen ska kunna fatta i beslut i frågan? Har regeringen för avsikt att fatta beslut under denna mandatperiod?

Anf. 77 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Som jag sa i mitt tidigare inlägg är det här inte vilken fråga som helst. Det här är en fråga som om vi inte sköter den på rätt sätt kan få oerhört långtgående konsekvenser för människors hälsa och för miljön. Det är fråga om ett av de farligaste ämnena som världen känner till, som kan få enormt långtgående konsekvenser över tid. Vidare är det en av de största miljöprövningarna som någonsin har hamnat på regeringens bord. Då är det också självklart att det tar tid att sätta sig in i frågorna och göra en samlad bedömning, som ju är regeringens uppgift.

Vi får löpande in underlag från våra myndigheter. Senast i dag kom det in en rapport från Strålsäkerhetsmyndigheten, och den kommer vi självklart att ta med i den samlade prövningen. Jag tror att Catarina Deremar förstår att vi inte kan ta ställning till material innan vi ens har fått det, och när vi har fått det behöver vi tid för att analysera det. Att sätta en exakt tid för hur lång tid granskningen tar går inte att göra i dagsläget.

Vi tar frågan på det allvar den förtjänar. Människor ska känna sig trygga med att den lösning som sedan tas fram faktiskt fungerar.

Anf. 78 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Det handlar också om ett engagemang som krävs av både boende och ledning i kommunen i Östhammar för att hantera frågan under så lång tid. Jag anser att den generation som har nyttjat denna energikälla ska också ta ansvar för det utbrända kärnbränslet.

I Finland bygger man samma ...

Anf. 79 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! I denna fråga delar vi bedömningen. Det är också detta som ligger till grund för den lagstiftning enligt vilken regeringen ska pröva SKB:s ansökan. Det innebär att den generation som har använt sig av kärnkraften också ska ta ett ansvar för lösningen.

Samtidigt behöver vi göra denna bedömning enligt den lagstiftning som riksdagen har ställt sig bakom. Det är också detta som är regeringens uppgift; det är en stor och angelägen uppgift. Vi måste också säkerställa att svenska folket kan känna sig trygga med att den lösning som kommer faktiskt fungerar även 100 000 år framåt i tiden.

Bolags möjligheter att stämna stater

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Fru talman! I februari framkom det att det tyska energibolaget RWE stämmer Nederländerna på 1,4 miljarder euro för landets framsynta beslut att avveckla sina kolkraftverk. RWE gör detta med stöd av det internationella energistadgefördragets investerarskyddsklausul, även kallad ISDS.

Nu pågår glädjande nog en process inom EU för att ta bort investerarskyddet från det internationella energistadgefördraget. Jag vill fråga miljö- och klimatminister Per Bolund om han anser att det är rimligt att

fossilbolag kan motverka klimatomställningen genom att stämma stater utanför det ordinarie rättsväsendet. Jag undrar också om regeringen avser att stödja den process som handlar om att reformera energistadgefördraget genom att ta bort investerarskyddet så att bolag inte ska kunna stämma stater utanför det ordinarie rättsväsendet.

Prot. 2020/21:92

11 mars

Frågestund

Anf. 81 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för en väldigt viktig fråga!

Regeringens ståndpunkt är klar; vi har klarlagt den också när det gäller svensk lagstiftning. Vi vill se över all relevant lagstiftning så att den inte utgör ett hinder för klimatarbetet utan tvärtom möjliggör för Sverige att nå sina klimat- och miljömål. Det gäller nationell lagstiftning, där vi har ett stort arbete, men också den lagstiftning som finns på internationell nivå. Där står regeringen till fullo bakom EU:s ståndpunkt att ECT behöver moderniseras, inte minst när det gäller investeringskyddet. Vi anser därför att det är naturligt att EU också deltar aktivt i de förhandlingar som nu pågår i syfte att göra ECT till ett modernt avtal som svarar på dagens utmaningar.

Även när det gäller stöd till fossila bränslen ställer sig regeringen till fullo bakom alla EU:s förslag. Detta inbegriper också att ta bort och fasa ut investeringskyddet för investeringar i fossila bränslen.

Anf. 82 JENS HOLM (V):

Fru talman! Det var ett glädjande besked från klimatministern – detta har inte riktigt varit den svenska linjen tidigare. Det innebär alltså att Sverige driver internationellt att investerarskyddet helt och hållet ska tas bort från ECT, det internationella energifördraget. Det innebär också att den svenska regeringen inte anser att storbolag ska kunna stämma stater, åtminstone inte inom Europa, med hänvisning till ISDS investerarskydd. Är det så?

Anf. 83 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Självklart ser regeringen ett stort värde i att vi får investeringar och att svenska företag kan göra investeringar i andra länder. Och självklart krävs det någon form av skydd för att de investeringarna inte ska riskeras på grund av till exempel rättsosäkerhet.

Vi är dock väldigt tydliga med att vi inte tycker att det är bra att regelverk på internationell nivå kan stoppa omställningen till ett hållbart samhälle. Där står vi helt bakom EU:s strävan att förtydliga i ECT, energistadgefördraget, att stater inte kan låta detta vara en bromskloss i klimatarbetet.

Granskning av studieförbunden

Anf. 84 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Vi måste sätta stopp för bidragsfusket inom studieförbunden. Kristdemokraterna vill ha ett starkt civilsamhälle, men människor här i landet som jobbar hårt och betalar skatt måste också kunna lita på att pengarna går till rätt saker. Det får inte vara så att skattebetalarnas pengar

försvinner iväg till kriminella eller till organisationer med islamistiska eller på annat sätt odemokratiska kopplingar.

Min fråga till demokratiminister Amanda Lind är om hon och regeringen är beredda att vidta åtgärder för att ge medborgarna en extern revision och granskning av studieförbundens verksamhet så att vi kan sätta stopp för fusk.

Anf. 85 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Återigen – frågan om studieförbunden ligger inte på mitt bord utan på utbildningsminister Anna Ekströms bord. Men generellt kan jag säga att jag och regeringen när det gäller denna fråga – att statliga medel, eller offentliga medel över huvud taget, inte ska gå till extremistiska eller icke-demokratiska organisationer – helt delar den ambition som Christian Carlsson ger uttryck för.

Vi har genomfört olika saker för att stärka arbetet för att motverka denna typ av inslag. Det handlar till exempel om att ge de bidragsgivande myndigheterna och aktörerna stöd att kunna skärpa granskningen. Arbetet med demokrativillkor innebär också att man har tagit fram vägledningar till kommuner och andra aktörer som delar ut stöd, så att de ska få hjälp med att kunna genomföra granskning och dela ut stöd på ett bra sätt.

Men jag vill ändå avsluta med att säga att det är väldigt viktigt att vi ser alla de fantastiska insatser som vårt civilsamhälle och studieförbunden gör och bidrar till. Det gläder mig att Kristdemokraterna vill fortsätta värna detta.

Anf. 86 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Jag är medveten om flera av de åtgärder som regeringen vidtar. Men faktum är att man ännu inte har sagt att man är beredd att ge medborgarna en extern revision och granskning av studieförbunden. Jag tycker att vi ser det uppenbara behovet redan nu, och därför är min fråga om inte ministern och regeringen är beredda att vidta åtgärder för en sådan extern revision och granskning redan nu.

Anf. 87 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Frågorna här i kammaren ska ju ställas med anledning av *min* tjänsteutövning. Men jag vet att Anna Ekström tar denna fråga på väldigt stort allvar. Folkbildningsrådet har genomfört en egen granskning, och jag vet att man också vidtar åtgärder inom området.

Jag får återigen möjlighet att här i kammaren säga att skattemedel naturligtvis ska gå dit där de hör hemma. Detta gäller oavsett vilken typ av brottslighet det rör sig om. Vi ska fortsätta att ta steg framåt för att stärka detta.

EU:s externa handelspolitik

Anf. 88 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikeshandelsministern. Det handlar om EU:s externa handelspolitik, som ju ses över just nu med sikte på en anpassning till de förändrade förhållanden som råder i den globala handeln.

De senaste åren har handelssystemet präglats av protektionism, med ökade handelskonflikter som följd. Sverige har stått upp för frihandel i en tid då Världshandelsorganisationen lidit av blockeringar och brist på resultat. EU-kommissionens översyn syftar, som jag förstår det, till minskade handelshinder med fokus på just öppen och hållbar handel.

Jag förstår att det finns olika aspekter på detta, men jag vill ändå fråga utrikeshandelsministern hur hon ser på den översyn som EU-kommissionen nu tagit fram.

Anf. 89 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för frågan!

Det är en otroligt viktig översyn som nu görs, även med tanke på att Sverige är ett av världens mest exportberoende länder. Därför har Sverige valt att göra sju tematiska inspel till översynen, många av dem tillsammans med våra likasinnade länder. Vi är totalt åtta länder som har ställt oss bakom detta. Det handlar framför allt om att vi vill se en ökad öppenhet. Vi vill se att handeln bidrar till social och miljömässig hållbarhet. Och vi vill se att vi kan sluta fler frihandelsavtal.

Det är glädjande att nu se att kommissionen har lyssnat på Sverige och våra likasinnade länder. Vi är väldigt nöjda med det utkast till handelspolitisk översyn som har kommit. Det rör sig om kraftfulla initiativ på hållbarhetsområdet. Det vi eventuellt hade befarat i fråga om autonomi och strategisk autonomi kan vi nog ändå sätta på kontot för vad som krävs för att vi ska vara resilienta och motståndskraftiga. Men vi ska fortsätta vara öppna. Jag är alltså väldigt nöjd med de slutsatser som kommissionen har lyft.

Anf. 90 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, utrikeshandelsministern!

Jag vill lyfta fram detta, för det har stor betydelse för svensk industri och för jobb och tillväxt att vi har ett väl fungerande handelssystem globalt. Ministern nämnde en hel del frågor där Sverige särskilt har profilerat sig i detta sammanhang. Finns det något särskilt att betona för att ytterligare utveckla en uppslutning kring vikten av ett väl fungerande handelssystem?

Anf. 91 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Den viktigaste skiljelinjen går här mellan öppenhet kontra slutenhet. Där finns det en utmaning, och därför är det så viktigt, inte minst nu när Storbritannien har försvunnit från förhandlingsbordet i Bryssel, att Sverige fortsätter vara en stark röst för en öppen, fri, rättvis och hållbar handel. Allt detta tillsammans stärker Sveriges konkurrenskraft och skapar fler arbetstillfällen i hela landet.

Kommuners beredskap för naturkatastrofer

Anf. 92 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är mer kostnadseffektivt att förebygga naturolyckor än att ta hand om konsekvenserna när de väl inträffar. Dessutom undviks både mänskligt lidande och andra besvär för de drabbade. Därför är det mycket

märkligt att regeringen har skurit ned anslaget för förebyggande av naturkatastrofer med två tredjedelar. Kommuner som ansöker om dessa pengar hos MSB får svaret att pengarna i princip redan är intecknade.

Min fråga till miljöminister Bolund är följande: Vad tänker regeringen göra för att alla dessa kommuner inte ska tvingas avstå från åtgärder som förebygger översvämningar, ras, skred och andra naturkatastrofer?

Anf. 93 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Boriana Åberg, för en otroligt viktig och angelägen fråga!

Till att börja med stämmer inte det som Boriana Åberg antyder, att regeringen skulle ha dragit ned på klimatanpassningsåtgärderna. Tvärtom har vi gjort stora satsningar. Jag skulle säga att ingen tidigare regering har gjort så stora satsningar som den här regeringen på just klimatanpassning. Däremot har vi valt att omdefiniera medlen för klimatanpassning och försöker rikta medlen dit de gör störst nytta, det vill säga där riskerna är som allra störst.

Man kan jämföra det lite grann med vaccinationen mot covid-19. Där har vi inte vaccinerat alla brett, utan vi har gått på riskgrupperna, där man löper störst risk att drabbas av allvarlig sjukdom och död. På samma sätt har regeringen riktat pengarna till framför allt Götaälvdalen, där våra myndigheter och experter bedömer att riskerna för till exempel skred är allra störst. Ett skred kan riskera egendom och inte minst människoliv. Där har vi närmast fördubblat anslagen och dessutom skapat mer generösa stödssystem för att vi ska kunna åtgärda problemen där de är som allra störst.

Anf. 94 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Det är väldigt svårt att förutse var en naturkatastrof kommer att inträffa. Därför tycker jag att det är väldigt beklagligt att pengarna hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap redan nu i början av året har tagit slut. Kommuner som ansöker får blankt nej. Vad tänker regeringen göra, så att även kommuner som inte ligger nära det område som statsrådet nämnde ska kunna skyddas mot naturkatastrofer?

Anf. 95 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Regeringen gör väldigt mycket. Vi har en klimatanpassningsstrategi som kommer att uppdateras om bara två år. Vi har gett SMHI i uppdrag att vara expertmyndighet. Vi har gett Boverket i uppdrag att också stötta kommuner när det gäller bebyggelse. Vi har gett berörda myndigheter i uppdrag att initiera verksamheter genom en ny förordning till 32 myndigheter och även till alla länsstyrelser. Dessutom har vi som sagt satsat mycket pengar.

Jag vill välkomna Boriana Åbergs och Moderaternas engagemang i klimatfrågor och hoppas kanske att nästa budget som Moderaterna lägger hand vid inte drar bort pengar från klimatarbetet.

Anf. 96 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Sverige är världens största biståndsland per capita, med 52 miljarder kronor för 2021. Det är väldigt mycket pengar.

För att biståndet ska vara effektivt för både givare och tagare måste regeringen ställa skarpa krav på mottagarländerna. Ett exempel är att kräva att mottagarländerna öppnar all relevant redovisning av till exempel löner och arvoden för revision, så att korruption kan motverkas och pengarna hamna där de verkligen ska vara. Det andra exemplet, som redan tagits upp av Magdalena Schröder, är att Sverige för sin del bör kunna kräva återvändandeaftal för mottagarländers medborgare som inte har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Därför vill jag fråga statsrådet Per Olsson Fridh: Hur fungerar de återvändandeaftal som redan har slutits, exempelvis med Afghanistan, och avser ministern att arbeta vidare för att fler länder ska omfattas? Och hur vill ministern ställa krav för att minska antalet fall där pengar från biståndet försvinner i korruption?

Anf. 97 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Tack, Mats Nordberg, för dessa frågor!

Som minister för internationellt utvecklingssamarbete hör det inte till min portfölj att sluta avtal med länder om återtagande av medborgare som har fallit i asylprocesser i Sverige. Däremot är det min uppgift att se till att regeringens stöd till olika länder i världen också bidrar till möjligheten för människor att leva liv utan fattigdom och att kunna återvända till sina hemländer om de varit på flykt, och de ska kunna göra det rättssäkert och med goda framtidsutsikter. Där kan såklart biståndet spela en roll.

Korruption ska aldrig accepteras. Vi ställer i genomförandet av biståndet krav på god kontroll och åtgärder för att motverka korruption. Sidas korruptionspolicy är att alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid agera, alltid rapportera och alltid informera. Att vi ens känner till flera av de ändå få fall av korruption som vi diskuterar ibland är ett bevis på att de här systemen faktiskt fungerar.

Anf. 98 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Då är min fråga: Är ministern i det här fallet beredd att minska eller avsluta biståndet till länder som inte uppfyller Sveriges konkreta krav på redovisning? Jag hade gärna velat lägga till ”och på återvändandeaftal” också.

Anf. 99 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP):

Fru talman! Frågan som ställdes inom parentes på slutet har jag redan svarat på under frågestunden, alltså om villkorande av bistånd med återvändande.

Vi sluter inga biståndsavtal om inte de parter vi sluter avtalen med är beredda att ställa upp på transparens och möjligheter till revision, så att vi kan komma åt korruption.

Korruption är ett av de största utvecklingshindren i världen. Det är prioriterat inom utvecklingssamarbetet att motarbeta korruption i biståndet, om det förekommer där, och såklart också i de länder vi jobbar i.

Slutförvar och kopparkapslars säkerhet

Anf. 100 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till miljöministern. De senaste veckorna har debatten om slutförvaret av kärnavfallet från våra kärnkraftverk blivit väldigt aktuell. Vi har hört om det tidigare här i frågestunden i dag.

Sverige har i dag inget slutförvar av kärnavfall. Planeringen har pågått under väldigt lång tid, och det är såklart ett otroligt komplicerat projekt både säkerhetsmässigt och byggmässigt men också när det gäller att kommunicera till kommande generationer om att man inte ska ge sig in och gräva på platsen för förvaret. Det är viktigt att forskningen och analyserna är så tydliga och grundliga som möjligt.

Under den senaste tiden har särskilt kopparkapslarna diskuterats. Det finns en del kritik mot dem. Jag undrar hur miljöministern ser på den kritik som har framförts när det gäller säkerheten hos kopparkapslarna.

Anf. 101 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för en väldigt viktig fråga!

Detta är en av de frågor som har ställts återkommande och där också ledande forskare på korrosion kopplat till koppar har rest stora frågetecken och uttryckt stor oro för hur kopparkapslarna ska kunna hålla. Det är ju enormt lång tid vi pratar om. Det handlar om hundratusentals år som dessa enormt farliga ämnen måste hållas åtskilda från människa och miljö för att inte vi, våra barn eller kommande generationer ska drabbas av radioaktivitet.

Det är också därför som vi behöver ha en gedigen prövning av slutförvaret. Jag kan ibland oroas av de tongångar i debatten som låter som att man inte ska ta hänsyn till de frågetecken som har rests och att man ska riva av det här beslutet så fort som möjligt med hänvisning till olika behov som finns. Jag tycker att det inte är ett seriöst sätt att hantera den här frågan på. Den är otroligt allvarlig. Det är en väldigt stor miljöprövning, och vi ska vända på alla stenar. Det gäller självklart också risken för koppar-korrosion.

Anf. 102 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag instämmer helt och hållet i det som miljöministern sa på slutet. Detta är ett väldigt stort beslut som vi inte ska skynda på mer än nödvändigt, om vi säger så.

Som miljöministern säkert är medveten om är det i dag tio år sedan den stora olyckan i Fukushima i Japan, där en jordbävning och en tsunami ledde till en kärnkraftsolycka. Det påminner oss om hur viktiga de här frågorna är och hur farligt detta är.

Anf. 103 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för uppföljningen! Ja, det är viktigt att vi också tillåter oss att minnas. Vi får inte glömma de risker som

finns kopplat till kärnkraften i alla dess led – från utvinning i gruvor, som vi vet medför ganska stora risker för människors hälsa, till transporter och till själva kärnkraftsdriften. Fukushima är ju ett exempel där det har fått enormt stora följder att man inte har klarat av att sköta driften på ett säkert sätt. Man beräknar ju att bara saneringskostnaderna kommer att uppgå till 7 000 miljarder, för att då inte räkna alla människoliv som har riskerats. Detta är en fråga som vi behöver ta på det allvar som den förtjänar.

Tidsplanen för den migrationspolitiska propositionen

Anf. 104 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! I somras jobbade vi i Migrationskommittén intensivt mot en absolut deadline som satte stopp för vidare förhandlingar. Det var för att vi ville ge riksdagen, remissinstanser och Lagrådet chansen att få den tid som krävs för att kunna hantera ett så omfattande men också viktigt ärende som den nya migrationspolitiken.

Slutbetänkandet har remitterats, men i december kom ett helt nytt förslag som kompletterade det som redan lagts fram, vilket innebär att stora grupper kan få stanna i Sverige trots nej på asylansökan – något som Migrationsverket påpekat och som Liberalerna helt korrekt konstaterat leder till ökade kostnader och ett höjt söktryck.

I propositionsförteckningen står det att denna proposition ska landa på riksdagens bord den 8 april, trots att lagtexterna ännu inte ens är remitterade till Lagrådet.

Kan statsrådet Bolund berätta när denna proposition kommer att landa i riksdagen och när den kommer att gå över till Lagrådet för lagrådsremiss?

Anf. 105 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar Hans Eklind för frågan.

Det stämmer att en utredning, Migrationskommittén, har tittat på lagstiftningen, vilket också är en del av januariavtalet. Det arbetet är nu genomfört.

Det fanns dock ingen samlad majoritet för alla de förslag som Migrationskommitténs arbete resulterade i, utan det var hoppande majoriteter där man hittade olika partier som stod bakom olika delar.

Vi har ett ansvar att ta vidare dessa förslag och utveckla dem och också se hur vi kan skapa en fungerande lagstiftning. I januariavtalet står det också att vi bland annat ska ha en humanitär skyddsgrund, och arbetet med att få fram förslag inom detta område fortsätter i Regeringskansliet.

Jag kan inte föregripa detta arbete, men vi jobbar intensivt med dessa frågor och kommer att presentera förslag för riksdagen när de är klara. När detta blir är i dagsläget inte klart.

Anf. 106 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Statsrådet får ursäkta, men att frågan ställs beror på att vi har en regering där det ena partiet ställer sig bakom alla 26 förslag som lades fram medan det andra partiet reserverar sig mot 23 av 26 förslag.

Vi läser i medier och på sociala medier hur man tar varandra i örat när man har olika ståndpunkter inom migrationspolitiken, och därav oron för

om propositionen kommer att komma till stånd och om den kan bli långsiktigt hållbar när man är så djupt oense.

Beror förseningen på att man är oense?

Anf. 107 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag delar inte den ganska svepande beskrivningen av vårt samarbete. Tvärtom har vi visat att vi kan hitta lösningar på alla frågor som har landat på regeringens bord, och vi kommer att fortsätta att göra det.

Att ta varandra i örat kännetecknar snarare den konservativa sidan av svensk politik, där en del partier går ut med svepande generaliseringar om till exempel religion och andra partier reagerar starkt och tar dem i örat.

Så jobbar inte denna regering, utan vi arbetar strukturerat med våra förslag och kommer såklart att komma fram med dem och då presentera dem för riksdagen.

Handelsrestriktioner mot Kina

Anf. 108 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Vi läser nästan dagligen om Kina, om hur det förekommer koncentrationsläger med tvångssterilisering, tortyr, slavarbete med mera. Vi får också omfattande rapporter om hur man slaktar människor för deras organ.

Detta är uppenbara brott mot mänskliga rättigheter. Det vore illa nog om det slutade där, men det gör det inte. I dag har den kinesiska kommunistdiktaturen fattat beslut om ett nytt valsystem i Hongkong, som tidigare var demokratiskt.

Inte minst mot bakgrund av regeringens påstådda demokratioffensiv frågar jag statsrådet Hallberg: Är regeringen beredd att verka för handelsrestriktioner mot Kina?

Anf. 109 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Markus Wiechel för frågan.

Sveriges relation till Kina präglas av både utmaningar och möjligheter, precis som anges i den skrivelse om frågor som rör Kina som presenterades för riksdagen 2019.

När det gäller just handelsrelationen har vi som exempel en principöverenskommelse mellan EU och Kina om ett investeringsavtal. Denna typ av avtal och överenskommelser möjliggör en ökad handel men också en ökad insyn och en ökad möjlighet till dialog och påverkan på Kina.

Att sluta handla med Kina är inte lösningen när det gäller att påverka i svåra frågor om mänskliga rättigheter samt miljö och klimat, utan handeln är ett av få verktyg för att verkligen åstadkomma förändring.

När vi får handels- och investeringsavtalet på plats ska vi använda det förstärkta institutionella ramverket fullt ut.

Anf. 110 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! En demokratioffensiv innebär att man är offensiv och agerar proaktivt och direkt. Jag tror inte att någon i denna kammare förespråkar att vi helt ska sluta handla med Kina, men vi måste agera aktivt. Sär-

skilt som regeringen påstår sig ha en demokratioffensiv kan man förvänta sig lite mer handling i frågan.

Det handlar inte bara om Hongkong. Vi ser hur Kina blir alltmer aggressivt mot Taiwan.

Varför agerar regeringen inte offensivt?

Anf. 111 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Regeringen agerar och tar upp dessa frågor vid varje kontakt med Kina, och dessa kontakter blir ju mer frekventa när man har ett handelsutbyte.

Att inte ta tillfället i akt vid ett handelsutbyte vore att inte stå upp för våra värderingar och våra förväntningar på en utveckling vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Men det gör vi varje gång vi har den typen av dialog.

Handeln är alltså ett verktyg som ger möjlighet att påverka i rätt riktning.

Villkoren för mediestöd

Anf. 112 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Min fråga går till kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

Den senaste månaden har Myndigheten för press, radio och tv:s förslag till nya föreskrifter för fördelningen av mediestödet vållat mycket debatt. Branschorganisationen Tidningsutgivarna har liksom alternativa medier uttryckt oro för en skönhetsbedömning av vilka medier som ska ges stöd och att andra ändringar skulle skapa en indirekt koppling mellan statens fördelning och uppföljning av mediestöd och det självreglerande medie-etiska systemet. Det är givetvis allvarliga farhågor.

Hur avser ministern att agera för att säkerställa att nya föreskrifter för mediestödsförordningen inte öppnar för att MPRT villkorar mediestöd utifrån mediers rapportering när det nu ges en mer framträdande roll än storlek på upplaga etcetera?

Anf. 113 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Aron Emilsson för frågan.

Låt mig först säga att det är mediestödsnämnden vid MPRT som har att pröva om ett enskilt nyhetsmedium uppfyller kraven för mediestöd som det uttrycks i mediestödsförordningen.

Själva förordningen togs fram i en bred politisk process där alla partier var måna om att till exempel demokrativillkor inte skulle införas.

Föreskrifterna har myndigheten möjlighet att besluta om. Föreskriftsförslagen är ute på remiss, och jag har givetvis förståelse för både den principiella hållning och de farhågor som till exempel Tidningsutgivarna ger uttryck för. Jag välkomnar därför denna debatt, för det är svåra frågor.

Myndigheten har valt att skicka ut detta förslag på remiss, och nu har man att ta ställning till de synpunkter som framförs.

Anf. 114 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! I likhet med delar av branschen hyser vi farhågor avseende framför allt risken när det gäller tillämpning och tolkning av det förslag som är ute på remiss. Om godtycklighet i det selektiva urvalet av stödberättigade uppstår när myndigheten själv tycker att regeringen har varit diffus i förordningen kan det i förlängningen hämma journalistikens handlingsutrymme och i värsta fall leda till en politiserad mediestödsnämnd.

Anf. 115 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! En fri och oberoende journalistik är givetvis helt fundamentalt, och detta präglar mitt och regeringens arbete.

Myndigheten har möjlighet att utfärda föreskrifter, och man har skickat ut förslaget på remiss. Beslut är inte fattat än, utan man ska först ta del av de synpunkter och remissvar som kommer in.

Det nordiska samarbetet under pandemin

Anf. 116 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I drygt ett år har det funnits påtagliga problem i våra gränsområden. Bland annat har de norska restriktionerna slagit hårt mot det lokala näringslivet som ligger i anslutning till Norge och som är direkt beroende av de norska konsumenterna för sin överlevnad.

Tidigt flaggade såväl små som stora aktörer för att deras butiker gapade tomma och att de svenska stödåtgärderna inte varit tillräckliga. Samtidigt har det också uppstått stora problem för arbetspendlare som vanligtvis jobbar i Norge men som nu blivit utestängda från landet.

Det nordiska samarbetet och integrationen av regionen har stresstestats ordentligt, och regeringen har inte på ett tillfredsställande sätt löst de problem som uppstått. Avser Anna Hallberg att vidta ytterligare åtgärder på området?

Anf. 117 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Tack, Tobias Andersson, för en väldigt aktuell och angelägen fråga!

Det har, som jag sa till tidigare frågeställare, varit en tid av prövning det senaste året i det nordiska samarbetet. Jag skulle vilja säga att vi löser fråga efter fråga när de kommer. Det som vi Nordenministrar och samsamarbetsministrar men också de nordiska regeringarna behöver göra är framför allt att se till att vi får en bättre dialog, en bättre samverkansfunktion och en modell för samverkan i kriser. Det har visat sig att vår krisberedskap inte omfattade hela Norden.

När det gäller förmågan att påverka ett annat land och det landets beslut vad gäller gränshinder, gränsrestriktioner och så vidare tror jag inte att vare sig jag eller Tobias Andersson tror att vi kan eller vill göra detta när det gäller de andra nordiska länderna. Men vad vi däremot kan göra, vilket vi i den svenska regeringen har gjort väldigt påtagligt de senaste veckorna, är att påverka och ha en dialog när det gäller att minimera konsekvenserna. Vi ser att detta varit lyckosamt för gränspendlarna.

Anf. 118 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tycker att det är alldeles uppenbart att samarbetet med våra nordiska grannländer inte har fungerat i tillräcklig utsträckning under pandemin. Trots att vi nog alla är överens om vikten av ett välintegrerat Norden där vi avlastar och underlättar för varandra har ett flertal komplikationer uppstått. Jag är övertygad om att det inte hade behövt bli så om regeringen hade agerat mer kraftfullt i frågan.

Anf. 119 Statsrådet ANNA HALLBERG (S):

Fru talman! Jag instämmer inte med Tobias Andersson när det gäller att vi inte har agerat kraftfullt. Vi har agerat från många delar i regeringen, och många ministrar har haft intensiva kontakter och också kunnat lösa en hel del gränsproblem.

Men jag instämmer i att vi inte har lyckats hålla ihop det nordiska samarbetet under krisen, och detta visar att vi måste ha en annan modell för samverkan. Jag som svensk Nordenminister har föreslagit just detta, och jag kommer att fortsätta att föreslå det vid nästa möte och vid kommande möten så att vi får det på plats. Vi måste möta kriserna bättre tillsammans i Norden.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 9 (forts. från § 7) Svar på interpellation 2020/21:469 om sjukförsäkringen, samverkansproblem och SGI

*Svar på
interpellationer*

Anf. 120 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Vi måste göra det som krävs för att återupprätta tryggheten vid sjukdom och säkerställa att vi gör det vi kan för att socialförsäkringarna ska erbjuda människor den trygghet som de förtjänar i olika stadier av livet.

Det är uppenbart att den utveckling som vi har haft sedan förändringarna i sjukförsäkringen 2008 har inneburit att tryggheten för sjuka blivit svagare och sämre, och det får allvarliga socioekonomiska konsekvenser. Det får också allvarliga konsekvenser för vårt samhälle. Därför är det av största vikt att vi gör det som krävs för att ändra regelverket, att vi gör det som krävs vad gäller granskningar och utvärderingar och att vi gör det som krävs vad gäller utvecklingen och styrningen av myndigheten i fråga. Alla dessa processer är igång från regeringens sida.

Det som oroar mig, fru talman, är att det fortfarande verkar finnas en föreställning hos ett par partier i denna kammare om att socialförsäkringar är något ont, att socialförsäkringar ska vara inkomstkällor för andra utgifter och att tryggheten för sjuka inte är något som är bra för vårt samhälle. Det råkar vara de partier som Julia Kronlids parti vill samarbeta med. Detta väcker frågeställningar om vad som händer i en situation där dessa partier får möjlighet att sätta dagordningen för sjukförsäkringen. Kommer vi att gå ytterligare i mer restriktiv riktning i sjukförsäkringen, och vilken trygghet får de långtidssjuka och personer med funktionsnedsättning?

Det är inte vackra ord som löser de utmaningar som vi har i sjukförsäkringen, fru talman, utan det är handling. Och handling, i det här fallet,

innebär lagändringar. Vad jag vet finns det två partier i denna kammare som under det senaste året, mitt i detta läge när vi har en pandemi, har föreslagit åtstramningar i sjukförsäkringen, alltså en fortsättning och radikaliserad av det mycket restriktiva synsättet på försäkringarna i vårt samhälle.

Vi måste våga säga detta: Det finns en annan väg, och den vägen är att tro på försäkringsmodellen och tro på att vi har ett gemensamt ansvar i denna kammare för att göra det som krävs för att återupprätta tryggheten för långtidssjuka. Vi måste tro på att de syften som låg bakom skapandet av sjukförsäkringen, som blev allmän 1953, har tjänat detta samhälle väl, att trygghet för långtidssjuka och funktionsnedsatta är något som hela samhället vinner på och att försämringar av trygghetssystemen inte skapar incitament för arbete utan gör samhället mindre tryggt. Det är vad som har hänt sedan 2008.

Jag instämmer i ett antal av de frågeställningar som har debatterats här, men den fråga som förblir obesvarad är: Hur ska det göras i en konstellation där två av partierna har målet att steg för steg montera ned sjukförsäkringen och utgår från den märkliga logiken att försämrade trygghet för långtidssjuka och funktionsnedsatta skapar incitament för arbete. Håller Julia Kronlid med om den föreställningen – om motsättningen mellan socioekonomisk trygghet för funktionsnedsatta och långtidssjuka och arbetsincitamentet i vårt samhälle?

Anf. 121 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Inställningen att man ska se socialförsäkringen som en kassako att ta pengar från verkar regeringen och Socialdemokraterna ha haft. Det var under flyktingkrisen, tror jag, som finansministern sa att det måste bli vissa neddragningar vad gäller bland annat LSS och sjukförsäkringen. Detta har vi sett konsekvenserna av. Vi håller inte med om den inställningen, utan i vår budget har vi snarare ökat resurserna till sjukförsäkringen.

Om människor är långtidssjuka tycker jag inte att hot om utförsäkring är det som hjälper dem att återgå i arbete. Däremot tycker jag att människor inte bara ska lämnas därhän i långa sjukskrivningar. Vi behöver göra mycket mer när det gäller förebyggande insatser, rehabilitering och stöd.

Det finns en utredning från Riksrevisionen om vad som händer efter nekad sjukpenning, och det är alldeles för dåligt stöd till människor i dag. De får inte tillräcklig rehabilitering, och de får inte tillräcklig vård, då vi också har en vård i kris. Det finns mycket mer vi kan göra, men utförsäkring hjälper naturligtvis inte någon att bli friskare. Det är tydligt att vi har den inställningen i all vår sjukförsäkringspolitik, vilket statsrådet kan läsa i vår kommittémotion och vår budget.

Nej, vackra ord löser inte sjukförsäkringen. Handling löser den. Jag sa i mitt tidigare inlägg att vi har lagt fram förslag om att regeringen ska gå vidare med de lagändringar som behöver göras i dag och som gäller 365 och angivet arbete. När kan vi se denna proposition på bordet?

Jag har inte heller fått svar på om statsrådet kan tänka sig att gå vidare med att utreda att man inte ska kunna bli nollad från sin SGI så som sker i dag, utan att den i stället ska beräknas från ett snitt av den inkomst som man tjänat in under sitt liv och att man inte ska bli utkastad från SGI.

Kommer statsrådet verkligen att ta detta på allvar, att man inte ska ramla mellan stolarna?

Prot. 2020/21:92
11 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 122 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Julia Kronlid för denna interpellation.

Svaret är att vi kommer att agera för att driva igenom de förslag som ligger på regeringens bord, som utredningen om en trygg sjukförsäkring har lagt fram. Det är förslag som handlar om att öka tryggheten för långtidssjuka och öka tryggheten för funktionsnedsatta. Det är uppenbart att arbetstagarorganisationer, patientorganisationer och hela funktionsrättsrörelsen kräver detta för att det är fråga om grundläggande trygghet. Då är det också rimligt att vi driver igenom dessa förslag.

Jag är otroligt stolt över att ändringen av regelverket för prövning vid dag 180 träder i kraft den 15 mars. Det är ett väldigt stort steg att vi ökar tryggheten och flexibiliteten i samband med bedömningarna av rätten till sjukpenning dag 181. Det sker så snabbt nu att det träder i kraft om några dagar.

Jag är noga med att understryka att de övriga lagförslag som ligger på regeringens bord, som utredningen om en trygg sjukförsäkring har lagt fram, är nödvändiga justeringar av det regelverk som vi har för sjukförsäkringen.

Om vi vill ha ett minimum av trygghet för de långtidssjuka bör dessa förslag drivas igenom, och det är också regeringens inriktning. Vi jobbar just nu med dessa förslag. Det är av högsta prioritet för regeringen att arbeta med dessa regeländringar parallellt med det arbete som vi har vad gäller utvecklingen av styrningen av Försäkringskassan, där vi har en ny styrelse, och särskilda uppdrag som Försäkringskassan har fått i frågan om hanteringen av sjukförsäkringsärenden – utredningarna i sjukförsäkringsärenden.

Jag är övertygad om att regeländringar i kombination med utvecklingen och styrningen av Försäkringskassans verksamhet sammantaget kommer att leda till en bättre sjukförsäkring med trygghet för de människor som behöver stöd av denna förmån.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2020/21:391 om nationell kunskapsuppföljning under coronapandemin

Anf. 123 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har frågat mig hur jag anser att alla elevers kunskapsstapp ska synliggöras, och vilka åtgärder som jag ska vidta.

Skolan är avgörande för elevernas framtid. Vi vet att skolan är viktig för barns och elevers lärande, trygghet och hälsa. Regeringen arbetar därför kontinuerligt för att stödja skolorna under pandemin och för att kartlägga hur covid-19-pandemin påverkat utbildningen.

När det gäller de nationella proven vill jag poängtera att det är Statens skolverk som fattar beslut om proven ska genomföras eller inte. Skolver-

kets beslut att ställa in de nationella proven är inte önskvärt, men nödvändigt. Skolverket bedömer att det, med anledning av stor frånvaro och smittskyddsaspekter, inte finns tillräckliga förutsättningar att genomföra proven på ett sådant sätt att syftet med dem uppnås. Det är en svår avvägning att besluta om att ställa in viktiga tillfällen för bedömning av elevers kunskapsutveckling. Samtidigt bör man hålla i minnet att syftet med de nationella proven främst är att stödja betygsättningen. De är inte konstruerade för att följa kunskapsutvecklingen över tid.

Beslutet att skjuta fram Pisa 2021 ett år till 2022 är fattat av OECD, tillsammans med de deltagande Pisländerna. Många länder har inte haft möjlighet att genomföra den planerade förstudien under 2020, och många länder skulle heller inte ha möjlighet att genomföra provet detta år, bland annat på grund av att eleverna inte får undervisning i skolans lokaler. Jag beklagar att Pisa inte kan genomföras som planerat, men samtidigt är det realistiskt att kräva av lärare och elever att såväl nationella prov som Pisa ska genomföras som vanligt i en tid när i princip ingenting annat är som vanligt.

Jag är orolig för de konsekvenser som pandemin får för elevernas kunskapsinhämtning. Därför måste undervisningen få stå i fokus. Skolan behöver fokusera på att eleverna får den undervisning de behöver och har rätt till för att kunna nå kunskapskraven i skolan och för att pandemin inte ska påverka deras lärande negativt för en lång tid framöver. Skolverket har sett till att skolorna får tillgång till betygsstödjande bedömningsstöd som lärarna kan använda sig av. Liksom nationella prov ska dessa bedömningsstöd stödja läraren att göra en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning.

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att genomföra stödjande insatser med anledning av pandemin samt följa upp dess konsekvenser och utvärdera de åtgärder som vidtagits. I uppdraget ingår att ta fram specifikt stöd för att underlätta delar av utbildningen som är särskilt svåra att genomföra under pandemin. Statens skolinspektion ska även granska den fjärr- och distansundervisning som bedrivits och bedrivs samt undersöka vilka konsekvenser den undervisningen får för elevernas förutsättningar att nå målen och för deras hälsa.

Det bästa hade naturligtvis varit om de nationella kunskapsmätningarna hade kunnat genomföras som vanligt. Men det har inte varit och är inte som vanligt detta läsår. Jag kommer fortsatt att noggrant följa hur pandemin påverkar elevernas kunskapsutveckling. Svenska elever har inte haft samma goda förutsättningar för sitt lärande under den här tiden. De kommer inte att lämnas ensamma att hantera den bördan. Tillsammans får vi göra det bästa av situationen, något som inte minst lärarkåren visar prov på varje dag.

Anf. 124 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Jag tackar skolminister Anna Ekström för svaret.

Redan före pandemin var jag och vi moderater oroliga över situationen i svensk skola. Vi vet hur arbetsmarknaden ser ut i Sverige. Man måste ha minst gymnasieexamen och gärna mer för att få ett arbete. Ändå har vi en skola som årligen lämnar över 16 000 elever utan gymnasiebehörighet och utan grundskoleexamen.

Sedan pandemin kom har elever och skolor haft en otroligt svår situation med stor frånvaro bland elever och lärare, inställda lektioner och såklart moment som inte kan genomföras.

I somras beslutade OECD att skjuta upp årets Pisaundersökning minst ett år. Det tycker jag är väldigt olyckligt, eftersom provet kunde ha gett kunskap om kunskapsstappet i realtid.

Senare i höstas beslutade också Skolverket att ställa in årets nationella prov för alla årskurser utom årskurs 3. Det är så allvarligt att Lärarförbundet nu har kommit till utbildningsutskottet ett par gånger. De vill att vi ska se till att de slipper sätta betyg i alla årskurser, eftersom de inte anser sig ha något underlag på barnens kunskaper.

Vi moderater är djupt oroliga över de konsekvenser som denna pandemi får när det kommer till elevernas kunskapsinhämtning och kunskapsstapp. Jag har därför i min interpellation frågat utbildningsminister Anna Ekström hur hon anser att alla elevers kunskapsstapp ska kunna synliggöras och vilka åtgärder ministern vidtar.

I svaret berättar skolministern om hur Skolverket och Skolinspektionen via olika huvudmän följer en del av arbetet. Men det är ingen som följer elevernas kunskapsstapp.

Jag vill fråga skolminister Anna Ekström hur man ska följa varje elevs behov av att få hjälp med sin kunskapskund och vilken skuld det har blivit.

Anf. 125 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kristina Axén Olin för att hon sätter fingret på en väldigt öm punkt. Det är otroligt viktigt att varje elev som lämnar skolan har med sig de kunskaper som behövs för att klara sig i vidare studier, på arbetsmarknaden och i livet. Därför måste vi satsa hårt på att eleverna får med sig dessa kunskaper i gymnasieskolan.

Men, fru talman, för de elever som inte klarar gymnasieskolan i ett enda kliv måste vi ge möjligheter att ta igen det senare med flera steg. Det är skälet till att regeringen har byggt ut Kunskapslyftet och ökat antalet platser i komvux och i folkhögskolan. Jag vill särskilt betona folkhögskolans stora vikt för att se till att de elever som inte har klarat skolan får en chans att se hur det är att lyckas i skolan. Där har folkhögskolan med sin pedagogik och med sin inställning till eleverna genom åren visat sig vara en väldigt bra väg för elever som behöver en andra chans och en annan chans.

Antalet platser vi har byggt ut folkhögskolan, komvux, yrkeshögskolan och högskolan med är imponerande. Det är väldigt bra i dessa tider, när vi står mitt i en pandemi där så många elever går ut från gymnasieskolan och grundskolan och kan komma att behöva täppa igen kunskapsluckor framöver.

Kristina Axén Olin tar också upp behovet av att det finns ett betygsstöd för lärarna, det vill säga ett stöd för att sätta rätt betyg på varje elev. Jag kan väl säga att jag delvis håller med Kristina Axén Olin därvidlag – det är viktigt att lärarna får det stödet, och det är viktigt att Skolverket ser till att det finns betygsstödjande material till lärarna. Samtidigt är en av lärarens kärnarbetsuppgifter att bedöma och betygsätta. Det måste läraren kunna i vanliga fall. Också med nationella prov har ju läraren ytterst på sitt ansvar att sätta rättvisa och likvärdiga betyg. Det görs med stöd av de na-

tionella proven men med den egna yrkesskickligheten som den absolut sista garanten.

Jag är medveten om att lärarnas arbete med och uppgift att sätta betyg är extra svår under ett pandemiår, fru talman. Det är mycket som är extra svårt under ett pandemiår. Den enda invändning jag har när det gäller sakkuppgifter i det Kristina Axén Olin nämner är att skälet till Lärarförbundets krav på att slippa sätta betyg i vissa årskurser under det här året är, som jag har uppfattat det, att man söker sätt att lätta lärarnas arbetsbörda. Jag har inte hört Lärarförbundet säga att betygsättningen är för svår för deras medlemmar under detta år. Det är nämligen en kärnuppgift också för Lärarförbundets och de andra organisationernas medlemmar.

Fru talman! Vi har ett besvärligt läge i svensk skola. En av svårigheterna är att sätta betyg när vi inte kan hålla nationella prov, men jag ser inte hur man kan komma åt det problemet utan att lägga på lärarna en mycket stor administrativ börda. Därför blir min slutsats att det bästa vi kan göra är att ge lärarna så mycket tid till undervisning som möjligt – skala bort så mycket vi kan av projekt och utvecklingsarbeten, till exempel de nya kursplanerna, och i stället se till att så mycket som möjligt av lärarnas dyrbara arbetstid under det här pressade året kan gå till undervisning. Det tror jag är det bästa sättet att åstadkomma likvärdiga och rättvisa betyg, fru talman.

Anf. 126 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Det är inte betygen jag tycker är det viktiga. Jag tycker att de är ganska ointressanta i den här pandemin.

Det som däremot är viktigt för mig och det jag tycker är så oroande är elevernas kunskapsstapp och hur vi ska få reda på varje kunskapslucka som varje barn har. Jag vill inte nu tänka på hur vi sedan ska kunna kompensera skulden genom att hitta lösningar med fler platser på komvux och folkhögskola. Det välkomnar jag självklart också, men det är ju bland barnen som går i grundskolan nu som vi måste se vad det finns för kunskapsluckor – och hur vi åtgärdar dem så fort som möjligt.

Jag har tittat på hur andra länder gör, och det är väldigt imponerande. Jag tycker att man kan få många bra idéer. I andra länder kraftsamlar man verkligen för att minska kunskapsskulden.

I till exempel Estland, som har bra resultat, har man – förutom nationella prov och examensprov som nu genomförs i alla fall – elektroniska diagnostiska test där lärare kan upptäcka varje barns kunskapslucka. Man har dessutom interna utvärderingar på skolorna, och nu utvecklar man ännu mer e-tester för att kunna mäta kunskapsluckorna hos varje elev.

I Finland har man lagt 84 miljoner euro för att anställa pensionerade lärare, anställa speciallärare och utöka lärares arbetstimmar. Man har avsatt ytterligare 71 miljoner euro för att säkerställa kvaliteten i skolan och alla barns möjligheter.

I England har regeringen tillsatt en expertgrupp precis under regeringen som följer skolornas arbete. Där har man infört en återhämtningspremie för de skolor som har infört någon sorts nationella undervisningsprogram för de mest sårbara eleverna. Man har i England dessutom delat ut 1,3 miljoner digitala enheter – datorer, Ipadar och routrar med wifi-uppkoppling – till de barn som inte kan delta i fjärr- och distansundervisning därför att de inte har tillgång till tekniken.

I Sverige har vi moderater begärt att vi ska följa varje barns kunskapsluckor. Skolverket borde få i uppdrag att utföra någon form av test så att alla barns behov kan mätas. Vi har föreslagit att skolhuvudmännen ska skanna av vilka barn som inte har tillgång till tekniken, så att vi kan hjälpa till så att alla barn kan vara med på fjärr- och distansundervisning. Vi har också föreslagit att man kan försöka anställa pensionerade lärare, lärarstudenter och andra för att hjälpa till att öka antalet timmar i skolan så att barnen kan ta igen sin undervisning. Allt detta avslår Socialdemokraterna.

Jag tycker att vi inte gör det som andra länder verkar göra och som de förstår allvaret i, fru talman och utbildningsministern. Vi måste se till varje barns behov nu, och till varje barns rätt till skolundervisning. Vi måste försöka fylla luckorna så fort det bara går – inte om några år, när de är i folkhögskole- eller högskoleålder.

Anf. 127 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tänk om jag kom från ett annat land och skulle beskriva vad som gjordes i Sverige under pandemiåret! Då skulle jag börja med att berätta om den skolmiljard som regeringen tillsammans med samarbetspartierna har sett till att riksdagen har kunnat fatta beslut om. Den betalas just nu ut till Sveriges skolor.

Jag hade också kunnat berätta att regeringen har infört möjligheter för till exempel pensionerade lärare och lärare i riskgrupp att utföra undervisning hemifrån om det inte är lämpligt att komma till skolan.

Jag hade kunnat berätta att vi behåller nationella prov i årskurs 3 av det enkla skälet att de behövs just för diagnostikens skull och för att vi ska kunna följa elevernas tidiga läs- och skrivutveckling. Proven utgör en pusselbit i den läsa-skriva-räkna-garanti som gäller.

Jag hade kunnat berätta att vi har beslutat att hålla distansundervisning men med möjlighet för elever med behov av särskilt stöd att komma in till skolan. Vi ger möjlighet för elever som gör praktik att komma in till skolan och möjlighet för elever som gör prov och provningar att komma till skolan.

Jag hade kunnat berätta om de stora satsningar på en-till-en som har inneburit att en mycket stor andel av Sveriges gymnasieelever och högstadiееlever har tillgång till olika former av enheter. Jag hade också kunnat berätta om den möjlighet som finns för elever utan till exempel bra uppkoppling hemma att komma in till skolan och vara där och plugga på distans.

Framför allt, fru talman, hade jag dock berättat att Sverige är det land som har hållit grundskolan öppen under nästan hela pandemin. Vi har gjort det möjligt att stänga skolor och gå över till distansundervisning om det behövs av regionala skäl, av smittskyddsskäl eller för att det är mycket smitta på en skola. Jag hade också berättat att regeringen gjort allt detta med stöd av en speciell lagstiftning, som togs fram i bred enighet och i gott samarbete med riksdagen.

Fru talman! Sverige har under den här pandemin haft en mycket svår uppgift att se till att skolorna har kunnat hålla öppet och att undervisningen har kunnat pågå. Min bedömning är att de svenska eleverna är bättre rustade än elever i många andra länder just eftersom vi har kunnat hålla skolan öppen så mycket, och jag är väldigt tacksam och glad över det starka stöd jag har haft från så många av riksdagens partier i det hårda arbetet. Jag är

dock väldigt medveten om att det är lärare, rektorer och annan personal i skolan – och inte minst eleverna själva – som står för det viktigaste och hårdaste arbetet.

I en pandemi är det svårt att upprätthålla skolan, och vi måste se till att lärarnas tid kan användas till undervisning. Att i det läget sätta igång med någon ny sorts prov som ska delas ut till lärarna och som de får lägga tid på att administrera i stället för att undervisa eleverna tycker jag hade varit felanvänd tid för lärarna och felanvända möjligheter för eleverna. I det läge vi har gör vi bäst i att ge lärarna så goda förutsättningar och så stort förtroende som möjligt att sätta betyg.

Skulle det sedan visa sig att vi får kunskapsluckor och kunskapstapp ska eleverna inte stå ensamma, utan då ska hela samhället finnas där och se till att de får hjälp att täppa igen luckorna. Det viktigaste vi kan göra är dock att här och nu se till att kunskapsluckorna inte uppstår.

Anf. 128 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Problemet är ju att vi upptäcker luckorna för sent. I många år har vi i svensk skola, tycker i alla fall jag, tillfört den hjälp och det stöd som barn och elever behöver när det nästan är för sent, även om det aldrig riktigt är för sent. Man borde i alla fall sätta in stöd tidigare.

Problemet nu är att vi inte mäter varje elevs kunskapstapp och hur eleven mår, till skillnad från andra länder som gör det och som tycker att det är viktigt att se individuellt precis vilket stöd man ska sätta in.

I dag hade vi i utbildningsutskottet besök av generaldirektören för SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, som berättade om just barn med särskilda behov och barn med olika funktionsvariationer. SPSM berättade att det inte fungerar för dessa barn under pandemin.

Det som också är ganska skrämmande och, tycker jag, tydligt är att Specialpedagogiska skolmyndigheten redogör för att huvudmännen runt om i Sverige – om man frågar dem – säger att det fungerar ganska bra men att barnen säger att det inte fungerar bra. På samma sätt är det med hela denna pandemi även när det gäller den vanliga grundskolan.

Det vi gör med Skolverket och Skolinspektionen är att fråga huvudmän, lärare och rektorer hur det går, men vi frågar inte varje enskilt barn vad det tappar, vilka behov det har och hur vi kan hjälpa till. Om vi inte börjar göra det väldigt snart, fru talman, ser jag med oro på framtiden när det gäller hur vi ska kunna upptäcka vilka luckor och brister barnen har fått under denna svåra tid. Jag tror att det vore djupt olyckligt om vi väntar tills det är för sent.

Anf. 129 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Kristina Axén Olin har alldeles rätt i att det är väldigt viktigt att fånga upp kunskapsluckor tidigt. Detta är skälet till att vi arbetar hårt med olika förslag till språkförskola och liknande tillsammans med våra samarbetspartier men också till att vi infört en läsa-skriva-räkna-garanti som nu gäller. Där är det nationella provet i årskurs 3 en viktig komponent, och detta prov behålls ju också.

Skälet till att Skolverket har beslutat sig för att ställa in de nationella proven är att det bedöms att proven inte kan genomföras på ett rättssäkert och smittsäkert sätt. Detta är sorgligt. Jag tycker om de nationella proven; de är bra och fyller en viktig funktion i den svenska skolan. Jag hade varit

mycket gladare om vi hade kunnat genomföra dem, men jag förstår Skolverkets beslut. I en pandemi kan man inte genomföra prov smittsäkert och rättssäkert, och de olika signaler vi får både från den vanliga skolan och från högskolan om hur lätt det är att fuska på olika former av digitala prov borde stämna till eftertanke.

Fru talman! Den svenska skolan har en tuff uppgift under denna pandemi. Min övertygelse är att det viktigaste vi kan göra är att se till att skolan hålls öppen, att arbeta ännu hårdare med att se till att den kan hållas öppen på ett smittsäkert sätt och att se till att lärarna kan använda sin arbetstid åt det allra viktigaste, nämligen att säkerställa att eleverna får så mycket kunskap med sig som möjligt. I den tuffa och hårda prioriteringen är jag övertygad om att det är bättre att lärarna ägnar sin tid åt att undervisa än åt att mäta de kunskaper som undervisningen annars inte hade kunnat ge.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:436 om förskolor med koppling till extremism

Anf. 130 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att agera för att hindra extremister från att bedriva förskoleverksamhet och skolverksamhet, hur regeringen tänker skärpa Skolinspektionens uppdrag kring förskolans verksamhet samt om regeringen avser att skärpa lagstiftningen så att den också omfattar verksamheten pedagogisk omsorg.

Låt mig inleda med att barns och ungas utsatthet för extremism är en allvarlig och angelägen fråga för regeringen. Extremism och radikalisering hör inte hemma i förskolor och skolor. Vårt arbete med att stärka skolans arbete med demokratiuppdraget och att motverka alla former av extremism fortsätter.

Alla huvudmän inom skolväsendet, det vill säga både kommunala och enskilda huvudmän, har ansvar för att utbildningen genomförs utifrån de bestämmelser som finns i skolförfattningarna. All utbildning i skolväsendet ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna, som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Motsvarande gäller för pedagogisk omsorg.

Från den 1 januari 2019 gäller nya bestämmelser om lämplighetsprövning för ägar- och ledningskretsen för enskilda huvudmän. Bestämmelserna skapar förutsättningar för kontroll av att den som äger eller leder en skola inte bara har tillräckliga resurser, erfarenheter och kunskaper utan även är laglydig, benägen att fullgöra sina skyldigheter mot det allmänna och i övrigt lämplig för uppgiften. Även personer som på annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten omfattas av lämplighetsprövningen.

I Skolinspektionens prövning ingår att inhämta underlag från bland annat Polismyndigheten. Skolinspektionen kan i varje enskilt fall ta ställning till om ytterligare underlag bör hämtas in från andra myndigheter, till exempel Bolagsverket, Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket. Även kommunernas tillsyn av enskilda förskolor omfattas av ägar- och ledningsprövningen.

Jag kan konstatera att de skärpta bestämmelser för ägar- och ledningsprövning som regeringen införde redan har använts och har varit ett nödvändigt verktyg för att upptäcka och stoppa olämpliga huvudmän från att driva så viktiga skattefinansierade välfärdsverksamheter som förskole- och skolverksamhet.

För pedagogisk omsorg finns inte motsvarande ägar- och ledningsprövning som i förskolan. Enskilda som bedriver pedagogisk omsorg kan ha rätt till bidrag, och det är kommunerna som fattar beslut om bidrag. För att beviljas bidrag ska huvudmannen bland annat ha förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller. Kommuner ska även utöva tillsyn av enskild pedagogisk omsorg som bedrivs i kommunen.

Regeringen har givit en särskild utredare i uppdrag att bland annat lämna förslag för att stärka kvaliteten i pedagogisk omsorg (dir. 2018:102). Utredningen tillsattes bland annat mot bakgrund av att det uppmärksammas behov av att stärka tillsynen av enskilda huvudmän.

Uppdraget redovisades den 11 juni 2020 i betänkandet *Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg* (SOU 2020:34). Utredningen föreslog bland annat ökade krav på den som är huvudman för pedagogisk omsorg och att kommuner ska ha tillsyn över att kraven uppfylls. Betänkandet har remitterats, och förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen bereder även förslag från betänkandet om nya konfessionella skolor (SOU 2019:64) som kan innebära att ytterligare krav ställs vid ägar- och ledningsprövningen.

Regeringen är beredd att se över behovet av att vidta ytterligare åtgärder som kan behövas för att stoppa olämpliga huvudmän och säkerställa att alla barn och elever får en trygg och bra utbildning.

Anf. 131 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Tack, utbildningsminister Anna Ekström, för svaret på min interpellation!

Liberalerna har under många år lyft upp frågan om inhemsk extremism och radikaliserings samt behovet av åtgärder mot terrorism. Jag konstaterar att vi fortfarande har omfattande problem, inte minst på lokal nivå, med ökad radikaliserings och med miljöer där man stöttar, finansierar och på olika sätt förstärker den våldsbejakande islamistiska extremismen i vårt samhälle.

Några av de personer eller organisationer, fru talman, som utnyttjar detta berör också förskolans och skolans verksamhet. Jag tycker inte att regeringen riktigt svarar när det gäller de krav som jag efterfrågar för att kunna stoppa dessa verksamheter.

Enligt Säkerhetspolisen har vi fortfarande ett tiotal förskolor och skolor i Sverige som drivs med offentliga medel där personerna har koppling till våldsbejakande islamistisk extremism eller terrorism. Låt mig vara

oerhört tydlig och klar: Dessa personer ska under inga omständigheter få driva förskolor eller skolor med offentliga medel i Sverige.

Dessa problem har varit kända sedan 2015 i samband med nämndbeslut i Göteborgs kommun och sedan 2017 i samband med Försvarshögskolans rapport och analys. År 2019 uppmärksammades de i olika medier, och nu senast – 2021 – upptäckte vi att det finns ett aktuellt fall i Göteborgs kommun, där en förskola drivs av personer inom den våldsbejakande islamistiska miljön.

Det här visar att Sveriges regering inte har gjort tillräckligt när det gäller den nationella skolpolitiken – annars skulle vi inte ha stått här i dag och diskuterat dessa frågor, fru talman. Flera av dessa saker, som att man ska skärpa ägar- och ledningsprövningen och skärpa Skolinspektionens uppdrag, låter ju bra, men problemet finns kvar.

Jag har hört både socialdemokratiska och miljöpartistiska företrädare kommentera detta och skriva väldigt arga artiklar i tidningen. Men det hjälper inte, utan de här förskole- och skolverksamheterna bedrivs fortfarande.

Jag tycker inte att Skolinspektionen har ett tillräckligt tydligt uppdrag att ha ett nationellt ansvar för både pedagogisk omsorg och förskolans verksamhet när det gäller tillståndsprövning och kvalitetsuppföljning. På den punkten får jag inte riktigt svar, menar jag, från utbildningsministern, fru talman.

Liberalerna har också ställt frågor särskilt om pedagogisk omsorg, för det är uppenbart att de här personerna som inte har barnets eller skolans bästa för ögonen missbrukar och utnyttjar regelverket. Ena dagen startar de en förskola, och när kommunen – då talar jag om stora kommuner med kapacitet och resurser – väl kommer åt dem byter de några personer i sin verksamhet, skapar en annan administrativ verksamhet och kallar det för pedagogisk verksamhet eller pedagogisk omsorg och får sedan fortsätta.

Det är dessa luckor som vi från Liberalerna menar måste täppas till, och de måste täppas till omgående.

Anf. 132 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för ett starkt engagemang i den här frågan! Tack också för att vi genom våra partier i januariöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna har slagit fast att vi tillsammans ska arbeta för att möjligheterna för Skolinspektionen att stänga skolor med stora brister, såväl fristående som kommunala, ska öka. Där pågår ett arbete inom Regeringskansliet. Jag är stolt över att vi följer de beredningsrutiner som följer av vår konstitution och är förhoppningsfull om att vi ska kunna komma tillbaka med olika former av bestämmelser som resultat av det arbetet. Det är ett av många skäl till att jag tycker att vårt gemensamma januariavtal är bra.

Dessutom följer av januariavtalets punkt 57 att ett etableringsstopp ska införas för fristående grund- och gymnasieskolor med konfessionell inriktning. Det är inte direkt förskolor, men det är ändå en näraliggande verksamhet och ett område där vi tillsammans arbetar för att vi ska genomföra etableringsstoppet. Jag tror att det blir väldigt bra, även om det inte berör förskolor.

Jag är också väldigt tacksam över att Roger Haddad berör pedagogisk omsorg. Vi är ju vana vid att diskutera förskolan i det här sammanhanget. Och jag är, precis som Roger Haddad, väldigt upprörd över de fall som

upptäcks där extremism får råda i svensk förskola. Svensk förskola ska inte vara en tummelplats för extremism eller våldsbejakande islamism. Svensk förskola ska vara en plats där man lär sig och leker. Man ska inte utsättas för den typen av extrema händelser som Roger Haddad redogör för. Möjligheterna att stoppa den typen av verksamhet kommer att öka betydligt när vi gemensamt har tagit fram förslag i enlighet med januariavtalet.

Fru talman! Jag är också väldigt glad över att Roger Haddad tar upp pedagogisk omsorg. Vi har alltför länge låtit pedagogisk omsorg gå lite under radarn i den politiska debatten. Och jag är väldigt glad över att regeringen har tillsatt en ordentlig utredning som har gått till botten med de problem som finns inom pedagogisk omsorg, och som också har lämnat ett antal skarpa förslag. Det är förslag som handlar om väldigt långtgående saker som etableringsstopp för nya former av pedagogisk omsorg men också en rad förslag som skärper möjligheterna till kontroll och olika former av verksamhetsstopp.

Jag ser fram emot att i laga ordning gå vidare med dessa förslag och hoppas på ett gott samarbete med Roger Haddad i det arbetet.

Anf. 133 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Det hjälper inte att Socialdemokraterna hänvisar till de förslag som Liberalerna driver. Jag vet vad vi driver. Att etableringsstoppet när det gäller fristående gymnasie- och grundskolor tillkom i utredningen var ju på vårt initiativ. Det fanns inte med i den utredning som Socialdemokraterna och Miljöpartiet initierade den 8 mars 2018.

Men det är politiskt förlorade år. Att det fortfarande finns ett tiotal förskolor och skolor i vårt samhälle som drivs av personer med koppling till extremism är ju ett resultat av att staten inte riktigt har hängt med i utvecklingen.

Jag upprepar, fru talman, att de här förskolorna inte är någonting som har poppat upp nu, våren 2021, utan vi har känt till dem i åtminstone fyra fem år. Det finns kommuner, till exempel Göteborgs kommun som är en av de inblandade kommunerna, som har kapacitet och förmåga. De har gjort försök, både 2017 och 2019, att komma åt de här verksamheterna. Men det räcker inte, för personerna bakom de här verksamheterna hittar hela tiden nya kryphål i skollagen och i bestämmelserna. Jag menar att det är ett misslyckande för den nuvarande skolpolitiken att de har kunnat fortsätta sin verksamhet.

Om man inte kallar verksamheten för pedagogisk omsorg i stället för förskola kan man också tillämpa gamla tillstånd som aktören har haft och kan då bygga ut eller starta sin verksamhet.

Det är barnen som drabbas av det här. Vi har väldigt märkliga exempel, fru talman. En kommun slår ned på en verksamhet, precis som man förväntas göra, men man behåller barnen och personalen och behåller till och med lokalerna men sätter upp en ny skylt och får då fortsätta. Vi vet att de personer som leder den här verksamheten inte är lämpliga och att de inte borde få en enda skattekrona för att kunna bedriva den här verksamheten, där de direkt eller indirekt utsätter barnen för en miljö som vi inte ska tillåta i Sverige.

Det är därför vi menar att Skolinspektionen måste få ett mer centralt uppdrag även när det gäller enskilda förskolor och den pedagogiska omsorgen. Jag kan inte riktigt utläsa av regeringens svar i dag att det finns några sådana planer. Annars får regeringen gärna förtydliga om Skolinspektionen kommer att få ett utökat, tydligare uppdrag nationellt att hantera pedagogisk omsorg och förskolor. Det är inte alla av våra 290 kommuner som har samma förmåga, kunskap, kompetens, information och ekonomi som Göteborgs kommun, utan vi har andra kommuner som också har råkat ut för den våldsbejakande islamistiska extremismen. Jag har nämnt Borås och Göteborg, och det gäller också Örebro, Umeå, Gävle, Söderhamn och Eskilstuna.

Det här är ett omfattande problem som tyvärr förstärker och bekräftar den bild som Säkerhetspolisen visar, att när det kommer till skolverksamheterna finns det personer som fortfarande i dag i Sverige med officiella tillstånd från Statens skolverk eller lokala, kommunala beslut och med offentliga medel kan fortsätta att bedriva den här verksamheten.

Anf. 134 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! En mängd av de saker som Roger Haddad nu lyfter upp, till exempel det som jag helt håller med om är ett stort problem, att man kan återanvända gamla tillstånd och låta dem dyka upp i nya förskolor eller skolor, är områden där det nu ligger förslag som är på väg ut på remiss eller har varit ute på remiss. Vi arbetar nu tillsammans med förslagen, bland annat inom ramen för januariavtalet.

Jag är precis lika upprörd som Roger Haddad över förhållandet att vi ens har behövt skapa en möjlighet för Skolinspektionen att införa tillståndsgivning och beslut om olika former av åtgärder ha kontakt med nationella polisorganisationer eller med Säkerhetspolisen. Man nyper sig i armen när man tänker på att vi varit tvungna att införa den typen av reglering. Jag är glad att vi har ökat möjligheterna för Skolinspektionen att ta hänsyn till information från sådana instanser. Men egentligen, fru talman, är det ju fullkomligt absurt att Säkerhetspolisen är inblandad i ärenden som handlar om förskolor.

Roger Haddad säger att det här är resultatet av att staten inte riktigt har hängt med. Man skulle också kunna säga att det är resultatet av att Sverige under många år har utvecklat en skolmarknad, där det har blivit en rättighet att driva skola och där rätten att driva skola ingår i ett knippe rättigheter som närmast är att betrakta som näringsfrihet. Av det följer att det blir svårt att täppa till de här luckorna. Och precis som Roger Haddad säger blir resultatet lätt att staten i efterhand lagar och lappar i ett system som egentligen från början inte var tänkt att resultera i de saker som vi nu ser.

Hade man i riksdagen på 90-talet, när inte mitt parti men andra partier drev igenom möjligheten till en väldigt stor etableringsfrihet för förskolor och skolor, haft en aning om att det skulle leda till att vi har förskolor och skolor som drivs med extremism och islamism som mål undrar jag om man hade trott att det skulle vara möjligt. Nu står vi här. Jag kommer att kämpa hårt för att vi inte bara ska täppa till luckorna utan för att vi också ska bygga ett skolsystem och ett förskolesystem som utgår från varje elevs rätt till kunskap och bildning och inte har näringsidkares rätt att driva företag som utgångspunkt.

Jag hoppas att vi, intill dess att vi kommer så långt, tillsammans ska kunna lappa och laga och se till att vi tar ordentliga tag för att förskolor, skolor och pedagogisk omsorg inte ska bedrivas på det sätt som Roger Haddad beskriver.

Anf. 135 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Nej, det finns ingen rätt, utbildningsministern, att starta en enskild förskola eller en fristående grundskola eller gymnasieskola. Det är kommunerna som beviljar tillstånd för en förskoleverksamhet, och det är Statens skolinspektion som efter en prövning beviljar eller avslår ett tillstånd. Jag vill inte att det ska spridas felaktigheter från Socialdemokraterna i syfte att kritisera friskolorna generellt när man saknar argument för varför man under sju år i regeringsställning har misslyckats med att stoppa radikalister, imamer och de här våldsbejakande miljöerna från att fortsätta få offentliga medel till att starta förskolor och skolor.

Den här debatten handlar om de personer som missbrukar skollagen. Ni har haft sju år på er att ändra den här skollagstiftningen. Ni har inte gjort någonting de senaste åren för att stoppa etableringen av konfessionella skolor, utan det är Liberalerna som har bidragit till att utredningen om detta har tillsatts – inte Miljöpartiet och inte Socialdemokraterna. Jag vill vara oerhört tydlig på den punkten.

Att vi har pedagogisk omsorg som inte omfattas av tillräckliga regler kan inte läggas oppositionen till last. Att vi fortfarande har verksamheter, ett tiotal, där man kan komma undan genom att använda gamla och outnyttjade tillstånd eller där man kan sätta upp en ny skylt eller hitta kryphål hela tiden måste väl ändå Socialdemokraterna och ytterst utbildningsministern faktiskt ta ansvar för?

Jag sitter inte i regeringen. Jag är inte utbildningsminister. Jag har inte haft möjlighet under de senaste sju åren att rätta till det här. Vi har drivit igenom kravet på etableringsstopp för nya konfessionella skolor, men det räcker inte. Vi måste komma åt problemet med pedagogisk omsorg och de våldbejakande extremisterna.

Anf. 136 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Ja, och därför är det ju så bra, Roger Haddad, att vi har infört betydligt skarpare krav på ägar- och ledningsprövning. Det möjliggör att vi nu kan stänga förskolor och skolor som inte håller måttet på ett sätt som vi inte kunde förut. Därför är det så bra, Roger Haddad och fru talman, att vi i januariavtalet har slagit fast att vi gemensamt ska arbeta för att öka möjligheterna för Skolinspektionen att stänga skolor med stora brister – såväl fristående som kommunala. Och därför är det så bra att vi tillsammans i januariavtalet har skrivit in att vi ska ta fram ett etableringsstopp för fristående skolor.

Jag är glad över att vi har gjort det, jag är stolt över att vi har kunnat göra det tillsammans och jag är väldigt tacksam över det samarbete som vi har. Jag är också väldigt glad över att vi har tagit fram förslag på hur man ska reformera pedagogisk omsorg så att pedagogisk omsorg kan vara den omsorgsform som den är tänkt att vara.

I förslaget ingår visserligen också ett etableringsstopp. I Regeringskansliet ska vi nu gå igenom och se vad vi ska gå vidare med, men en sak är säker: Jag är väldigt intresserad av de viktiga förslag som har kommit

fram från utredningen och som handlar om ökade möjligheter för kommunerna att ställa krav och ökade möjligheter att stänga verksamheter som inte håller måttet. Jag är väldigt glad att vi nu har den typen av förslag på bordet.

Som uppvuxen i ett gammalt, hederligt familjedaghem gör det ont i mig när jag ser att pedagogisk omsorg och familjedaghem förknippas med extremism och islamism. Jag kommer att kämpa hårt för att vi ska rensa upp, och jag är väldigt glad över att kunna göra det sida vid sida med Roger Haddad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:514 om obehöriga lärare

Anf. 137 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Roger Haddad har frågat mig om regeringen kommer att införa en möjlighet för Skolinspektionen att ingripa mot skolor med en liten andel behöriga lärare, om regeringen kommer att ändra i skollagen så att dagens undantagsbestämmelse skärps och hur regeringen ser på Liberalernas förslag att införa krav på huvudmän som anställer obehörig personal att inom ramen för anställningen fortbilda personen i fråga.

Skollagen är tydlig. Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Det är som huvudregel legitimerade och behöriga lärare som ska ansvara för undervisningen i svensk skola. En lärare måste också ha lärarlegitimation för att få sätta betyg självständigt. Om detta borde det inte råda någon som helst osäkerhet för skolans huvudmän.

Vi har en lärarbrist som har vuxit fram under lång tid. De senaste åren har läraryrkets attraktivitet ökat och fler utbildade lärare anställts i skolan. Även antalet lärarstudenter och antalet lärare som utexamineras har ökat. Dessutom är kvarvaron i läraryrket hög jämfört med andra jämförbara yrken.

Men så länge det finns en lärarbrist kommer skolorna att behöva anställa obehöriga lärare. De undantagsbestämmelser som finns i skollagen är till för att huvudmän som inte lyckas rekrytera legitimerade och behöriga lärare ändå ska kunna erbjuda eleverna undervisning. Om det inte finns behöriga lärare att tillgå, eller om det finns andra särskilda skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får enligt skollagen en annan lärare bedriva undervisningen.

En obehörig lärare får som huvudregel bara anställas för ett år i taget. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Statens skolinspektion har tillsyn över att skolor följer lagar och andra föreskrifter. Om det vid tillsynen konstateras återkommande brister som påtagligt påverkar förutsättningarna för elever att nå målen för utbildningen ska lärarresurserna vid skolenheten analyseras.

Utbildningsdepartementet har remitterat en promemoria med förslag som syftar till att ge Skolinspektionen ökade möjligheter att stänga skolor,

såväl kommunala som fristående, när allvarliga missförhållanden i verksamheten har konstaterats.

Jag håller givetvis med Roger Haddad om att det är viktigt att obehöriga lärare som finns i skolan i dag får möjlighet att utbilda sig. Vidareutbildning av lärare, VAL, är en utbildningsväg för yrkesverksamma lärare och förskollärare som saknar examen. Regeringen har under 2020 sett över bestämmelserna som reglerar utbildningen och satsat mer resurser på bland annat utbildningsplatser så att fler lärare med lång yrkeserfarenhet och även förskollärare ska kunna gå utbildningen. Regeringen stimulerar också initiativen med arbetsintegrerade lärarutbildningar genom att bidra med medel för samordning och rekrytering av studenter.

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ska ges möjligheter till kompetensutveckling. Regeringen har i lagrådsremissen *Vissa insatser för ökad lärarkompetens* föreslagit att det förtydligas att denna skyldighet gäller all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021.

Det är av stor vikt att alla elever i Sverige får en utbildning av hög kvalitet med behöriga och kompetenta lärare. Det är därför väsentligt att huvudmän följer gällande regler om bland annat anställning av lärare och kompetensutveckling av personal och att de så långt som möjligt använder legitimerade och behöriga lärare i undervisningen. Regeringen ämnar noga följa frågan framöver.

Anf. 138 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret på min interpellation som handlar om att obehöriga personer som söker vakanser på landets skolor prioriteras före utbildade behöriga lärare. Det är ingenting som vi från Liberalerna kan acceptera.

Den här debatten handlar om att skicka en signal till huvudmännen om att ska vi höja läraryrkets status och attraktionskraft. Och ska vi uppvärdera läraryrket och återupprätta respekten för Sveriges lärare kan vi inte ha en tillämpning ute i landet där man tar in obehöriga lärare trots att det finns behöriga sökande.

Signalen och budskapet från den nationella nivån till dem som vill bli lärare och dem som går på lärarutbildningen, tar studielån och lägger fyra fem år av sitt liv på detta ska vara att det ska löna sig att utbilda sig och investera i sig själv för att bli det som jag tycker är det viktigaste yrket i samhället, nämligen lärare.

Det är detta som jag för Liberalernas räkning försöker lyfta upp här i debatten, fru talman. Skolinspektionen borde få starkare verktyg i sin verktygslåda. Jag har efterfrågat att man ska kunna gå in på skolenheter i dag där man till exempel har 60 procents obehörighet bland personalen. Detta vore inte i sig en grund för kritik, utan när Statens skolinspektion går in måste man göra en bredare kvalitetsbedömning och tillsyn innan man kan rikta kritik.

Jag tycker att frågan om behörighet är så viktig. Det finns inget viktigare, fru talman, än att alla elever får möta utbildade behöriga och ämnesbehöriga lärare. Detta har visat sig vara helt avgörande för undervisningens kvalitet och för att kunna upprätta en kunskapsskola.

I vissa kommuner och regioner har man en kombination av lärarbrist och av att man av olika skäl inte kan få tag på rätt ämneskombinationer eller rätt behörighet för aktuell skolform. Men vi ser också exempel där man lite grann missbrukat undantagsparagrafen, det vill säga att man får anställa obehöriga på ett år i taget. Det har fått konsekvensen att man inte utlyser vakanser. Man annonserar dem inte offentligt. Man ger inte utbildade nytexaminerade eller arbetsökande lärare någon chans att söka sig till dessa tjänster.

Vi i Liberalerna har därför ställt frågor till regeringen om den är beredd att skärpa undantagsbestämmelsen. Som det ser ut nu har vi visserligen lärarbrist, men vi får inte glömma bort att det också finns tusentals lärare som har lämnat yrket men är beredda att under rätt förutsättningar komma tillbaka. Vi har också ett antal tusen som varje år examineras från högskolor och universitet. Med tanke på att utbildning ska löna sig här i Sverige måste budskapet och signalen till dem vara att vi kommer att göra vårt yttersta för att de ska få chansen att komma in på en arbetsplats efter att de har investerat i sig själva.

Anf. 139 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag står här i talarstolen och nickar när Roger Haddad talar, och jag fortsätter göra det. Det beror på att Roger Haddad har så rätt. Det här är ett mycket stort problem i svensk skola. Lärarbristen leder till stora problem. Bland annat leder den till att alltför många elever får en undervisning som inte håller den kvalitet som den hade kunnat hålla. Alltför många elever får helt enkelt mindre chans att lära sig mycket i skolan.

Ett stort problem är det också, fru talman, att lärarbristen är ojämnt fördelad. Vi vet att det är mycket svårare att hitta behöriga lärare i till exempel Jokkmokk än i Vännäs. Huvudmän som har nära till ett lärosäte där man utbildar lärare brukar ha lättare att hitta behöriga lärare.

Det är också otroligt svårt att se till att vi får fler lärare. Jag vet att det är ett arbete som Roger Haddad under många år har varit oerhört engagerad i. Genom vårt gemensamma arbete i januariavtalet ökar vi möjligheterna för att fler genom olika slags reformer ska kunna bli lärare.

Jag vill också peka på en annan sak där jag tror att jag och Roger Haddad är överens, nämligen vikten av att det finns en tydlig och statlig närvaro. Genom punkt 54 i januariavtalet öppnar vi för en statlig regional närvaro. Min övertygelse, fru talman, är att en statlig närvaro ökar möjligheterna till att ge det stöd till huvudmännen som kan behövas för att de ska kunna skapa vidareutbildningsmöjligheter. Det handlar om möjligheter som kan behövas för att befintlig personal som undervisar ska kunna få den vidareutbildning som krävs för att de ska få sin behörighet och sin legitimation.

Fru talman! Min övertygelse är att den stora bristen inte handlar om mer lagstiftning, mer kontroll och fler sanktioner, utan den stora bristen är att vi i Sverige har tillåtit att läraryrket har fått bli alltför oattraktivt. Vi har tillsammans tillåtit detta. Roger Haddad är angelägen om att peka på att ansvaret för regeringsmakten ligger hos mig; det är jag och mitt parti som har ansvaret och har haft regeringsmakten i ett antal år. Det är alldeles riktigt. Jag känner ett mycket stort eget ansvar för att verkligen försöka bidra till att vi kan stärka läraryrkets attraktivitet.

Med ett hårt och envist arbete för att stärka läraryrkets attraktivitet, med en ökad statlig närvaro som kan innebära mer stöd till huvudmännen i form av bland annat möjligheter till vidareutbildning och kompetensutveckling och med goda möjligheter för lärarna att få den vidareutbildning och kompetensutveckling som exempelvis ett professionsprogram kan innebära hoppas jag att vi tillsammans ska kunna förstärka tillgången till behöriga lärare. Därmed hoppas jag också att vi kan förstärka tillgången till bättre undervisning för landets elever.

Anf. 140 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Ja, det finns regionala skillnader. Därför har vi gått med på fjärr- och distansundervisning, något som börjar gälla under sommaren. Det innebär att om huvudmännen inte får tag på en ämnesbehörig lärare lokalt ska de kunna använda detta regelverk.

Vi ser dock exempel i större städer, såsom i Stockholmsrådet och även i residensstäder, där vakanser inte utannonseras. I stället väljer man av olika skäl – det kan vara ekonomiska eller andra faktorer – att förlänga anställningen år efter år. Även om det görs ett år i taget används denna pysparagraf, ventilen, på ett sätt som, tror jag, är skadligt om man vill höja läraryrkets status, och det går emot den signal och det budskap som vi här vill skicka till blivande och nuvarande lärare ute på arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag hör inte riktigt att regeringen är beredd att ge Skolinspektionen en särskild möjlighet att ingripa mot skolenheter som har väldigt stor andel obehöriga lärare. Det hade varit bra om vi hade kunnat gå den väg som Liberalerna föreslår. I vissa områden, stadsdelar och kommuner finns en väldigt stor andel obehöriga lärare. Sedan några år tillbaka ökar dessutom andelen obehöriga i landet totalt sett. Det slår särskilt hårt mot utsatta områden och skolor med socioekonomiskt tuffare elevunderlag. De elever som behöver utbildade lärare som mest har inte det i dag. Detta bidrar inte till likvärdigheten i landet.

Det räcker heller inte med statlig regional närvaro. Vi diskuterar detta. Liberalerna vill ju ha ett statligt huvudmannaskap som inte är beroende av den enskilda kommunens ekonomi eller av att den lokala skolnämnden råkar ha ett intresse eller höga ambitioner för skolan. Staten måste ta ett större ansvar för lärarnas löner och fortbildning.

Men i avvaktan på Liberalernas förslag menar vi att det i skollagen ska införas ett krav på huvudmannen – kommunen eller en friskola – som i dag anställer obehörig person på sin skola. Kravet ska innebära att man måste fortbilda en sådan medarbetare så snabbt det går i avvaktan på att man antingen får tag på en behörig lärare eller med det självklara målet att den person man har anställt blir behörig.

I svaret till mig säger utbildningsministern att man ska titta på vilka möjligheter som ska kunna ges. Jag känner till den lagrådsremiss som nu är ute, men vi i Liberalerna menar att förslaget har en för svag skrivning. Vi vill markera, signalera och komma åt problemet med att obehöriga prioriteras före behöriga, vilket egentligen är mycket anmärkningsvärt. Så länge luckorna finns kommer det att vara så här. Det räcker inte att säga att man ska förtydliga ansvaret för huvudmännen att erbjuda eller möjliggöra fortbildning. Man måste ställa tydliga krav: Om ni inte får tag i någon kan ni anställa en obehörig, men då ska ni också ta ert ansvar som attraktiv arbetsgivare och se till att personen i fråga blir behörig för grundskola eller

förskola. På så vis höjer vi attraktiviteten, utbildningsnivån och kvaliteten i skolan.

Prot. 2020/21:92

11 mars

Svar på

interpellationer

Anf. 141 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för påminnelsen om något som är viktigt och verkligen har sin plats i debatten! Vi kommer nämligen från den 1 juli att i svensk skola ha en möjlighet att genomföra fjärr- och distansundervisning i större utsträckning än i dag.

Ett av skälen till att införa fjärrundervisning är att en del huvudmän trots stora ansträngningar inte har lyckats hitta behöriga lärare.

Helt i linje med andan i Roger Haddads interpellation är bakgrunden att det bästa är om en elev får undervisning i klassrummet av en behörig, legitimerad och utbildad lärare. Detta tror jag att Roger Haddad och jag är överens om. Men om det inte går att få är det bättre med fjärrundervisning av en behörig lärare än undervisning som inte håller måttet och där läraren inte är behörig. Det är den rationaliteten som ligger bakom den nya regel som kommer att införas.

Roger Haddad ser det som problematiskt att en person som undervisar utan att ha behörighet eller legitimation kan få förlängt år efter år efter år. Det är klart att det är problematiskt. Det bästa är om man har en behörig utbildad lärare. Men, fru talman, om en sådan inte finns kan jag mycket väl tänka mig att det för barnens skull i skolan ändå är bättre med en lärare som stannar kvar några år, även om den personen inte har fullgod legitimation eller behörighet, jämfört med ständiga personalbyten på den posten. Att detta i synnerhet gäller för mindre barn framstår för mig som alldeles självklart.

Fru talman! Jag är nog rätt övertygad om att det är en klok väg att fortsätta bygga ut möjligheterna till vidareutbildning och kompletteringsutbildningar men också den stora satsning som nu görs – och som jag tror blir väldigt viktig i ljuset av pandemin – där vi tillsammans och med stöd i januariavtalet bygger ut möjligheten att bli lärare via kompletterande pedagogisk utbildning. I den arbetsmarknadssituation vi nu befinner oss i är jag övertygad om att det finns många personer som har fått se sin position på arbetsmarknaden i grunden förändrad av den chock som arbetsmarknaden utsatts för under pandemin. Det gäller förstås såväl lärare för mindre barn som lärare för högre åldrar och inte minst yrkeslärare, där det råder en skriande brist i den svenska skolan.

Fru talman! Jag kommer att fortsätta mitt arbete med att se till att man har goda möjligheter att vidareutbilda sig. Jag kommer också att fortsätta arbetet med att se till att vi stärker Skolinspektionens möjligheter att ingripa mot skolor med stora och återkommande brister. Tillsammans med Roger Haddad kommer jag att kämpa hårt för att se till att vi kan stärka läraryrkets attraktivitet. Det är faktiskt det viktigaste: att människor själva av egen fri vilja vill bli lärare. Ska vi komma dit måste vi, precis som Roger Haddad säger, klart och tydligt och tillsammans säga att Sverige behöver utbildade lärare och att utbildade lärare ska behandlas väl i svensk skola.

Anf. 142 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Vi har samarbete när det gäller lärarutbildningens kvalitet för att öka genomströmningen och minska avhoppet. Vi har även natio-

nella fortbildningsinsatser. Men det är inte det som debatten handlar om. Annars skulle jag inte ha stått här, fru talman. Detta gäller förslag som vi har lagt fram utöver januariavtalet: Skolinspektionen måste kunna ingripa mot skolenheter som har väldigt stor andel obehöriga lärare som undervisar i klassrummet. Man ska överväga att skärpa undantagsbestämmelsen för att signalera att den här ventilen inte kan användas hur många gånger som helst när det finns behöriga sökande som vill bli aktuella för den ifrågavarande anställningen. Vi måste också skärpa kravet på huvudmännen att fortbilda sin personal.

Jag förstår att man kan ta in någon obehörig, men det är ingen lärare. En lärare i Sverige har lärarexamen och är behörig i minst ett ämne, eller så har man gått en akademisk väg där man har kompletterat sin utbildning och läst in en pedagogisk termin eller två för att få bli och kalla sig lärare.

Jag tycker att vi ska vara väldigt tydliga med att inte vilka som helst ska kunna komma in i klassrummet och få fast anställning eller börja sätta betyg utan att ha gått en lärarutbildning. Så höjer vi inte läraryrkets attraktionskraft. Jag tror inte heller att utbildningsminister Anna Ekström menar det. Problemet är att nuvarande regler, nuvarande luckor, nuvarande undantagsbestämmelser och nuvarande otydlighet i Skolinspektionens uppdrag men också i kraven på huvudmännen när det gäller fortbildning bidrar till att vissa kommuner och vissa friskolor fortfarande väljer att anställa obehöriga trots att det finns behöriga sökande. Det får vi aldrig acceptera.

Anf. 143 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Skollagen är tydlig. Det är utbildade, behöriga och legitimerade lärare som ska bedriva undervisning, och det är utbildade, behöriga och legitimerade lärare som ska sätta betyg. Huvudmannen ska anställa de lärare som har behörighet. Möjligheten att anställa den som inte har behörighet finns när man inte får tag på någon som har denna behörighet.

Jag vill också passa på, fru talman, att säga att jag hoppas att jag under den här interpellationsdebatten inte har använt ordet "lärare" om personer utan lärarutbildning. Har jag gjort det är det ett misstag från min sida. Sådant händer den bästa. Det är viktigt att verkligen se till att ordet "lärare" används för den som har en lärarutbildning, en lärarexamen, en behörighet och en legitimation.

Den här interpellationen är väldigt viktig. Det finns, säger OECD:s Pisa-chef Andreas Schleicher, inget skolsystem vars kvalitet överstiger kvaliteten på undervisningen och kvaliteten på det arbete som lärarna får förutsättningar att utföra i skolan. Ska vi se till att vi uthålligt kan hålla höga kunskapsresultat och god likvärdighet och jämlikhet i den svenska skolan måste vi gemensamt verka för att vi har tillgång till behöriga och välutbildade lärare i hela vårt land och för alla skolor och alla elever.

Jag är väldigt tacksam mot Roger Haddad för möjligheten att diskutera de här frågorna. Jag är också väldigt tacksam för det engagemang som Roger Haddad visar och för det goda samarbete som vi har – visserligen enligt Roger Haddad på bara delar av detta område. Det är ändå ett gott samarbete, så tack för det!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 144 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Boriانا Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att öka kunskaperna om kommunismens illgärningar samt vad jag avser att göra för att statliga stöd inte ska beviljas till organisationer som vill avskaffa demokratin och för att redan betalda stöd exempelvis ska kunna återkrävas.

Regeringen har i instruktionen till Forum för levande historia infört ett särskilt uppdrag att informera om kommunismens brott mot mänskligheten. För att nå särskilt viktiga målgrupper, däribland barn och unga, har Forum för levande historia bland annat tagit fram utbildningsmaterial och ägnat särskilt fokus åt de brott mot mänskligheten som begicks av de kommunistiska regimerna i Sovjet, Kina, Kambodja och Östtyskland. Andra exempel på myndighetens arbete är vittnesskildringar med överlevande från arbetsläger i Sovjet och Kina samt utställningen *Gulag: Det farfar inte berättade*, som även går att ladda ned från myndighetens webbplats.

Som minister fattar jag inte beslut på egen hand om statsbidrag till enskilda organisationer. Med det sagt har jag sedan jag tillträdde varit tydlig med att statsbidrag inte ska gå till organisationer som agerar i strid mot samhällets grundläggande värderingar, så som de uttrycks i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Det handlar inte bara om att sådana organisationer inte ska ta del av stödet utan även om att det riskerar att urholka trovärdigheten för hela stödsystemet. Ett starkt och självständigt civilsamhälle är centralt i vår demokrati.

För att säkerställa att den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer utgår ifrån demokratiska värderingar tillsatte regeringen 2018 en utredning för att se över demokrativillkoren och hur de tillämpas. Betänkandet, som överlämnades till regeringen i mars 2019, innehåller förslag till ett förtydligt och enhetligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer.

Parallellt med processen för ett nytt demokrativillkor har regeringen även vidtagit andra åtgärder. Bland annat har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor från och med 2020 fått ökade medel till sitt förvaltningsanslag i syfte att stärka bidragshanteringen. Detta har underlättat för myndigheten att tillämpa de befintliga demokrativillkoren.

Regeringen avser att återkomma under mandatperioden med förslag om ett nytt demokrativillkor.

Anf. 145 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Anledningen till att jag initierade denna debatt är Ung Vänsters nyantagna partiprogram där man skriver att organisationens mål är att bygga ett kommunistiskt samhälle. Det är en skymf mot alla som har mördats eller mist livet på annat sätt på grund av kommunismens illgärningar. Men det är också ett allvarligt hot inför framtiden för oss alla när ett riksdagsparti har ett ungdomsförbund som öppet proklamerar sitt förakt mot demokrati och mänskliga rättigheter. För kommunism innebär just det: diktatur och brist på respekt för människovärdet.

Det är sorgligt och skamligt att det i Sverige i dag finns människor som längtar tillbaka till en människofientlig samhällsordning. Man undrar verkligen: Vad exakt i det kommunistiska samhället är det som attraherar Ung Vänster? Är det tvångskollektivismen? Är det massterrorn? Är det gulagsystemet? Är det massvälten som uppkom på grund av ekonomisk misshushållning?

Det är 23 kommunistiska regimer och marxistiska gerillor som under 1900-talet har mördat 110 miljoner människor. Det är fakta som Ung Vänster är okunniga om eller väljer att nonchalera. Ministern räknar i sitt svar upp vad Forum för levande historia kan bistå med för att synliggöra kommunismens brott mot mänskligheten. Uppenbarligen är detta inte tillräckligt.

Det krävs mer än en upplysningskampanj, som för övrigt heter Kommunistiska regimers brott mot mänskligheten, och inte som den borde heta: Kommunismens brott mot mänskligheten. Det är en stor skillnad. Man markerar att kampanjen inte avser kommunismens ideologi utan de konkreta brott som har begåtts under de kommunistiska regimerna i Sovjetunionen, Kina, Kambodja och DDR.

Det tål att påminnas om att när Forum för levande historia skulle lansera sin kampanj om kommunismens brott var det häftiga protester från bland annat historieforskare och historielärare. Där har vi grundproblemen, fru talman. I Sverige har vi inte gjort upp med kommunismen som ideologi.

Där har ministern möjligheten att göra skillnad. I Sverige ignoreras flirtandet med kommunismen. Det är något som det finns otaliga exempel på. Varje år delas Leninpriset ut till någon vänsterintellektuell uppburne författare, poet eller journalist som utan skam accepterar ett pris som bär namnet på en av historiens värsta massmördare.

Anf. 146 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka att några av de absolut värsta brotten i mänskligheten i modern tid har begåtts av kommunistiska regimer. Det finns ett skäl till att Forum för levande historia fick uppdraget för att belysa kommunismens brott mot mänskligheten.

Jag tog upp några exempel i mitt inledningsanförande, fru talman, om hur Forum för levande historia jobbar och har jobbat med frågan. Man har inom ramen för sitt uppdrag bland annat tagit fram filmer, faktaskrifter, rapporter, elevmaterial och klassrumsövningar särskilt framtagna för att passa i årskurs 9 och på gymnasiet där det är så viktigt att man reflekterar över de här frågorna. Det finns även lärarhandledningar och lektionsupplägg som kan ge stöd till undervisande lärare i högstadiet och på gymnasiet.

År 2019 bjöd Forum för levande historia inför 30-årsminnet av Berlinmurens fall in till ett seminarium och publicerade en antologi om de kommunistiska regimernas fall i Centraleuropa och de historiska skeendena som ledde fram till det. Jag vill mena, fru talman, att Forum för levande historia tar detta uppdrag på stort allvar. Det agerar naturligtvis som en självständig myndighet när det jobbar med de här frågorna.

Jag vill återkomma till det jag sa i mitt svar. För mig som kultur- och demokratiminister är det fullständigt självklart, och har varit en ledstjärna för mig ända sedan jag tillträdde, att de offentliga medel som vi delar ut

enbart ska gå till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar. Det spelar ingen roll vilken organisation det är eller vilken ideologisk inriktning det är. Begår man övertramp som bryter mot de demokrativillkor vi har ska man naturligtvis inte beviljas stöd. Sedan är det inte jag som prövar de enskilda organisationerna. Det är i det här fallet Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor som genomför en sådan prövning.

Vi hade en frågestund här tidigare i riksdagen där jag fick svara på lite frågor om arbetet med demokrativillkoren. Det är viktigt att understryka att det redan i dag finns demokrativillkor som ställer krav på bidragssökande organisationer.

Redan i dag har organisationer fällts för att de har brutit mot demokrativillkoret. Det gäller till exempel Sverigedemokraternas ungdomsförbund för ett antal år sedan. Det arbetet bedrivs också självständigt av myndigheten.

Det är likafullt viktigt att vi jobbar med att ta fram ett rättssäkert långsiktigt demokrativillkor. Det är för att civilsamhället ska veta vad som gäller och för att de organisationer som delar ut dessa pengar ska ha bättre möjligheter att granska, få upp information och fatta kloka beslut.

Fru talman! Det handlar om att värna vårt breda civilsamhälle. Det gäller att inte misstänkliggöra brett utan att värna stödet.

Här kan jag konstatera att Moderaterna så sent som för bara några dagar sedan gick ut med att man ville skära bort stödet till etniska organisationer. Jag vet inte om Borian Åberg står bakom det. Jag tycker ändå att det är beklagligt. Moderaterna hänvisar inte till att det är brott mot demokrativillkoren som gör att man vill dra bort de ekonomiska förutsättningarna för de föreningarna och den delen av vårt civilsamhälle.

Jag menar att pengarna ska gå till de organisationer som uppfyller demokrativillkoren. Det är väldigt viktigt. Men vi måste stå upp för och värna ett brett civilsamhälle.

Anf. 147 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Låt oss hålla oss till kommunismen och dess illgärningar som är ämnet för denna debatt.

Jag är medveten om de olika program som Forum för levande historia har. Jag hävdar att det verkar som att informationen inte går fram. Dessutom blir det en motsägelse mellan Forum för levande historias arbete och hur man till exempel skildrar kommunismen i massmedier eller låter sympatisörer breda ut sig.

Ett exempel är att en numera avliden kulturpersonlighet berättade i tv att hans favoritgäster att bjuda på middag var Lenin och Stalin. Ingen reagerade. Programmet avbröts inte. Det skrevs inte några upprörda artiklar. Det blev inga konsekvenser över huvud taget för vederbörande.

Det finns väldigt mycket att lära oss från vårt grannland Danmark. I Danmark har det, till skillnad från i Sverige, efter kalla kriget pågått en långdragen och häftig uppgörelse med kommunismen som involverat den politiska, massmediala och historievetenskapliga sfären. Demokratiministern har ett stort ansvar för att se till att detsamma sker även i Sverige.

Ministern sa i sitt svar att statsbidrag inte ska gå till några organisationer som agerar i strid med samhällets grundläggande värderingar så som de uttrycks i regeringsformen. Det är mycket riktigt. Att verka för ett kom-

munistiskt samhälle är att göra just detta. Det är att agera rakt emot det mesta som står i regeringsformens första och andra kapitel.

I ett kommunistiskt samhälle finns ingen respekt för alla människors lika värde eller för den enskilda människans frihet och värdighet, utan tvärtom. I ett kommunistiskt samhälle existerar inte yttrandefrihet, mötesfrihet, informationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet – det existerar ingen frihet alls. Jag har upplevt detta, och jag kommer att göra allt jag kan för att ingen annan i Sverige ska behöva uppleva det.

När jag gick i skolan blev vi lärda att vi levde i det bästa av samhällen, medan de i väst var fattiga och förtryckta. Vi köade i timmar för allt – bröd, mjölk och toalettpapper. Det var ransonering på el och ransonering på vatten. Kritik mot bristen på förnödenheter resulterade i fängelsestraff eller arbetsläger under omänskliga förhållanden, så ingen vågade kritisera.

Det fanns en uppbyggd polisiär apparat, och alla åsikter registrerades. Grannar spionerade på varandra, och angiveriet premierades. När man fick ett brev var det redan läst. Man kunde inte föra förtroliga samtal per telefon, för man visste att de avlyssnades.

Allt detta hände i det bästa av samhällen – samma kommunistiska samhälle som Ung Vänster vill bygga i Sverige. Är demokratiministern säker på att Ung Vänster uppfyller de demokratikriterier som finns för att man ska få statliga bidrag? Ung Vänster fick 1,6 miljoner så sent som i januari i år.

Anf. 148 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag verkligen respekterar Borianas Åbergs starka engagemang i de här frågorna.

Som jag sa i det förra anförandet har kommunistiska regimer världen över genom historien begått förfärliga övergrepp på mänskligheten. Det är naturligtvis också förfärliga exempel som Borianas Åberg tar upp.

Fru talman! Jag är besjälad i min roll som demokratiminister av att värna just de värden som Borianas Åberg lyfter: föreningsfriheten, yttrandefriheten och vårt demokratiska samhälle med fria medier och med fri konst och fri kultur.

Men, fru talman, jag har också att förhålla mig till myndigheternas självständighet. Det är inte min roll som minister att granska eller uttala mig om vilka enskilda organisationer som har fått stöd. Det är myndighetens, i det här fallet Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, roll att pröva organisationerna som söker föreningsbidrag.

Det jag gör, och det jag har gjort, är att stärka myndighetens möjligheter att genomföra granskningar för att se om de organisationer som söker medlen uppfyller kraven och demokrativillkoren. Det handlar också om det organisationen verkar för och hur den är uppbyggd. Även de demokrativillkor som vi har nu har medfört att organisationer har nekats möjligheten att få bidrag. Det har hänt tidigare.

Jag jobbar hårt nu för att få till nya demokrativillkor som är långsiktiga och tydliggjorda och som ska fungera på ett rättssäkert sätt. Vi ska stärka myndigheternas möjlighet att både granska, följa upp och säkra att de organisationer som söker bidrag uppfyller kraven på de grundläggande värderingarna.

Vi har tagit ett steg på inrådan av Säpo att utreda möjligheten att inrätta en ny funktion som ska kunna stötta bidragsgivande myndigheter i att ta

reda på om det finns verksamhet av extremistisk karaktär som man bör känna till. Det är ju inte alltid säkert att det är uppe i ljuset.

Boriana Åberg vill prata om kommunismen. Jag vill påpeka att i sin interpellation ställer riksdagsledamoten frågan till mig vad jag vill göra för att statliga stöd inte ska beviljas till organisationer som vill avskaffa demokratin. Det finns, fru talman, olika organisationer med olika färg och riktning som kan tänkas inte uppfylla demokrativillkoren. Jag är besjälad av att jobba brett och att säkra att ingen organisation som inte delar samhällets grundläggande värderingar ska få ta del av våra offentliga stöd.

Jag vill ändå komma tillbaka till att det är klart att jag gör det här för att skattemedlen ska gå dit de hör hemma. Det tycker jag att våra skattebetalare har rätt till. Men det handlar också om att säkra att vårt breda civilsamhälle ska kunna känna en trygghet i att kunna verka utan att påverkas av vem och vilken ideologisk färg som styr Kulturdepartementet, till exempel. Man ska inte kasta ut barnet med badvattnet.

Det är därför jag blev bekymrad över Moderaternas utspel om att dra in föreningsbidragen till etniska organisationer. Det är ungdomsorganisationer och riksförbund, och vi har ju även våra nationella minoriteter. Det handlar om delaktighet och språk, och föreningsstödet bidrar där till en viktig organisering. Det vill jag ändå ha sagt.

Sedan vill jag än en gång återkomma till att jag har stor respekt för Boriana Åbergs engagemang, och jag delar avskyn för kommunistiska regimers brott mot individer och mänsklighet.

Anf. 149 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I detta är vi helt eniga: Ingen organisation som vill avskaffa demokratin ska få ett enda öre av våra skattepengar. Det gäller såväl kommunistiska som nazistiska organisationer; båda dessa ideologier är precis lika avskyvärda och väldigt jämförbara med varandra. Där är vi eniga.

Sedan tycker jag inte att regeringen har utövat sitt ansvar fullt ut. På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällets hemsida står att det är regeringen som formulerar syftet och bestämmer reglerna för de bidrag som finansieras med statliga pengar.

Att Ung Vänster har kunnat få 1,6 miljoner samtidigt som de öppet har proklamerat att de vill bygga ett kommunistiskt samhälle betyder att mekanismen inte fungerar. Jag hoppas därför att de nya demokrativillkoren verkligen täpper till alla hål. Alla som vill avskaffa demokratin borde bli totalt medellösa, och inte bara det – man borde offentligt ta avstånd från kommunismen, precis som man har gjort i Danmark.

Regeringen har velat ta rollen som en moralisk stormakt som kämpar för mänskliga fri- och rättigheter. Låt regeringen börja hemma! Låt den göra upp med kommunismen en gång för alla! På alla ställen där kommunismen har varit en samhällsbärande ideologi har de mänskliga rättigheterna förtryckts å det grövsta. Därför måste vi hjälpas åt att hålla rent.

Anf. 150 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Boriana Åberg för en intressant debatt. Vi är eniga om en sak: Det är centralt att vi har ett tydligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen som tydligt markerar mot antidemokratiska aktörer.

Som jag nämnde tidigare har regeringen, bland annat genom uppdraget till Forum för levande historia att informera om kommunismens brott mot mänskligheten, vidtagit åtgärder för att öka kunskapen om kommunismens illgärningar. Det, fru talman, är ett viktigt arbete. Genom det arbete som Forum för levande historia gör för att nå olika målgrupper, bland annat elever och lärare i grundskolan, ökar kunskaperna i samhället om kommunistiska regimers brott mot mänskligheten.

Statliga stöd ska självklart inte beviljas organisationer som inte är demokratiskt uppbyggda eller som i sin verksamhet inte respekterar demokratins idéer. Detta är regeringen tydlig med, och det är en fråga som jag själv har arbetat med sedan den dag jag tillträdde.

Sedan är det Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor som prövar frågor om bidrag, till exempel till politiska ungdomsorganisationer. Om villkoren för statsbidraget inte uppfylls, det vill säga om en organisation till exempel inte respekterar demokratins idéer, kan MUCF återkräva bidragen. Myndigheterna har också blivit mycket bättre på att granska och följa upp bidragsansökningar. Oseriösa organisationer stoppas, och det är bra.

Nu ska vi utforma ett nytt demokrativillkor för statlig bidragsgivning som ska hålla både för dagens situation och för morgondagens. Det är inte så enkelt, och det tar lite tid. Men det är min fasta övertygelse att resultatet kommer att bli bra.

Avslutningsvis vill jag betona hur viktigt det civila samhället är för vår demokrati. Ibland tenderar vi här i riksdagen att glömma det när vi fokuserar på de organisationer som är problematiska. Jag tycker att alla de miljontals frivilliga som, ofta på ideell basis, arbetar för en bättre värld förtjänar vår respekt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2020/21:507 om en ny mediestödsförordning

Anf. 151 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Martin Kinnunen har frågat mig på vilket sätt jag kommer att säkerställa att en ny mediestödsförordning inte öppnar upp för att Myndigheten för press, radio och tv ska villkora mediestöd utifrån hur medier väljer att rapportera. Han har även frågat på vilket sätt jag kommer att säkerställa att de föreslagna förändringarna inte gör det svårare att bedriva fri och oberoende journalistik i Sverige. Slutligen har han frågat om regeringen i dag ser ett problem med att medier som uppstår mediestöd inte bedriver en ansvarstagande nyhetsförmedling och om jag, om så är fallet, har för avsikt att agera på något sätt.

En bred partipolitisk överenskommelse ligger till grund för mediestödet och dess syfte att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling i hela landet. Stödet ska bidra till en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.

Det som Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, nu föreslår är inte förändringar i mediestödsförordningen. Det som föreslås är föränd-

ringar i myndighetens egna föreskrifter om mediestöd. Myndigheten har möjlighet att meddela föreskrifter om vissa av förordningens bestämmelser.

Något beslut om ändrade föreskrifter har inte fattats av MPRT, utan förslaget är föremål för remiss till och med den 12 mars 2021. Berörda branschorganisationer och medieaktörer har därmed möjlighet att framföra synpunkter på förslaget och dess utformning.

Det är mediestödsnämnden vid MPRT som har att pröva om ett enskilt nyhetsmedium uppfyller kraven för mediestöd. Varken regeringen eller jag som minister ska ha synpunkter på vilka enskilda nyhetsmedier som beviljas stöd.

Anf. 152 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Kulturministern redogör kortfattat för vad som hänt i riksdagen, att regeringen har utfärdat en förordning och att Myndigheten för press, radio och tv nu är i arbete med att uppdatera sin föreskrift gällande mediestödet.

Vad jag inte uppfattar är den oro som i alla fall jag känner inför hur den här föreskriften, och i förlängningen den gällande mediestödsförordningen, riskerar att påverka pressfriheten och mediers frihet att känna att man kan rapportera om vad som helst. Jag hör ingen oro över hur de statliga stöden till medierna nu är under förändring genom mediestödsförordningen. Nu uppdaterar man föreskrifterna, så det *är* en förändring. Annars brukar regeringen ha en hög svansföring när det kommer till att lägga sig i andra länders regleringar på medieområdet och oro sig för vad som kommer att hända.

Fru talman! Jag ser problem med såväl förordningen som föreskriften, såväl den gamla föreskriften som förslaget till den nya. Tidigare hade vi en ordning där vi hade kvantitativa regler som avgjorde vilka tidningar som skulle få stöd och inte. Man skulle rapportera ett visst antal tecken, det skulle vara många olika ämnen, det skulle vara rätt antal prenumeranter och så vidare. Det var mer som att jobba med ett Excelark. Men genom den här förändringen av förordningen, där det nu finns skrivningar om ansvarsfull nyhetsförmedling av hög kvalitet, förändras detta.

Myndigheten håller väl nu på att lära sig vad det här betyder. I alla fall vid kontakter som människor i mitt parti har haft uppger myndigheten att man tycker att skrivningarna i förordningen är otydliga och att det är därför man nu fortsätter att jobba på föreskriften. Vi uppfattar inte att myndigheten är väldigt exalterad över förändringarna och tycker att detta är positivt och bra. Det är mer att man känner sig tvingad att förändra föreskriften på grund av förordningen, som man tycker är otydlig. Man håller på att jobba sig fram till vad den egentligen betyder.

Jag blir lite orolig när förordningen, med skrivningar om innehåll av hög kvalitet och ansvarstagande nyhetsförmedling, nu leder fram till föreslagna skrivningar i föreskriften om att medierna inte får bidra till att sprida felaktig eller manipulerad information, inte får uppmana till brott samt ska avstå från publiceringar som vilseleder kring etablerad vetenskap och kunskap. Det här med brott är enkelt att avgöra. Vi har ett rättssystem som prövar vad som är brottsligt och inte. Men vad som är etablerad vetenskap och kunskap eller manipulerad information är väldigt svårt att avgöra. Detta har såväl tryckfrihetsexperter som utgivarna själva reagerat på.

Min undran är: Har ministern någon oro för vad detta ska leda till? Ser man att den förordning som man beslutat om har lett till önskvärt resultat? Vi har ju sett en runda med mediestöd som har betalats ut med det här regelverket. Ser man att arbetet som myndigheterna utför är i linje med den ansats man hade när man fattade beslut om förordningen? Eller ser man någon oro för vad detta ska leda till och att det kanske inte var tänkt att myndigheten på det här sättet skulle pröva vad som är sant och inte sant?

Anf. 153 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Först och främst har jag självklart förståelse för den principiella hållning och de farhågor som till exempel Tidningsutgivarna ger uttryck för. Jag välkomnar den debatten, både den som har skett och den som förs nu. Det här är svåra frågor.

Vi ska komma ihåg att myndigheten har valt att skicka ut ett förslag på remiss i en öppen process till en rad branschorganisationer och även andra berörda medieaktörer, däribland Tidningsutgivarna, där dessa har möjlighet att i detta tidiga skede framföra synpunkter, argument och förslag. Denna remissrunda pågår till i morgon, och sedan har myndigheten att ta hänsyn till de synpunkter som har kommit in innan den ska fatta beslut. Myndigheten har ju ännu inte fattat något beslut om förändrade föreskrifter.

Jag vill också understryka att rent politiskt är detta, att justera eller fatta beslut om föreskrifter, någonting som myndigheten själv har att sköta.

Jag vill dock lyfta blicken och backa bandet lite grann. Det är viktigt att komma ihåg hur situationen i Sverige ser ut med press- och mediestöd. Det mediestöd vi har nu och den förordning som gäller var någonting som arbetades fram och antogs av riksdagen i bred politisk enighet. Det handlar i grunden om att vi har ett medielandskap i väldigt snabb förändring. Presstödet eller driftsstödet har länge utgjort en väldigt viktig del i att värna mediemångfald och fri journalistik i hela landet. Att till exempel säkra andratidningarna lokalt på en ort har traditionellt varit ett viktigt sätt för presstödet att verka. Detta har fått allt mindre relevans i takt med att mediebranschen har omstrukturerat sig och i takt med att alltmer av journalistiken har flyttats till digitala distributionsformer.

Det, fru talman, var ett av skälen till att de nya mediestöden inrättades – att kunna stötta journalistiska vita fläckar runt om i landet där det varken finns en första eller en andra tidning. Att stötta innovation inom mediesektorn var också ett viktigt önskemål som fanns när dessa stöd inrättades.

Det nya redaktionsstödet inrättade vi under förra året när coronapandemin slog hårt över Mediesverige. Många journalistiska jobb riskerades när många publikationer stod inför en potentiell konkurs och annonsmarknaden föll kraftigt, samtidigt som vi hade stora och mer strukturella utmaningar i mediesektorn. Då, fru talman, agerade regeringen snabbt. Vi justerade ett antal av de befintliga stöden. Vi inrättade det nya redaktionsstödet, som skulle kunna gå ut brett och inte bara till dem som tidigare kvalificerat sig för presstöd. Vi stärkte distributionsstödet och gav möjlighet för exempelvis gratistidningar att komma in i detta.

De här akuta insatserna, fru talman, har räddat många journalistiska jobb. Regeringen har varit aktiv hela mandatperioden med att värna en fri och oberoende journalistik.

Sedan ska vi naturligtvis inte sticka under stol med att i takt med att medielandskapet förändras och att teknikneutrala stöd nu inrättas blir det också en svårare fråga att dra gränsen för vilka publikationer som ska ta emot statligt stöd.

Det är ju inte så, fru talman, att all journalistik i dag bekostas av staten. Så är det naturligtvis inte. Jag tycker att vi i denna diskussion ska ha respekt för att det är svåra avväganden. Där vill jag återkomma till att jag värnar den öppna debatt som nu finns i den här frågan. Men det är myndigheten som har en möjlighet att utfärda föreskrifter. Och, återigen, beslut är ännu inte fattade av myndigheten.

Anf. 154 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Ministern gav en redogörelse för de stöd som vi har till mediebolag i Sverige. Jag är inte alls någon anhängare av dessa stöd. Det är jag inte. Jag tycker om fria medier, och jag tror att medier blir mer fria utan statlig inblandning.

Men nu har vi stödssystem, komplicerade system, som myndigheten har mycket jobb med. Då måste det, tycker jag, vara enkelt att bedöma. Det måste vara lätt att avgöra vem som ska få stöd och vem som inte ska få stöd. Då bör det inte bli en subjektiv bedömning av vilken tidning som är bra och vilken tidning som är dålig.

Jag ser att de föreskrifter som kommer nu är en följd av den prövning av ansökningar som mediestödsnämnden gjorde senast. Det är ett par fall som har uppmärksammats i vissa medier. Det rör några webbtidningar. Man avtog ansökningar från två alternativa mediasajter. Jag kan nog hålla med om att de inte håller särskilt hög kvalitet. Det är inga sajter där jag brukar läsa, men det är ändå intressant att titta på detta.

Mediestödsnämnden kom fram till att en sajt inte klarade kvalitetskravet. Enligt nämnden publicerades artiklar med innehåll som inte föreföll grundas på vetenskap eller fakta. Jag håller i och för sig med. Det de publicerade i ett fall är inte vad jag uppfattar som sant. En artikel med ett anti-vaccinbudskap nämndes. Jag tycker personligen att man ska vaccinera sig med de vacciner som myndigheter har kommit fram till är verkningsfulla.

Sedan lägger nämnden tidningen till last för att den även släpper fram skribenter utanför det konventionella systemtänkandet. Jag vet inte om det har något med demokratisyn eller något sådant att göra. Jag vet faktiskt inte exakt vad det grundar sig på, men med en sådan formulering är man lite på ett sluttande plan.

Det som kan hända är att en tidning blir oroad när det gäller att släppa in en krönikör. Det kan vara en elallergiker, en klimatförnekare eller något annat som jag inte tror på och som jag tror att det finns vetenskap som talar mot. Men då är frågan: Ska tidningarna känna att de inte kan ha skribenter som torgför en annan åsikt bara för att vi har konsensus kring vetenskap i en fråga? Det är frågan.

Med en sådan här föreskrift, som i förlängningen bygger på förordningen, är jag oroad för att tidningarna blir rädda för att publicera viss information. Det skadar tilltron till pressfriheten i Sverige, och det gör i alla fall mig djupt oroad.

Jag tycker att regeringen och alla riksdagspartier bör vara självkritiska. Man tog beslut om propositionen för några år sedan, och just skrivningarna om ansvarsfull journalistik och hög kvalitet fanns med. Jag undrar: Varför

är det viktigt att det står i förordningen? Det är ju det som leder fram till att myndigheten måste göra denna prövning där man ska försöka bedöma fakta på dessa sajter – om det är sant eller inte sant – och om de går utanför det konventionella systemtänkandet eller om de är för skeptiska mot vaccin och så vidare.

Är det rimligt att myndigheter ska bedöma saker på detta sätt? Eller kan det finnas anledning att förändra förordningen, så att det blir tydligare och så att vi går tillbaka till en mer kvantitativ utvärdering av ansökarna?

Anf. 155 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är inte så enkelt som att säga att vi ska gå tillbaka till rent kvantitativa, så att säga, krav för press- och mediestöd. Det var ganska enkelt när det handlade om antalet prenumererade upplagor, som driftsstödet, enligt det gamla presstödet, utgick från. Vi har varit partipolitiskt överens om att ett stöd som är helt teknikneutralt behöver inrättas – vi har även varit överens med mediesektorn om det. I och med att medielandskapet förändras kan man inte låsa sig vid en stödmodell kring prenumererade upplagor i papperstidningsform. Det har vi alla varit överens om.

Men ett teknikneutralt stöd som kan ges oberoende av om det är prenumeration, betalt på annat sätt eller gratis innebär såklart att kretsen av potentiellt stödberättigade blir mycket vid. Det är rimligt att medier som söker statligt stöd uppfyller vissa grundläggande kriterier. Men med det sagt: Det är också viktigt att kriterierna är så objektiva som möjligt i den här digitala miljön. Jag vill dock säga: Det är klart att detta är mer komplicerat än när vi har att göra med papperstidningar.

När förordningen togs fram var utgångspunkten att vi skulle hitta en så balanserad avvägning som möjligt i detta. Det handlade till exempel om krav på en ansvarig utgivare och krav på att följa god medieetisk sed. Det var två saker. Däremot avstod vi – både mitt parti och riksdagen – från att gå vidare med de förslag som fanns om rena demokrativillkor. Det handlade om att komma så långt som möjligt från innehållet.

När det gäller den nuvarande processen är det mediestödsnämnden som jobbar med föreskrifterna. Inget är ännu beslutat, och som jag har sagt tidigare välkomnar jag diskussionen och kan absolut ha förståelse för de principiella farhågor som lyfts av till exempel Tidningsutgivarna.

Men, fru talman, min ledstjärna både under pandemin och under hela min tid som kultur- och demokratiminister har varit – och är – att jag ska värna fri och oberoende journalistik i Sverige. Det är en snabbt föränderlig tid där vi behöver göra många olika insatser för att säkra att vi har en mediemångfald i Sverige.

Det handlar om att fortsätta stötta papperstidningen i delar av Sverige och för de grupper som är beroende av papperstidningen för att få sina dagliga nyheter. Man ska ändå inte skapa inlåsnings effekter. Man ska skapa möjlighet till innovation och möjlighet för den digitala omvandlingen att fortsätta. Vi har sett en ganska formidabel utveckling under pandemin. Nya steg har tagits i innovativ riktning. Det handlar också om att värna stödet till de vita journalistiska fläckar som finns runt om i landet.

Fru talman! Det press- och mediestödssystem som vi har i dag är jag stolt över. Martin Kinnunen sa det själv. Detta är ett system som Martin Kinnunen åtminstone 2015 omedelbart ville avskaffa. Det om något, fru talman, skulle skada den mediemångfald som vi har i Sverige i dag.

Anf. 156 MARTIN KINNUNEN (SD):

Fru talman! Det är alltid problem eller utmaningar när man har statlig finansiering av företag, föreningar eller tidningar. Vi politiker, och förmodligen även väljarna, vill ju inte att tokstolleföreningar och tokstolletidningar ska ta emot dessa pengar. Vi tycker att det ska vara vettiga föreningar.

Jag lyssnade lite på en tidigare debatt här i kammaren om ett kommunistiskt ungdomsförbund som tar emot en massa skattepengar. Många blir upprörda över det: Varför ska kommunisterna ha pengar? Vi tycker inte om kommunister. Det är inte förenligt med vår demokratisyn och så vidare.

Men det enkla där och det enkla här är att ta bort stöden, så att partierna får finansiera sina ungdomsföreningar själva och så att press och medier finansierar sig själva. Så tycker jag, för det skapar frihet.

Men det är inte det vi diskuterar här, utan nu diskuterar vi hur det komplicerade system vi har ska vara. Jag uppfattar det som att regeringen är nöjd med sin förordning. Man ser inget problem med hur förordningen har blivit verklighet när den har prövats. Det är just det jag undrar: Är regeringen nöjd med vad förordningen har lett fram till? Var det detta man tänkte sig? Finns det någon idé om att se över detta?

Jag undrar också: Vilka kontakter har man haft med myndigheten rörande detta? Har ni haft kontinuerliga möten och stämt av detta? Har ministern fått information som tyder på att myndigheten tycker att förordningen är otydlig? Det är en signal som vi har fått genom flera personer som har haft kontakt med myndigheten de senaste veckorna. Såväl våra ledamöter i kulturutskottet som vår ledamot i mediestödsnämnden har hört detta från personer som jobbar på myndigheten. Är det något som regeringen har fått information om: att myndigheten tycker att förordningen är otydlig? Ser man något behov av att se över förordningen?

Anf. 157 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! En bred partipolitisk överenskommelse är det som ligger till grund för mediestödet och också dess syfte. I detta har ingått att ta fram kriterier som är så objektiva som möjligt i den digitala miljön, där definitionen av allmänna nyhetsmedier delvis är mer komplicerad.

Jag delar Martin Kinnunens uppfattning att det är helt centralt att det ska råda ett stort armlängds avstånd mellan politiken och journalistik och medier. Det är också skälet till att man undvek att skriva saker som har med till exempel demokrativillkor att göra när förordningen togs fram. Utgångspunkten har varit att hitta en balanserad avvägning.

Myndigheten för press, radio och tv har sedan möjlighet att utfärda föreskrifter. Jag menar att här ska inte politiken genom förordningar gå in i för mycket detaljer. Man har utarbetat förslag till förändringar i föreskrifterna och skickat ut dem på remiss. Det är en öppen process. Jag välkomnar debatten. Det här är svåra frågor, och det är återigen viktigt att framhålla att myndigheten inte har fattat något beslut. Remisstiden pågår fortfarande.

Det är inte jag som statsråd som har att uttala mig om vilka enskilda publikationer som har fått stöd eller inte av myndigheten. Sedan måste vi naturligtvis fortsätta att driva en aktiv mediepolitik. Det är ett snabbt föränderligt landskap. Regeringen och jag har visat att vi har varit beredda att

Prot. 2020/21:92
11 mars

Svar på
interpellationer

agera snabbt för att stötta journalistik och rädda journalistjobb under pandemin både genom att sänka trösklarna och höja de stöd som vi har sett behövs för att journalistik ska nå ut i hela Sverige. Det är en grundläggande demokratisk fråga. Journalistiken ska vara fri och oberoende, och det kommer jag att fortsätta att verka för.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2020/21:124 Transportstyrelsens olycksdatabas

2020/21:136 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frångå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid

Motioner

med anledning av skr. 2020/21:89 Riksrevisionens rapport om granskning av statens styrning av äldreomsorgen

2020/21:3873 av Barbro Westerholm m.fl. (L)

2020/21:3874 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)

2020/21:3876 av Sofia Nilsson m.fl. (C)

2020/21:3877 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2020/21:93 Riksrevisionens rapport om Finansinspektionens arbete för att motverka intressekonflikter

2020/21:3875 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 10 mars

2020/21:541 Dialogen med Storbritannien

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:542 Den politiska krisen i Georgien

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:543 Framtiden för biståndet

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:544 Samverkan mellan humanitärt och långsiktigt utvecklingsbistånd

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:545 Korruption inom biståndet

av *Magdalena Schröder* (M)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:546 Förändringar i omställningsstödet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:547 Fiskeförbud

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:548 Formuleringar om det säkerhetspolitiska läget

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:549 Situationen i Belarus

av *Kerstin Lundgren* (C)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:550 Regelförenklningar för näringslivet

av *Camilla Brodin* (KD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:551 Åtgärder mot allvarliga fordonsbrister

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:552 En hållbar återstart av kollektivtrafiken

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 10 mars

2020/21:2111 Kulturskolan

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2112 Ungas idrottande

av *Anna Wallentheim* (S)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2113 Immaterialrätt på svensk nivå och EU-nivå

av *Lars Beckman* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2114 Utdragna handläggningstider

av *Daniel Bäckström* (C)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2115 Importmoms

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2116 Bedömningen att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas

av *Pål Jonson* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

- 2020/21:2117 Fördröjda stöd till besöksnäringen**
av *Alexandra Anstrell* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2020/21:2118 Bioenergianläggningar inom EU ETS**
av *Rickard Nordin* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)
- 2020/21:2119 Schweiz burkaförbud**
av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2020/21:2120 Småskalig vattenkraft**
av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
- 2020/21:2121 Vargetablering i Skåne**
av *Boriana Åberg* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)
- 2020/21:2122 Den stigande svenska arbetslösheten**
av *Markus Wiechel* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)
- 2020/21:2123 Framtida skattehöjningar**
av *Markus Wiechel* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:2124 Taiwans deltagande i ”the Leaders’ Network”**
av *Björn Söder* (SD)
till statsminister Stefan Löfven (S)
- 2020/21:2125 Juan Guaidó som legitim interimspresident**
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:2126 Passhantering för exporterande företag**
av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)
- 2020/21:2127 Folkbokföringsbrott**
av *Katarina Brännström* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2020/21:2128 Allmänhetens klimatengagemang**
av *Jens Holm* (V)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)
- 2020/21:2129 Privata aktörer som driver skyddat boende**
av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)
- 2020/21:2130 Svensk ekologisk växtbaserad mat**
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
- 2020/21:2131 Kvinnors situation i Turkiet**
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2020/21:2132 Ett svenskt övervakningssystem i Myanmar**
av *Håkan Svenneling* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2133 Viltstängselav *Birger Lahti* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2134 Certifieringssystemet för arbetskraftsinvandringav *Christina Høj Larsen* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2135 Risker med nya kärnkraftsreaktorer nära Skåneav *Birger Lahti* (V)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2136 Pollenmätningar i hela landetav *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2137 Växtskyddsmedel för privat brukav *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2138 SLU:s ställning som sektorsuniversitetav *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2139 Växtodlingssäsongen 2021av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2140 Antalet kliniska prövningar i Sverigeav *Betty Malmberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2141 Handläggningstiderna hos Etikprövningsmyndighetenav *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:2142 Poliser på fältetav *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2143 Hizb ut-Tahrirs verksamhet i Sverigeav *Björn Söder* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2144 En ny lag om företagsrekonstruktionerav *Mikael Eskilandersson* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2145 EU:s gemensamma mål inom förskoleverksamhetenav *Sofia Damm* (KD)

till statsrådet Hans Dahlgren (S)

2020/21:2146 Socialministerns ställningstagande om munskyddav *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2147 Förutsättningarna för småföretagare med anledning av covid-19av *Cassandra Sundin* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2148 En sparbonusav *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2149 En postmarknad i förändring

av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2020/21:2150 Lantmäteriets handläggningstider

av *Katarina Brännström* (M)
till statsrådet *Märta Stenevi* (MP)

§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 10 mars

2020/21:1730 Importen av kolkraft

av *Boriana Åberg* (M)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1751 Kompensationsstöd till friluftsrörelsen

av *Cassandra Sundin* (SD)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1844 Stärkt klimatanpassning

av *Jens Holm* (V)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1886 Stöd för klimatanpassningsåtgärder

av *Anders Hansson* (M)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1875 Nordiskt samarbete i fråga om försurning av haven

av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2020/21:1837 Enskilda avlopp

av *Nina Lundström* (L)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1838 Storspiggens påverkan på Östersjön

av *Nina Lundström* (L)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1898 Växtskyddsmedel och biologisk mångfald

av *Nina Lundström* (L)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1955 SJ och den nedlagda biljettförsäljningen

av *Jessica Thunander* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:1906 Slutförvaring av kärnbränsle

av *Sofia Westergren* (M)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

**2020/21:1889 Underlättande av investeringar som bidrar till klimat-
omställningen**

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till miljö- och klimatminister *Per Bolund* (MP)

2020/21:1888 Havsplaner och vindenergi

av *Rickard Nordin* (C)
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

2020/21:1912 Registrering av förpackningsproducenter
av *Kristina Yngwe* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1917 Säkerheten i fråga om medborgarskapsärenden
av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1998 Utredning av arbetsskadeförsäkringen
av *Ida Gabrielsson* (V)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1975 Småskaligt fiske
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1983 Samhällskontraktet och socialförsäkringssystemet
av *Monika Lövgren* (SD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1962 Om solceller
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1973 Ett starkare näringsliv efter pandemin
av *Lotta Olsson* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1970 Sveriges placering i den globala gruvrankningen
av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1972 Sveriges rankning som gruvnation
av *Sten Bergheden* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2009 Sverige som gruvnation
av *Helena Antoni* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2061 Sveriges ställning som gruvnation
av *Eric Palmqvist* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1982 Trängselskatt och bildelningstjänster
av *David Josefsson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1969 En höghastighetsjärnväg
av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1965 Sveriges möjlighet att importera elenergi
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1971 Gotlandstrafiken
av *Sten Bergheden* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1977 Enskilda avlopp och retention i mark
av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1979 Åtgärder mot prostitution och människohandel
av *Emma Ahlström Köster* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1992 Utbyggnaden av laddinfrastruktur
av *Roger Hedlund* (SD)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:1981 Gemensamma energieffektiva lösningar
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1957 Om Sveriges havsplaner och vindkraft
av *Jens Holm* (V)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:1976 Ökad psykisk ohälsa
av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1980 Radikalisering och våldsbejakande extremism
av *Caroline Nordengrip* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2003 Elenergi från Norrland
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2031 Konsekvenser av fossilfri ståltillverkning i norra Sverige
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2025 Lynetteholmen
av *Lina Nordquist* (L)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2016 Techjättarna
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2022 Mötet med techjättarna
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2089 Möte med techjättarna
av *Josef Fransson* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2015 Plaståtervinning
av *Markus Wiechel* (SD)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2000 Kontrollerad dödshjälp
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2021 Åtgärdsprogram inom vattendirektivet
av *Kristina Yngwe* (C)
till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2012 Digitala angrepp
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2010 It-säkerheten och elförsörjningen
av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1990 Det ökade antalet avslag på sjukintygav *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:1985 Vinter-OS i Kina 2022av *Björn Söder* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1987 Andelen invandrare bland dömda våldtäktsmänav *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2082 Åtgärder för att bekämpa våldtäkterav *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2026 Transportbidragets utformningav *Eric Palmqvist* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2004 Jämförelsemånad i förhållande till permitteringsmånadav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2005 Personliga handläggare för företag hos Tillväxtverketav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2006 Företagens rapportering till Tillväxtverketav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2007 Ansökningar till och utbetalningar från Tillväxtverketav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2008 Information från Tillväxtverket till butiksägareav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:1994 Ställningstagande om narkotikaanvändareav *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1995 Klassaspekter i narkotikamissbruketav *Jennie Åfeldt* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2080 Narkotikakonsumtionen i välbärgade områdenav *Camilla Brodin* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2001 Satsningarna på vissa bristyrkenav *Ulrika Jörgensen* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:2028 Veterinärbristenav *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2024 Regeringens nya gymnasieamnestiav *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1996 Bistånd till Ugandaav *Fredrik Malm* (L)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:1989 Reduktionsplikten och Försvarsmaktens förmåga att försvara Sverige

av *Jörgen Berglund* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2056 Reduktionsplikt för bensin och diesel

av *Caroline Nordengrip* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:1991 Vaccin mot covid-19

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2023 Uppföljning och kontroll av att maxantal i lokaler efterlevs

av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1978 Åtgärder inför en tredje våg

av *Johan Hultberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2030 Insamling av personuppgifter från besökare till myndigheters webbplatser

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2013 Sveriges totalförsvar och livsmedelsförsörjningen

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:1986 Initiativet Hållbar bolagsstyrning

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2017 Språkbruket i plenisalen

av *Markus Wiechel* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1999 Pandemihanteringen

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2002 Socialministerns ställningstagande om munskydd

av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2018 Ställningstagande i fråga om användning av munskydd

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1993 Rättsstöd till kurdiska självstyret i Rojava

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1984 En svensk öppningsstrategi

av *Tobias Andersson* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2065 Samhällets återöppning efter pandemin

av *John Weinerhall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2027 Myndigheten för tillgängliga medier

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2029 Möjligheterna att genomföra försvarsbeslutetav *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2019 Opartisk medicinsk bedömning för försäkringstagareav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2070 Ostkustbananav *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2067 Kompensation till gränspendlareav *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2049 Saneringen av PFASav *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2043 Granskning av studieförbundenav *Lars Püßs* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2041 Tidsplan för strukturen för det civila försvaretav *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

**2020/21:2053 Utredningen Tillsammans för en välfungerande sjuk-
skrivnings- och rehabiliteringsprocess**av *Ida Gabrielsson* (V)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2051 Försvaret och PFASav *Betty Malmberg* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2062 Åtgärder med anledning av distansundervisningav *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2058 Föräldraansvar inom socialförsäkringarnaav *Pia Steensland* (KD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2042 Uppföljning av IVO:s it-problematikav *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2020 Åtgärder mot hundsmugglingav *Kristina Yngwe* (C)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2039 Olaglig införsel av hundvalparav *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2057 Säkerhetstjänstens roll i migrationspolitikenav *Anders Österberg* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2072 Svenskt deltagande i OGPav *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2034 Moms på munskydd

av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2037 Implementering av blyhagelförbud i enlighet med svenska förhållanden

av *Peter Helander* (C)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2036 Kinas förändringar av valsystemet i Hongkong

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2035 Våld och övergrepp mot barn

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2045 Elbrist och nätbrist

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2064 Tillståndsprocesser och överföringskapacitet

av *Helena Antoni* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2069 Ett bra näringslivsklimat

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2071 Brott mot företagare

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2040 Omorganisation av militärregionerna

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2063 Gifter från soptippar

av *Lotta Olsson* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2050 Husbehovsfiske

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2032 Tillträdesförbud till simhallar och bibliotek

av *Mikael Damsgaard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2046 Privata markägare som riskerar att drabbas hårdare vid nya elledningsgator

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2044 Syftena med de nationella proven

av *Robert Stenkvist* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2059 Veckopendlare till Norge

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:2066 Kostnaderna för utredningar om nya stambanor för höghastighetståg

av *Maria Stockhaus* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2060 Beskattningen av lågiblandade drivmedel

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2055 Det svenska demersala fisket

av *Roland Utbult* (KD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2054 Regler för gruvetablering

av *Birger Lahti* (V)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2068 Ny rättsordning för skogen

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2048 Återbetalning av krisstöd

av *Helena Lindahl* (C)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2033 Hyror i särskilda boenden

av *Sten Bergheden* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2038 Samarbete med Israel

av *Björn Söder* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:92

11 mars

§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.12.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.54,
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 135 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2020/21:504 om försvarsmaktens ansvar för sina miljöskulder	2
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	2
Anf. 2 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	2
Anf. 3 HANNA GUNNARSSON (V)	3
Anf. 4 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	4
Anf. 5 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	5
Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V)	6
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	7
Anf. 8 ILONA SZATMARI WALDAU (V).....	8
Anf. 9 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	8
§ 4 Svar på interpellation 2020/21:410 om sjukersättning efter skönhetsoperationer	9
Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	9
Anf. 11 CAROLINE NORDENGRIP (SD).....	10
Anf. 12 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	11
Anf. 13 CAROLINE NORDENGRIP (SD).....	12
Anf. 14 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	12
Anf. 15 CAROLINE NORDENGRIP (SD).....	13
Anf. 16 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	13
§ 5 Svar på interpellation 2020/21:438 om analys av omvårdnadsbidraget	14
Anf. 17 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	14
Anf. 18 LINDA LINDBERG (SD)	15
Anf. 19 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	16
Anf. 20 LINDA LINDBERG (SD)	17
Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	18
Anf. 22 LINDA LINDBERG (SD)	19
Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	19
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:467 om stärkta pensionsavsättningar	20
Anf. 24 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	20
Anf. 25 JULIA KRONLID (SD).....	21
Anf. 26 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	22
Anf. 27 JULIA KRONLID (SD).....	23
Anf. 28 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	24
Anf. 29 JULIA KRONLID (SD).....	25
Anf. 30 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	26
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:469 om sjukförsäkringen, samverkansproblem och SGI	27
Anf. 31 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	27
Anf. 32 JULIA KRONLID (SD).....	28
Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	29
Anf. 34 JULIA KRONLID (SD).....	30
(forts. § 9).....	31

Ajournering	31	Prot. 2020/21:92
Återupptaget sammanträde	32	11 mars
§ 8 Frågestund	32	-----
Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	32	
<i>Nytt klimatmål för svensk export</i>	32	
Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	32	
Anf. 37 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	32	
Anf. 38 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	33	
Anf. 39 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	33	
<i>Invandringen och våld mot tågpersonal</i>	33	
Anf. 40 ADAM MARTTINEN (SD).....	33	
Anf. 41 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	33	
Anf. 42 ADAM MARTTINEN (SD).....	34	
Anf. 43 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	34	
<i>Ett språkcentrum för meänkieli</i>	34	
Anf. 44 LINDA MODIG (C).....	34	
Anf. 45 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	35	
Anf. 46 LINDA MODIG (C).....	35	
Anf. 47 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	35	
<i>Ytterligare bistånd under pandemin</i>	35	
Anf. 48 YASMINE POSIO (V).....	35	
Anf. 49 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	36	
Anf. 50 YASMINE POSIO (V).....	36	
Anf. 51 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	36	
<i>Slutförvar av kärnavfall</i>	37	
Anf. 52 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	37	
Anf. 53 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	37	
Anf. 54 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	37	
Anf. 55 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	37	
<i>Svenskt bistånd till statliga aktörer i Belarus</i>	38	
Anf. 56 MARIA NILSSON (L).....	38	
Anf. 57 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	38	
Anf. 58 MARIA NILSSON (L).....	38	
Anf. 59 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	39	
<i>Gränsrestriktionernas följder för arbetspendlare</i>	39	
Anf. 60 IDA KARKIAINEN (S).....	39	
Anf. 61 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	39	
Anf. 62 IDA KARKIAINEN (S)	39	
Anf. 63 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	40	
<i>Klimatbistånd till fattiga länder</i>	40	
Anf. 64 CAMILLA HANSÉN (MP)	40	
Anf. 65 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	40	
Anf. 66 CAMILLA HANSÉN (MP)	41	
Anf. 67 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	41	
<i>Utvisningar och stopp för bistånd</i>	41	
Anf. 68 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	41	
Anf. 69 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP)	42	
Anf. 70 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	42	

Anf. 71 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	42
<i>Demokrativillkor för statligt stöd</i>	42
Anf. 72 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	42
Anf. 73 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	43
Anf. 74 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	43
Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	43
<i>Beslut om slutförvar av kärnavfall</i>	43
Anf. 76 CATARINA DEREMAR (C)	43
Anf. 77 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	44
Anf. 78 CATARINA DEREMAR (C)	44
Anf. 79 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	44
<i>Bolags möjligheter att stämna stater</i>	44
Anf. 80 JENS HOLM (V)	44
Anf. 81 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	45
Anf. 82 JENS HOLM (V)	45
Anf. 83 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	45
<i>Granskning av studieförbunden</i>	45
Anf. 84 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	45
Anf. 85 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	46
Anf. 86 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	46
Anf. 87 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	46
<i>EU:s externa handelspolitik</i>	46
Anf. 88 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	46
Anf. 89 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	47
Anf. 90 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	47
Anf. 91 Statsrådet ANNA HALLBERG (S)	47
<i>Kommuners beredskap för naturkatastrofer</i>	47
Anf. 92 BORIANA ÅBERG (M).....	47
Anf. 93 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	48
Anf. 94 BORIANA ÅBERG (M).....	48
Anf. 95 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	48
<i>Återvändandeavtal och krav för att beviljas bistånd</i>	49
Anf. 96 MATS NORDBERG (SD).....	49
Anf. 97 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	49
Anf. 98 MATS NORDBERG (SD).....	49
Anf. 99 Statsrådet PER OLSSON FRIDH (MP).....	49
<i>Slutförvar och kopparkapslars säkerhet</i>	50
Anf. 100 HANNA GUNNARSSON (V).....	50
Anf. 101 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	50
Anf. 102 HANNA GUNNARSSON (V).....	50
Anf. 103 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	50
<i>Tidsplanen för den migrationspolitiska propositionen</i>	51
Anf. 104 HANS EKLIND (KD).....	51
Anf. 105 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	51
Anf. 106 HANS EKLIND (KD).....	51
Anf. 107 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP)	52

<i>Handelsrestriktioner mot Kina</i>	52	Prot. 2020/21:92
Anf. 108 MARKUS WIECHEL (SD)	52	11 mars
Anf. 109 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	52	-----
Anf. 110 MARKUS WIECHEL (SD)	52	
Anf. 111 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	53	
<i>Villkoren för mediestöd</i>	53	
Anf. 112 ARON EMILSSON (SD).....	53	
Anf. 113 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	53	
Anf. 114 ARON EMILSSON (SD).....	54	
Anf. 115 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	54	
<i>Det nordiska samarbetet under pandemin</i>	54	
Anf. 116 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	54	
Anf. 117 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	54	
Anf. 118 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	55	
Anf. 119 Statsrådet ANNA HALLBERG (S).....	55	
§ 9 (forts. från § 7) Svar på interpellation 2020/21:469 om sjukförsäkringen, samverkansproblem och SGI	55	
Anf. 120 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	55	
Anf. 121 JULIA KRONLID (SD)	56	
Anf. 122 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	57	
§ 10 Svar på interpellation 2020/21:391 om nationell kunskapsuppföljning under coronapandemin	57	
Anf. 123 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	57	
Anf. 124 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	58	
Anf. 125 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	59	
Anf. 126 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	60	
Anf. 127 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	61	
Anf. 128 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	62	
Anf. 129 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	62	
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:436 om förskolor med koppling till extremism	63	
Anf. 130 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	63	
Anf. 131 ROGER HADDAD (L)	64	
Anf. 132 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	65	
Anf. 133 ROGER HADDAD (L)	66	
Anf. 134 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	67	
Anf. 135 ROGER HADDAD (L)	68	
Anf. 136 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	68	
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:514 om obehöriga lärare	69	
Anf. 137 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	69	
Anf. 138 ROGER HADDAD (L)	70	
Anf. 139 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	71	
Anf. 140 ROGER HADDAD (L)	72	
Anf. 141 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	73	
Anf. 142 ROGER HADDAD (L)	73	
Anf. 143 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	74	
§ 13 Svar på interpellation 2020/21:506 om kunskap om kommunismens illgärningar	75	

Anf. 144 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	75
Anf. 145 BORIANA ÅBERG (M).....	75
Anf. 146 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	76
Anf. 147 BORIANA ÅBERG (M).....	77
Anf. 148 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	78
Anf. 149 BORIANA ÅBERG (M).....	79
Anf. 150 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	79
§ 14 Svar på interpellation 2020/21:507 om en ny mediestödsförordning.....	80
Anf. 151 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	80
Anf. 152 MARTIN KINNUNEN (SD)	81
Anf. 153 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	82
Anf. 154 MARTIN KINNUNEN (SD)	83
Anf. 155 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	84
Anf. 156 MARTIN KINNUNEN (SD)	85
Anf. 157 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	85
§ 15 Bordläggning.....	86
§ 16 Anmälan om interpellationer	86
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	87
§ 18 Anmälan om skriftliga svar på frågor	90
§ 19 Kammaren åtskildes kl. 17.12.	97